

**RESULTATS SOBRE ASSETJAMENT ESCOLAR I CIBERASSETJAMENT
A LES ILLES BALEARS EN LA INFÀNCIA I EN L'ADOLESCÈNCIA EN
COMPARACIÓ AMB ELS RESULTATS EN L'ÀMBIT ESTATAL**

10 Juny 2024

AUTORES

María José Díaz-Aguado

Direcció

Rosario Martínez-Arias

Metodologia

Resultats obtinguts en el marc de la investigació realitzada per la Unitat de Psicologia Preventiva de la Universitat Complutense de Madrid, per impuls de la Fundació ColaCao, en col·laboració amb les Conselleries d'Educació de 15 comunitats autònomes

HI HAN COL·LABORAT TAMBÉ

Des de la Fundació ColaCao

Anna Morejón Rodríguez, Pilar Carrasco Montaña i Javier Coromina Gimferrer

Des de la Unitat de Psicologia Preventiva de la Universitat Complutense

María Alvariño, Laia Falcón, Miguel Huete, Irene Sánchez, Laura Ramos

i María Viniegra Cabello

Des de la Conselleria d'Educació, i Formació Professional

(Govern de les Illes Balears)

Ana María Amengual Rigo, María Isabel Andreu Suñer,

Juan Carlos Piñero Henares i Myriam Sánchez Ponce

Coordinació de l'avaluació en els centres educatius de les Illes Balears

CAPITOL I

OBJECTIUS I MÈTODE DE LA INVESTIGACIÓ DES DE LA QUAL S'HAN RECOLLIT AQUESTS RESULTATS

1. OBJECTIUS

La investigació que ha permès obtenir els resultats que aquí es presenten cerca avançar en la comprensió de com és actualment a Espanya l'assetjament escolar i el ciberassetjament per contribuir a la detecció, prevenció i tractament d'aquests problemes i millorar el benestar socioemocional de la infància i l'adolescència, així com protegir-la davant de la violència. Com a objectius més específics aquest estudi pretén:

- 1) Conèixer com és la situació actual de la infància i l'adolescència respecte a l'assetjament escolar (entre 4t d'EP i 4t d'ESO) i el ciberassetjament (entre 5è d'EP i 4t d'ESO) a Espanya.
- 2) Analitzar aquesta situació en relació amb el context en què es desenvolupa actualment la infància i l'adolescència, amb una atenció especial a l'ús de les noves tecnologies i als dos contextos educatius bàsics: l'escola i la família.
- 3) Conèixer quines condicions incrementen o redueixen el risc d'assetjament i ciberassetjament actualment, en relació amb característiques com: l'edat, el gènere, la situació acadèmica, les necessitats especials, el nivell d'integració en el grup d'iguals, la justificació de la violència, o pertinença a col·lectius que pateixen exclusió o estigmatització en el conjunt de la societat.
- 4) Analitzar la relació entre els problemes emocionals i de salut mental existents actualment a Espanya a la infància i l'adolescència amb l'assetjament escolar i el ciberassetjament, entenent que els problemes emocionals solen ser una conseqüència de la violència, però també en podrien incrementar el risc.
- 5) Conèixer la relació entre les mesures dutes a terme al centre per prevenir l'assetjament i el ciberassetjament, tal com són recordades per l'alumnat, i el risc d'exercir-lo o patir-lo.
- 6) Proposar pautes i mesures per millorar la detecció, prevenció i tractament de l'assetjament i del ciberassetjament, així com la protecció de la infància i l'adolescència respecte a la violència i el seu benestar socioemocional, com proposa la Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència.
- 7) Contribuir a la presa de consciència col·lectiva sobre com és actualment l'assetjament escolar i el ciberassetjament a Espanya, afavorint la divulgació dels resultats d'aquest estudi al conjunt de la societat.

2. MÈTODE

2.1. La cooperació en xarxa

Aquesta investigació ha seguit la mateixa metodologia de cooperació en xarxa que s'havia desenvolupat prèviament amb bons resultats a cinc estudis estatals amb adolescents sobre convivència escolar i sobre violència contra les dones, realitzats per la Unitat de Psicologia Preventiva de la Universitat Complutense de Madrid, per impuls del Ministeri d'Educació (Díaz-Aguado, Martínez Arias i Martín Babarro, 2010) i de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere (Díaz-Aguado, Martínez Arias i Martín Babarro, 2011, 2014, 2020; Díaz-

Aguado, Martínez Arias, Martín Babarro i Falcón, 2020, 2021), amb la col·laboració de les Conselleries d'Educació de les comunitats autònomes. Una peculiaritat de la investigació que aquí es presenta és que no ha estat impulsada des d'un Ministeri, sinó des d'una entitat privada, la Fundació ColaCao, creada per lluitar contra l'assetjament escolar, que ha col·laborat amb l'equip investigador durant totes les fases de l'estudi per fer-ho possible. Comparteix amb les investigacions anteriors haver estat realitzada des de la col·laboració entre l'equip investigador i les conselleries d'educació de quinze comunitats autònomes, des de les quals es va convidar els respectius centres educatius a participar-hi, afavorint-lo considerablement. Només dues conselleries (les de Galícia i Castella i Lleó) van refusar de participar-hi. Per això els centres educatius d'aquestes comunitats seleccionats al mostreig van ser convocats directament des de l'equip investigador d'UCM. D'acord amb l'estructura descrita anteriorment, l'equip investigador ha estat format per 375 persones.

2.2. Estudi pilot

Amb l'objectiu de comprovar la viabilitat d'aplicació en línia del qüestionari de l'alumnat, la comprensió d'aquest i el temps mitjà de resposta, es va realitzar un estudi pilot a tres centres educatius, amb 388 estudiants: 190 d'educació primària (de 3r a 6è curs) i 198 d'educació secundària (de 1r a 4t curs), procedents de dos centres públics (un de primària i un altre de secundària) i un centre concertat (amb primària i secundària). La recollida de dades per a aquest estudi es va dur a terme a la primera quinzena de febrer de 2023. Els resultats de l'estudi pilot van reflectir que des de cinquè curs de primària el qüestionari es podia respondre sense dificultat (en menys de 50 minuts) i que l'alumnat l'entenia bé, a excepció d'alguns termes que van ser substituïts per altres més fàcils de comprendre. Les dificultats detectades a 3r i 4t de primària van fer decidir dur a terme l'estudi a partir de 4t de primària, amb la reducció considerable de les preguntes que s'han plantejat en aquest curs per adaptar-lo a allò que l'alumnat d'aquesta edat pot entendre i elaborant pautes específiques per acompanyar l'alumnat d'aquest curs mentre respon al qüestionari, les quals s'incorporaren a les "Instruccions per a l'avaluació al centre", disponible a la pàgina web des de la qual s'ha respost els qüestionaris. En aquest estudi pilot també es va realitzar una primera aplicació del "qüestionari sobre el centre" que havia de respondre la persona que coordina l'avaluació a cada escola o institut, a partir dels seus resultats es va elaborar la versió utilitzada a la investigació.

2.3. El mostreig

Es van realitzar dos mostrejos, un per a Educació Primària i un altre per a Educació Secundària. La població objectiu és l'alumnat de 4t a 6è de primària i de 1r a 4t d'ESO. La selecció de les mostres (una de primària i una altra d'ESO) ha seguit el procediment més rigorós per a població escolaritzada, semblant al dels estudis PISA de l'OCDE, estratificat per conglomerats en dues fases amb proporcionalitat a la mida. Es van tenir en compte dues variables d'estratificació: les comunitats autònomes (17) i la titularitat dels centres (pública i privada/concertada). En cada estrat (CCAA i centres de titularitat diferent) es va realitzar el mostreig per conglomerats en dues etapes. A la primera etapa es van seleccionar els centres educatius, tenint en compte la seva mida (núm. de grups per curs) i, a la segona etapa, una aula de cadascun dels cursos objecte de l'estudi. L'error de mostreig considerat era inferior al 5%, amb $p = q = 0,50$ i un nivell de confiança del 95%. Tenint en compte la participació de centres i alumnat, l'error és inferior al 3%. Per cada centre seleccionat com a titular, es van seleccionar dos centres suplents de la mateixa titularitat i mida, que es convidaren a

participar en cas de no poder comptar amb la participació del primer. Només a dues comunitats autònomes, Galícia i Castella i Lleó, va ser necessari ampliar el nombre de suplents.

2.4 Característiques sociodemogràfiques de l'alumnat participant a les Illes Balears

Han participat a l'estudi un **total de 2.425** estudiants de la comunitat autònoma. El nombre de **nines** és de **1.247** (51,4%) i el de **nins** **1.178** (48,6%). Pel que fa a l'etapa educativa, **1.087** són d'**Educació Primària** (44,8%) de 4t a 6è curs i **1.338** (55,2%) d'**Educació Secundària**, dels cursos de 1r a 4t. Hi han participat un **total de 40 centres educatius**, 27 (67,5% de **titularitat pública** i 13 (32,5%) de **titularitat concertada/privada**. La mitjana d'edat de l'alumnat participant és de 12,42 anys, DT = 2,04, amb rang de 9 a 18 anys. Per gènere, les distribucions són força similars, sent la mitjana d'edat de les nines és de 12,47 (DT = 2,02) i la dels nins de 12 anys, 37 (DT= 2,07).

Quant al país de naixement, 2.200 estudiants (el 90,7%) han nascut a Espanya i 225 (8,1%) a altres països, en relació amb l'origen de la seva família, el 69,1% de les mares i el 69,7% dels pares han nascut a Espanya. A la pregunta sobre el nivell d'estudis del pare i de la mare van respondre 1.937 estudiants (79,9% de l'alumnat) dels quals en el cas del pare van dir desconèixer-lo el 39,7 % i al de la mare el 33,6%. Hi ha diferències significatives en el nivell d'estudis del pare i de la mare. El percentatge dels qui van abandonar prematurament l'escola (per no acabar els estudis primaris, acabaren només primària o secundària obligatòria) és més elevat entre els pares que entre les mares. Succeeix el contrari quan es consideren els nivells educatius universitaris (19,9% en el cas del pare i 29,6% en el de la mare. Aquestes diferències són similars a les trobades en altres registres sociodemogràfics. La correlació ordinal entre el nivell d'estudis del pare i de la mare és força alta (0,687) i les d'aquests amb els estudis que les filles i els fills tenen intenció d'acabar (en ESO) és baixa, encara que estadísticament significativa (0,246 amb els de la mare i 0,234 amb els del pare). Pel que fa a altres característiques sociodemogràfiques, 157 estudiants (6,5%) responen tenir dificultats importants per veure-hi, 72 (3,6%) per sentir-hi, 39 (1,6%) de mobilitat i 528 (21,8%) diuen que els costa més aprendre que a les companyes i companys. La participació d'alumnat de les Illes Balears ha permès obtenir dades representatives amb un error inferior al 3% respecte a l'alumnat escolaritzat en educació primària (4t-6è curs) i educació secundària obligatòria en les Illes Balears.

2.5 Els qüestionaris

El qüestionari s'inicia amb una introducció breu, adaptada a cada etapa educativa, i està estructurat en vuit pàgines, en què s'inclouen indicadors que permeten avaluar característiques coherents amb el model ecològic adoptat, sobre: condicions individuals, relacions entre iguals, relacions amb el professorat, relacions a la família, l'ús d'internet i les xarxes socials, així com la justificació o el rebuig de la violència i el suport a les víctimes. El fet d'avaluar una mostra representativa de la població escolaritzada a Espanya en els cursos avaluats ha permès extreure conclusions sobre el que passa al macrosistema en un moment de preocupació especial per la vulnerabilitat socioemocional.

El **qüestionari per l'alumnat** s'estructura en les vuit pàgines següents:

1. Sobre tu i el temps que dediques a diferents activitats
2. La vida a l'escola o a l'institut

3. L'assetjament escolar
4. L'assetjament a internet i xarxes socials
5. Els conflictes i com resoldre'ls
6. Les emocions i el malestar emocional
7. La família
8. Els estudis

El qüestionari sobre el centre, que ha de respondre la persona que ha coordinat l'avaluació a cada col·legi o institut, inclou preguntes sobre:

1. El lloc que ocupa al centre la persona que el respon
2. La titularitat, mida i ubicació del centre
3. Característiques sociodemogràfiques de l'alumnat del centre
4. Coneixement de casos d'assetjament escolar durant el curs anterior
5. Mesures de millora de la convivència existents al centre

2.6. Procediment de resposta en línia als qüestionaris

La resposta als qüestionaris s'ha realitzat en línia, d'abril a juny de 2023, a través d'una plataforma creada per a aquesta investigació, amb 17 pàgines web, una per a cada comunitat autònoma, on s'ha inclòs: la carta de presentació de l'estudi a la direcció del centre educatiu, la carta a les famílies per sol·licitar el consentiment informat perquè el seu fill o filla hi pugui participar, les instruccions per a la persona que ha coordinat l'avaluació a cada centre, el qüestionari sobre el centre i el qüestionari per a l'alumnat. Les respostes de l'alumnat al qüestionari han estat anònimes. El fet que hi hagués una mateixa contrasenya per a tot el centre garanteix tècnicament l'anonimat. A partir de les respostes s'han elaborat mitjanes que no permeten identificar cap persona, cap centre ni cap comunitat autònoma. L'equip investigador de la UCM ha estat disponible per atendre els centres educatius durant tot el període de recollida de dades i ha dut a terme en temps real el seguiment de la participació. A cadascuna de les quinze conselleries d'educació participants hi ha hagut una persona de referència per als centres, que també ha pogut fer el seguiment de la participació en temps real. El Comitè d'Ètica de la Investigació de la Universitat Complutense de Madrid va aprovar el procediment seguit en aquest estudi a la reunió de 13-10-2022; va considerar que compleix els requisits d'idoneïtat de protocol en relació amb els seus objectius, l'adequació del procediment per sol·licitar el consentiment informat i el compromís de l'equip investigador a respectar el caràcter confidencial de la informació obtinguda i custodiar-la conforme a la legislació vigent, d'acord amb la Llei orgànica 3/2018, de protecció de dades i el Reglament de la Unió Europea 2016/679.

2.1. PREVALENÇA DE L'ASSETJAMENT ESCOLAR

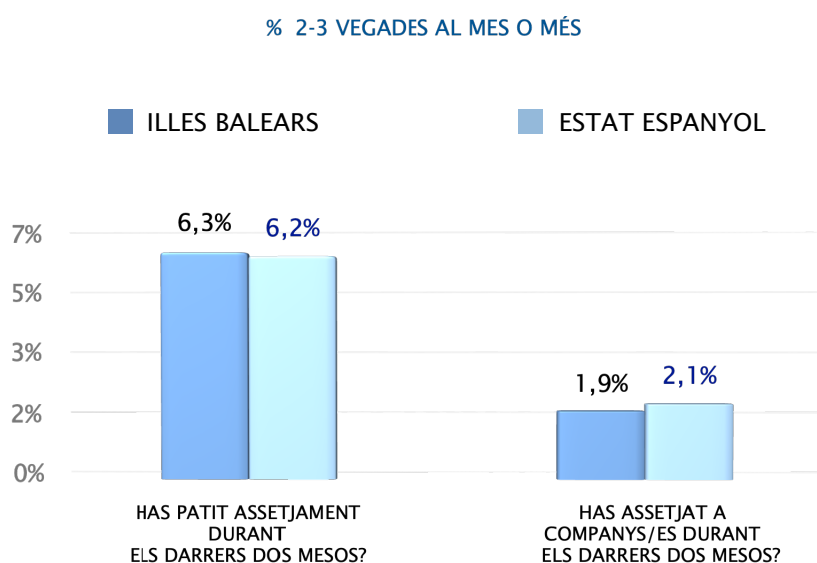
Per estimar la prevalença de l'assetjament escolar s'ha optat pel procediment més reconegut internacionalment, proposat per Solberg i Olweus (2003), segons el qual després d'explicar en què consisteix l'assetjament entre companys/es s'inclouen les dues preguntes següents: «Segons l'explicació de la definició d'assetjament que acabes de llegir:

1. Has patit assetjament durant els dos darrers mesos?
2. Has assetjat tu altres companys o companyes durant els dos últims mesos?»

Les opcions de resposta van ser: mai; només ha passat 1 o 2 vegades; 2 o 3 vegades al mes; aproximadament una vegada a la setmana; diverses vegades per setmana.

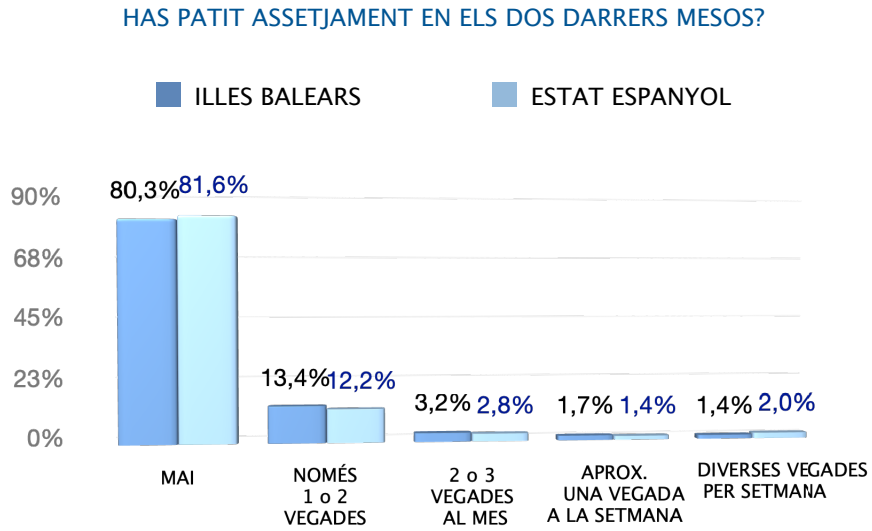
2.1.1 Prevalença general de víctimes i assetjadors/es de 4t de primària a 4t de secundària

FIGURA 1. PREVALENÇA DE PERSONES ASSETJADES I/O ASSETJADORES A PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA.

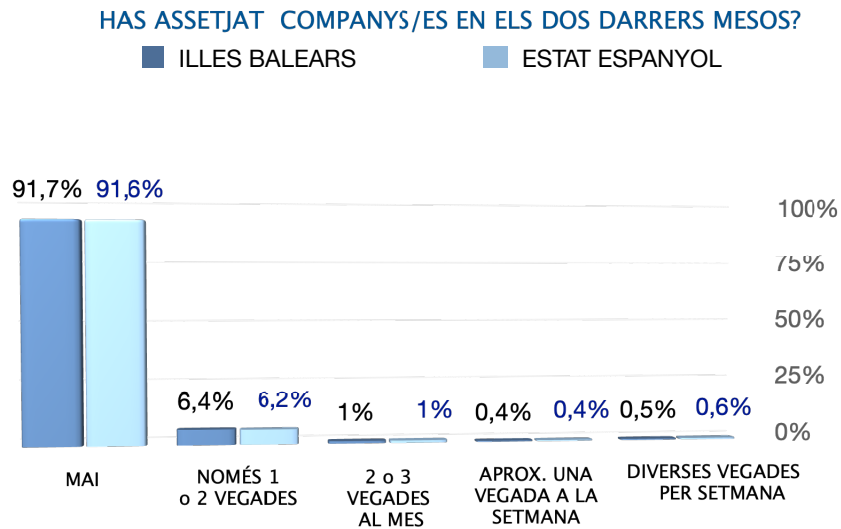
La prevalença general de víctimes a les Illes Balears està per damunt de les de l'Estat espanyol per una dècima; en canvi, les dades que mostren la percepció d'haver exercit assetjament és inferior a les Illes Balears per dues dècimes. Les dades no mostren diferències significatives tot i que si mostren que hi ha una major dificultat per reconèixer-se en el paper de qui exerceix assetjament que en el de qui el pateix com a víctima.

FIGURA 2. PERCENTATGE DE RESPOSTES A LA PREGUNTA SOBRE VICTIMITZACIÓ A PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

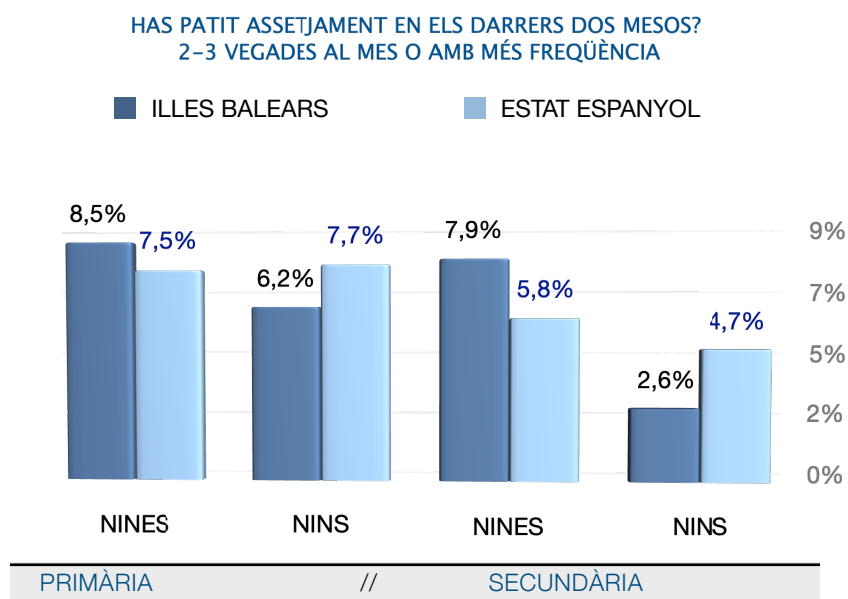
A la figura 2, es pot veure la freqüència amb què es reconeix haver patit assetjament en la situació més greu, de patir-ne diverses vegades per setmana. A les Illes Balears les dades són inferiors en relació a l'Estat espanyol, que se situa en un 2 %.

FIGURA 3. PERCENTATGE DE RESPOSTES A LA PREGUNTA SOBRE ASSETJAMENT A PRIMÀRIA I SECUNDÀRI

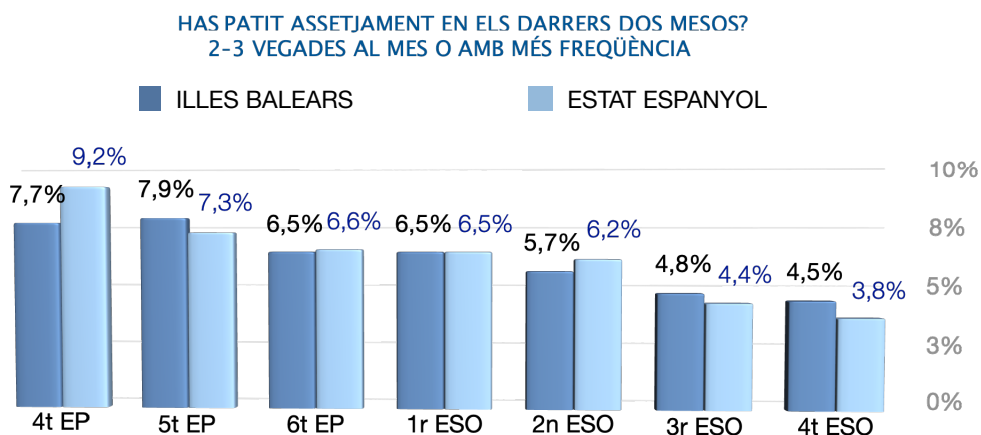
2.1.2. Prevalença de víctimes en funció del gènere i l'etapa educativa

FIGURA 4. PREVALENÇA SOBRE VÍCTIMES EN FUNCIO DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

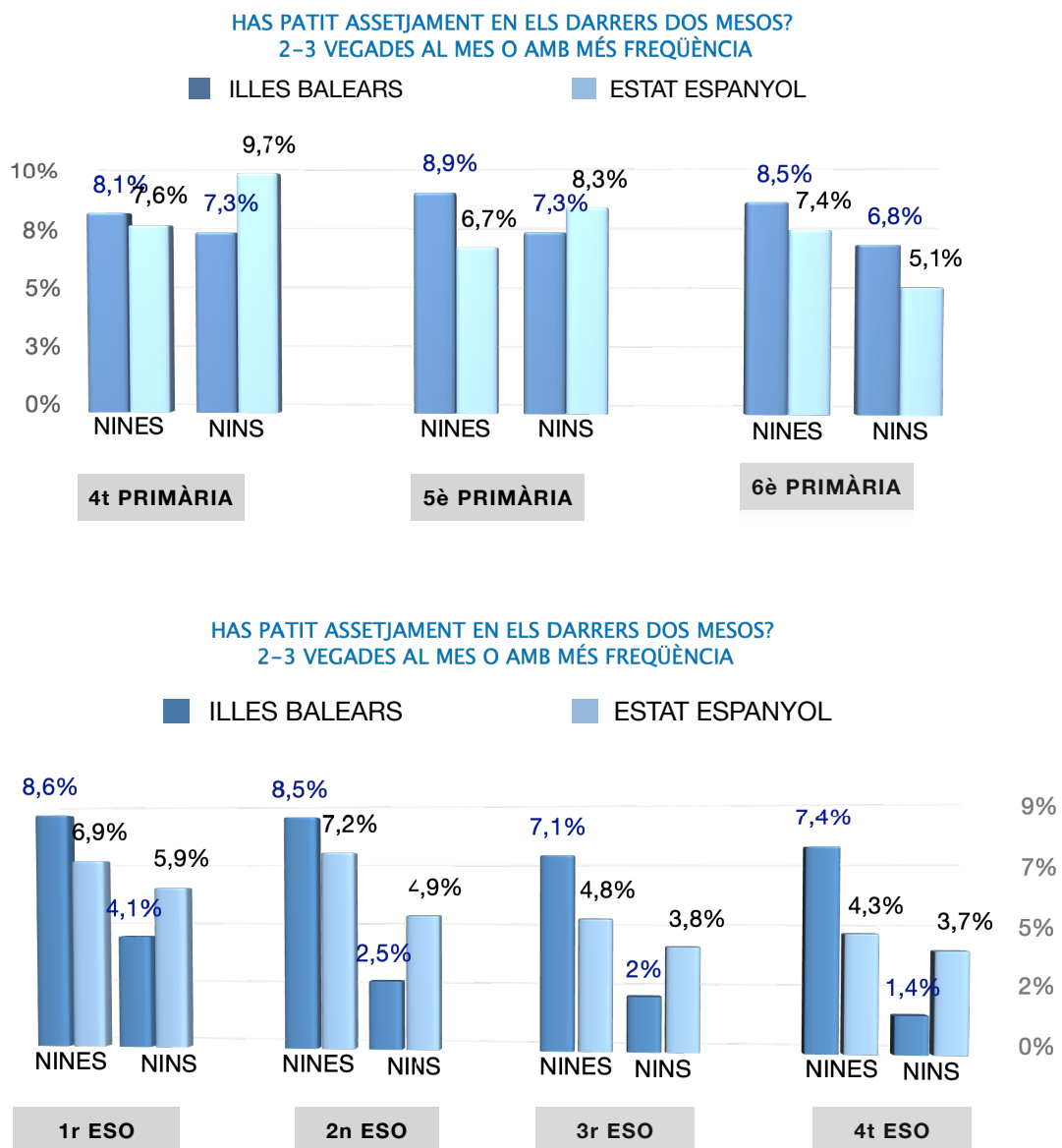
Per etapes educatives, es pot observar que a l'etapa de primària, a les Illes Balears, el % de nines que diu haver patit assetjament en els darrers dos mesos és superior a l'Estat espanyol; en canvi, el % de nins és inferior. A l'etapa de secundària també són les nines les que manifesten patir més assetjament que els nins a les Illes Balears, amb una diferència molt significativa de ($P > 4$). En la mateixa línia, la diferència entre les Illes Balears i l'Estat espanyol se situa en ($P > 2$) i són les nines de les Illes Balears les que manifesten haver patit més assetjament que les nines de l'Estat espanyol. En canvi aquesta situació es reverteix en el cas dels nins, ja que la diferència de ($P > 2$) és superior en el cas dels nins de l'Estat espanyol en relació als nins de les Illes Balears.

FIGURA 5. PREVALENÇA DE VÍCTIMES EN FUNCIO DEL CURS

La figura 5 reflecteix una disminució de la prevalença de víctimes d'assetjament a mesura que avança el curs a l'Estat espanyol i es passa d'un 9,2 % a 4t de primària a un 3,8 % a 4t d'ESO. A les Illes Balears la disminució també es manifesta, tot i que veim una excepció a 5è de primària que puja en relació a 4t de primària, i un % que es manté 6è de primària i 1r d'ESO. Si comparem les dades veim que la tendència és irregular i en alguns cursos la percepció d'haver patit assetjament és major a l'Estat espanyol, com són els cursos de 4t, 6è de primària i 2n d'ESO, i major a les Illes Balears en els cursos de 5è de primària, 3r i 4t d'ESO. A 2r d'ESO el % és el mateix.

FIGURA 6 – PREVALÈNCIA DE VÍCTIMES EN FUNCIÓ DEL CURS I EL GÈNERE

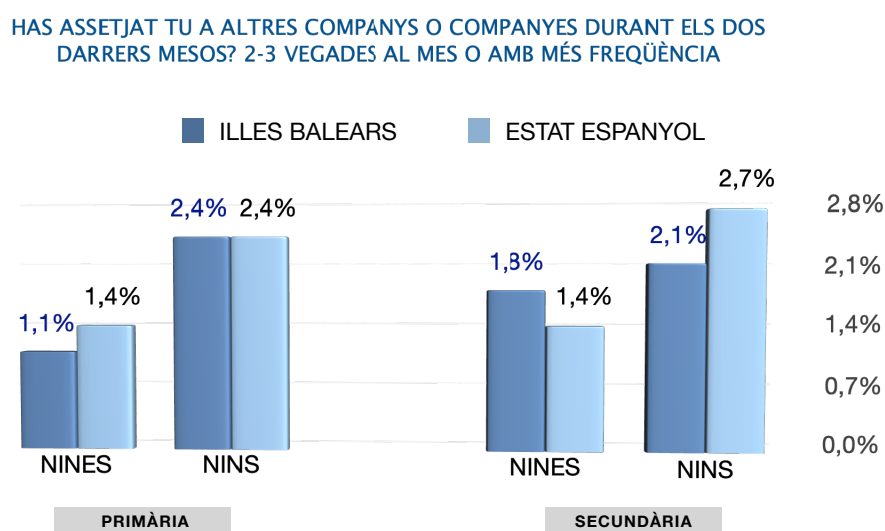
La figura 6 posa de manifest que a les Illes Balears, als cursos de 4t, 5è i 6è de primària, la percepció de patir assetjament per part de les nines és major en relació al nins de les Illes Balears, i en comparació amb les nines de l'Estat espanyol. En canvi la percepció dels nins de les Illes Balears en comparació amb els nins de l'Estat espanyol a 4t i 5è de primària és que ells pateixen menys assetjament, excepte a 6è de primària que el % de percepció és major, encara que davalla en relació als % de 4t i 5è de primària.

A l'Estat espanyol es pot veure que entre els nins la disminució general de víctimes té una excepció entre els cursos de 6è i 1r d'ESO, en què hi ha un increment; pot estar relacionat amb l'arribada a un nou context, amb alumnat que pretén exercir el seu domini així com la tendència a seleccionar com a víctimes nins de menor edat. En canvi, a les Illes Balears la disminució es produeix en una constant des de 5è de primària fins a 4t d'ESO.

Entre les nines, la prevalença de víctimes, tant a l'Estat espanyol com a les Illes Balears, a secundària es manté alta en relació amb els nins; a les Illes Balears la percepció de les nines és major a la percepció de les nines de l'Estat espanyol i la diferència és significativa a 1r d'ESO i 2n d'ESO ($P > 1$) 3r d'ESO ($P > 2$) i a 4t d'ESO ($P > 3$). A més, la tendència es redueix de 2n a 3r d'ESO, però torna a pujar a 4t d'ESO.

2.1.3. Prevalença d'assetjadors/es en funció del gènere, etapa educativa i el curs

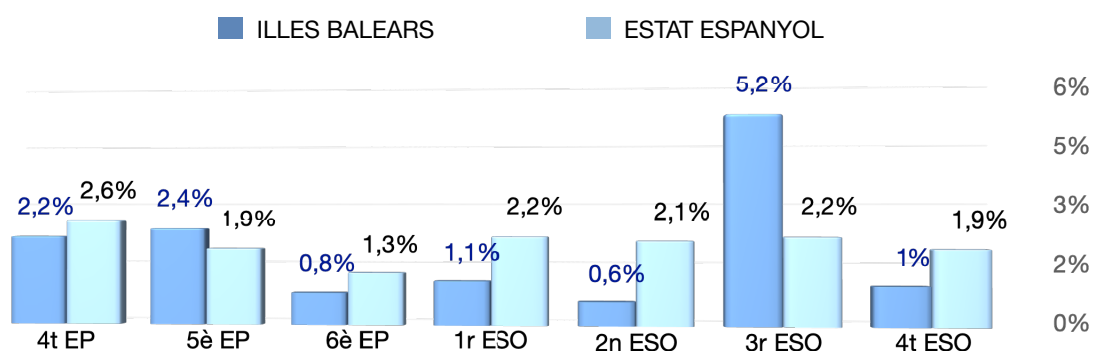
FIGURA 7 –PREVALÈNÇA D'ASSETJADORS/S EN FUNCIÓ DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

Es pot veure a la figura 7 que entre els al·lots no hi ha gaires diferències en la prevalença d'assetjadors entre primària i secundària i entre l'Estat espanyol i les Illes Balears. Entre les al·lotes, a l'Estat espanyol la prevalença d'assetjadores és la mateixa a primària i a secundària; a les Illes Balears, la prevalença és major a secundària que a primària i en comparació amb l'Estat espanyol la prevalença d'assetjadores a primària està per davall i per damunt a l'etapa de secundària.

FIGURA 8 – PREVALÈNÇA D'ASSETJADORS/ES EN FUNCIÓ DEL CURS

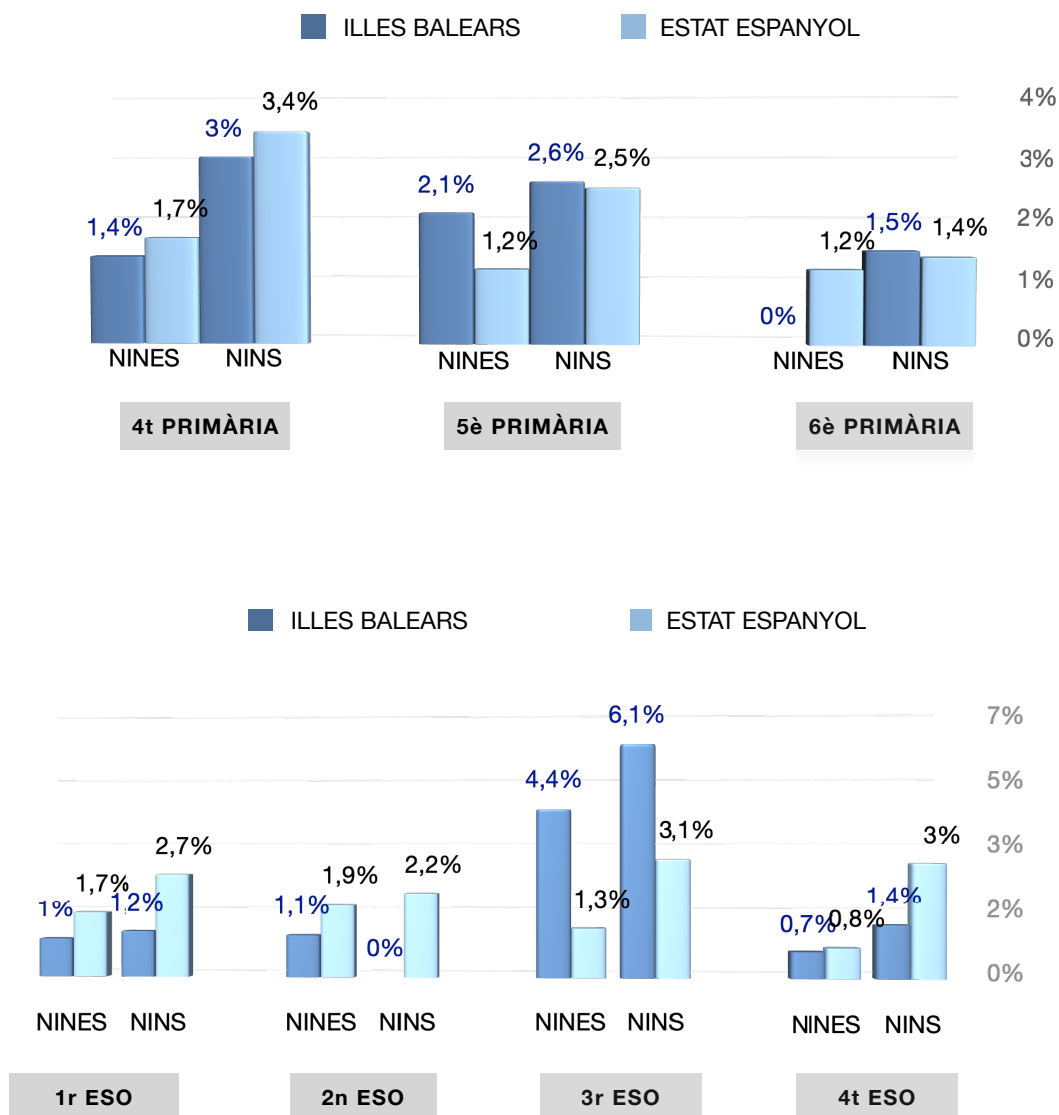
HAS ASSETJAT TU A COMPANYS O COMPANYYES DURANT ELS DOS DARRERS MESOS? 2-3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA

Com es pot veure a la figura 8, a l'Estat espanyol la prevalença d'assetjadors/es baixa a mesura que avancen els cursos de primària, puja significativament ($P > 1$) de 6è a 1r d'ESO i es manté després estable a l'etapa de l'ESO. A les Illes Balears la prevalença és irregular i té pujades i davallades; destaca significativament l'increment d'assetjador/es de 2n d'ESO a 3r d'ESO. Si es comparen les dades de l'Estat espanyol amb les de les Illes Balears la prevalença d'assetjadors/es a les Illes Balears està per davall a tots els cursos, excepte a 5è de primària i a 3r d'ESO, en què la diferència és molt significativa, amb ($P > 3$)

FIGURA 9 – PREVALENÇA D'ASSETJADORS/ES EN FUNCIÓ DEL CURS I EL GÈNERE

HAS ASSETJAT TU A COMPANYS O COMPANYES DURANT ELS DOS DARRERS MESOS?
2-3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA

A la figura 9 es posa de manifest que a tots els cursos els nins són els que exerceixen més assetjament; resulta estadísticament significativa la diferència en funció del gènere, sobretot a 4t d'educació primària. En els nins la prevalença d'assetjadors disminueix durant l'educació primària tant a l'Estat espanyol com a les Illes Balears, i els resultats són semblants comparativament, tot i que només a 5è de primària a les Illes Balears la prevalença d'assetjadors és menor. En el canvi d'etapa hi ha un increment l'Estat espanyol,

que passa d'1,4 %, a 6è de primària, a 2,7% a 1r d'ESO, una davallada a 2n d'ESO i un increment a 3r d'ESO. A les Illes Balears en canvi es produeix una disminució i de forma sobtada hi ha un increment de (P>6) de 2n a 3r d'ESO i una baixada important de 3r a 4t d'ESO. Si es comparen les dades entre les Balears i l'Estat espanyol es veu que, excepte 3r d'ESO, la prevalença d'assetjadors és menor a les Illes Balears.

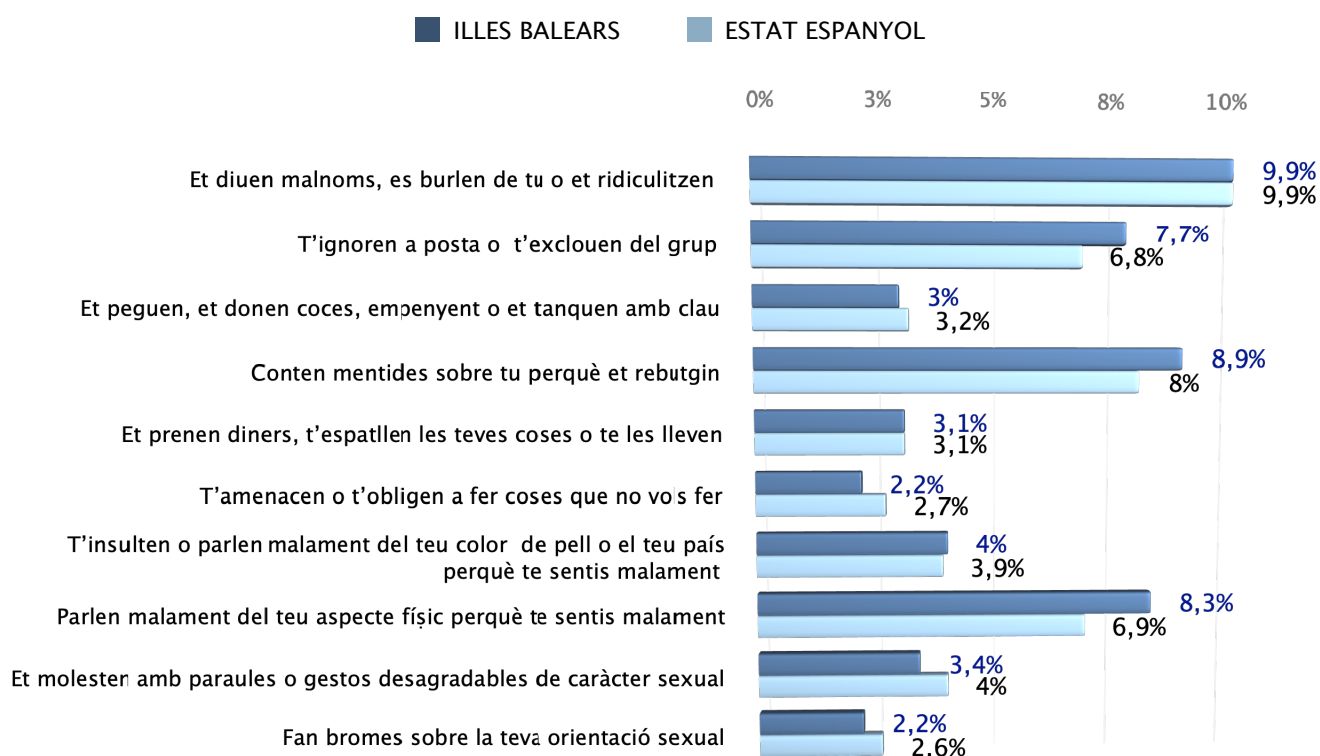
En relació a les nines, la prevalença és irregular a les Illes Balears a l'etapa de primària, se situa per davall de l'Estat espanyol en els cursos de 4t i 6è de primària i per damunt a 5è de primària. A secundària, la prevalença està sempre per davall en comparació amb l'Estat espanyol, excepte a 3r d'ESO que se situa en una puntuació superior a 4.

2.2. VICTIMITZACIÓ EN SITUACIONS ESPECÍFIQUES.

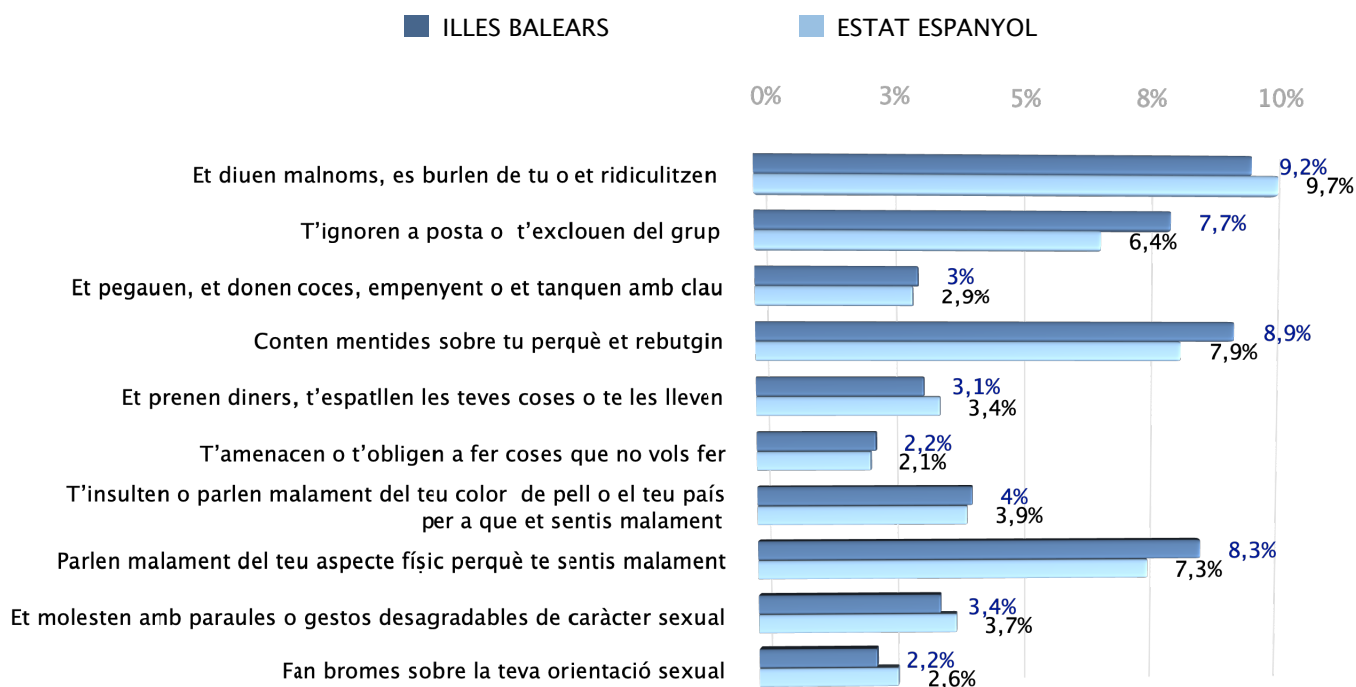
Amb l'objectiu de conèixer com es produeix l'assetjament i les situacions de maltractament que el precedeixen des de la perspectiva de les víctimes es van incloure en el qüestionari 10 preguntes sobre formes específiques d'agressió. Vuit corresponen a l'escala més utilitzada internacionalment per avaluar-les, la de Breivik i Olweus (2015), a la qual es van afegir dues situacions més: «parlar malament del meu aspecte físic perquè em sentís malament» i «fer bromes sobre la meva orientació sexual», amb l'objectiu de poder avaluar dos tipus d'agressió psicològica, poc ateses en estudis anteriors, de gran rellevància per a la prevenció. L'última d'aquestes preguntes —fer bromes sobre la meva orientació sexual— es va incloure només en educació secundària, a causa de la dificultat detectada en l'alumnat de primària per entendre-la.

2.2.1 Victimitzacions específiques en funció de l'etapa educativa

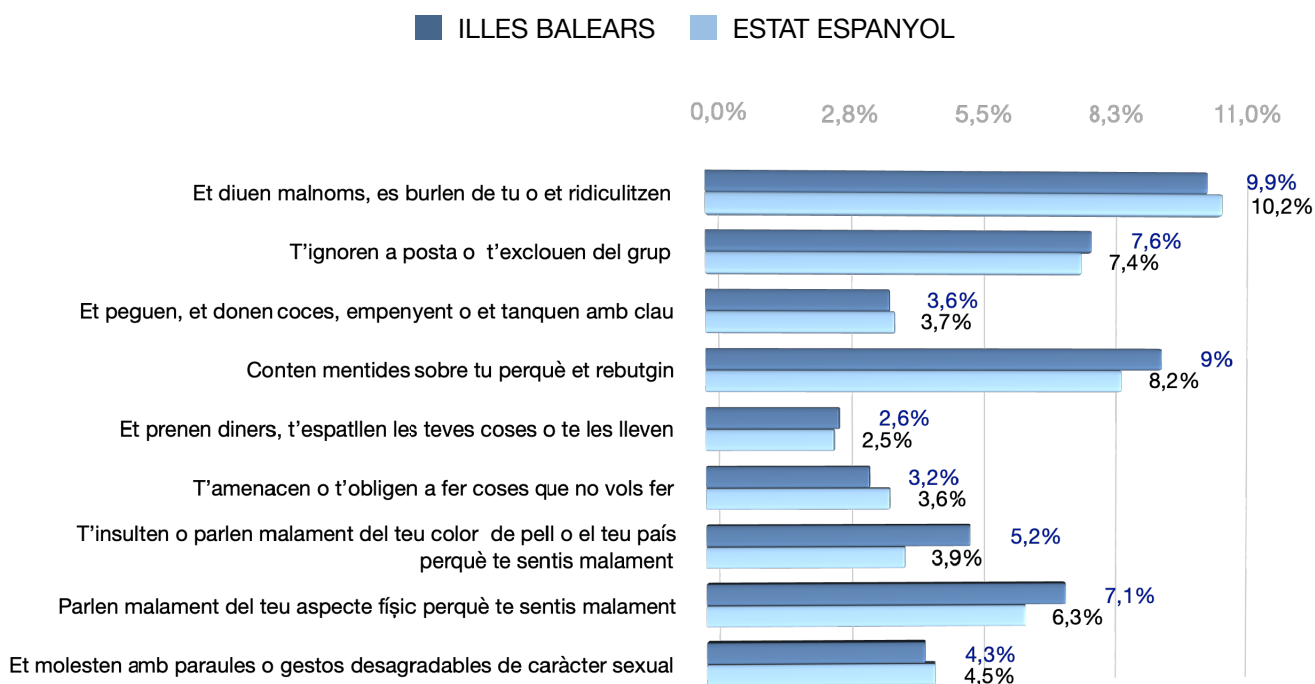
FIGURA 10. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER PATIT CADA SITUACIÓ 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

FIGURA 11. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER PATIT CADA SITUACIÓ 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

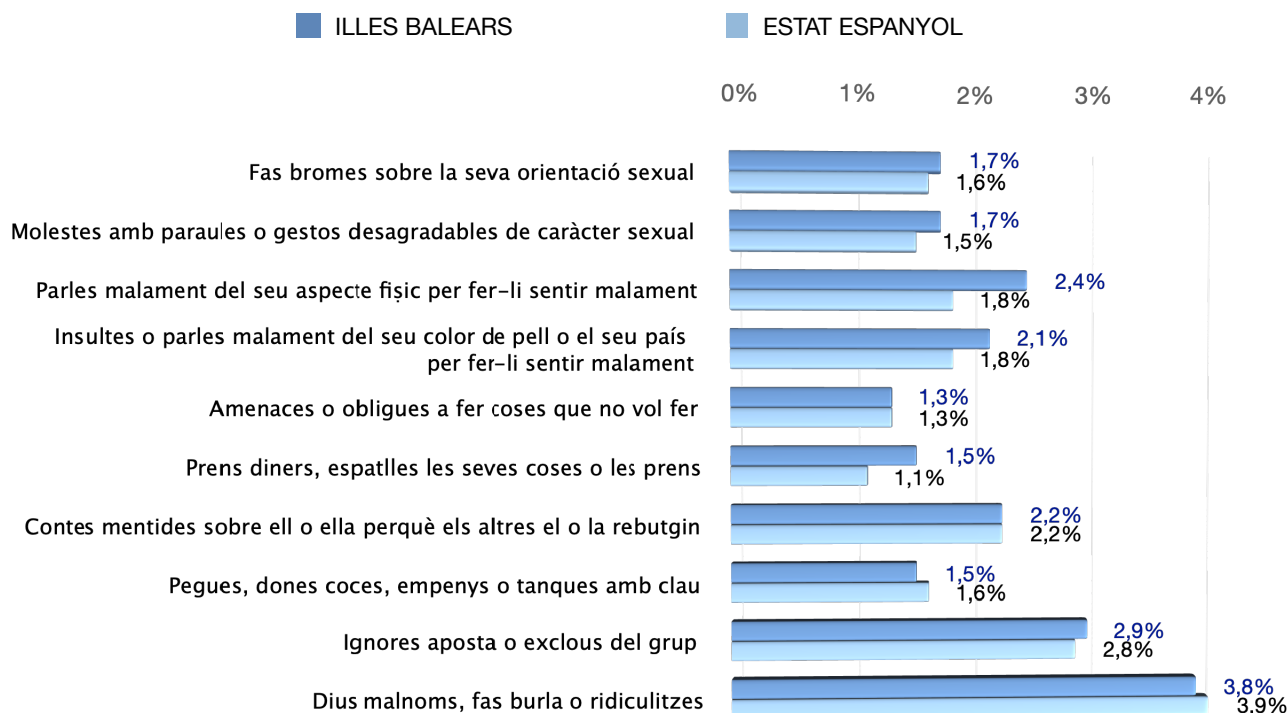
FIGURA 12. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER PATIT CADA SITUACIÓ 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

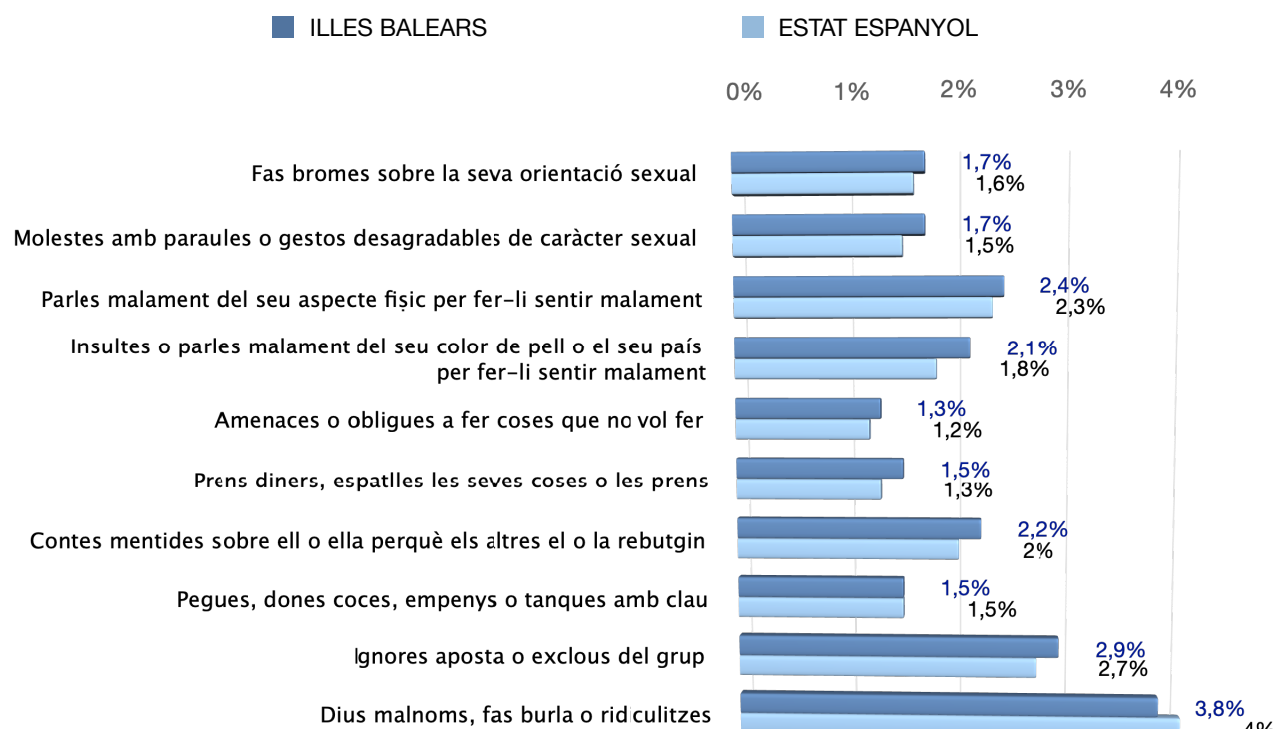
2.3. AGRESIONS EN SITUACIONS ESPECÍFIQUES

2.3.1. Agresions específiques en funció de l'etapa educativa

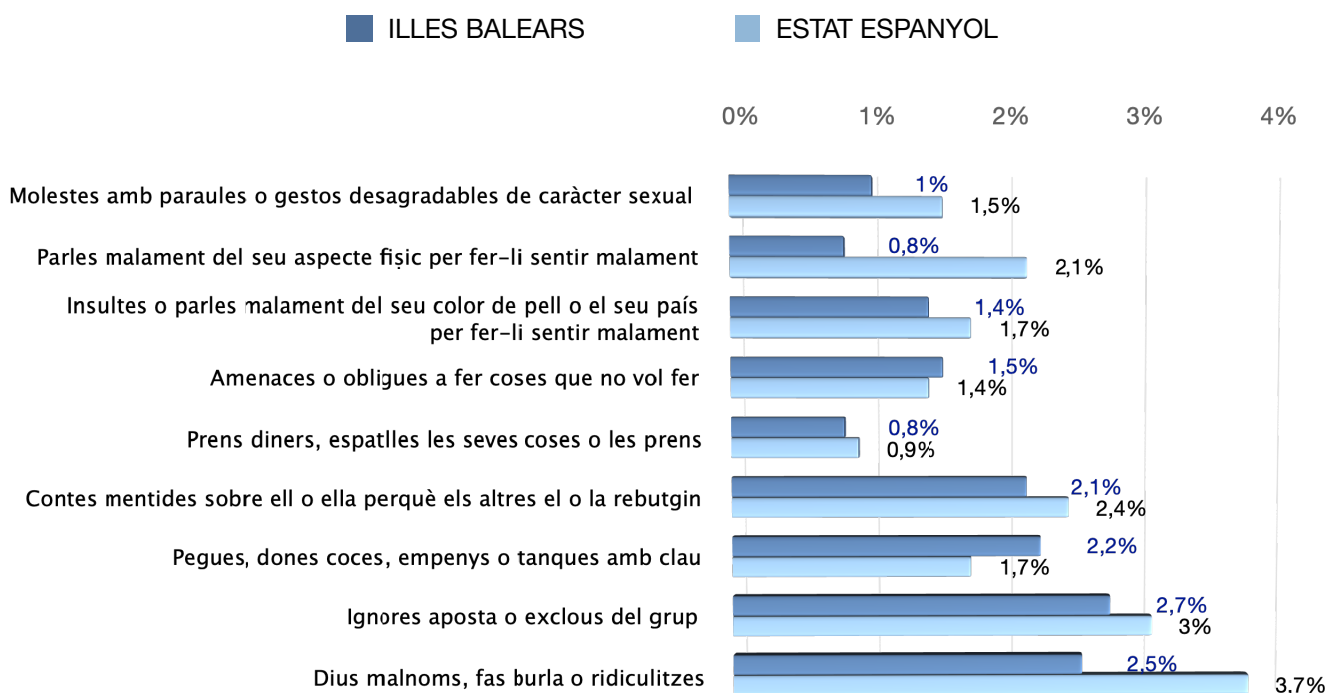
FIGURA 13. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER EXERCIT AGRESSIONS ESPECÍFIQUES 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA A EDUCACIÓ PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA

FIGURA 14. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER EXERCIT AGRESSIONS ESPECÍFIQUES 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

FIGURA 15. PERCENTATGE DE QUI RECONeix HAVER EXERCIT AGRSSIONS ESPECÍFIQUES 2/3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

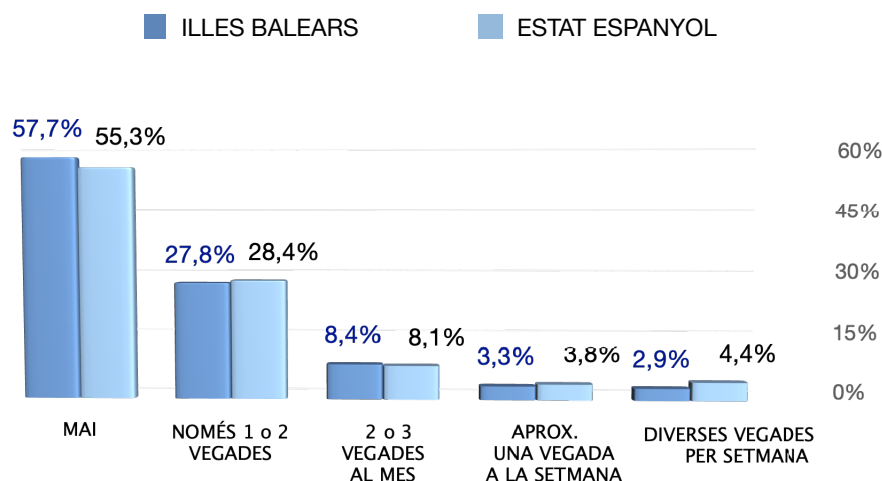

2.4. SITUACIONS PRESENCIADES PEL GRUP D'IGUALS

Amb l'objectiu de conèixer quants/es estudiants han presenciats assetjament escolar es va plantejar, a continuació d'haver llegit en què consisteix l'assetjament, la pregunta general següent: «Has presenciats situacions en les quals s'assetgi un company o companya per part d'altres nins i altres nines del centre durant els dos últims mesos?»

FIGURA 16. PERCENTATGE D'ESTUDIANTS QUE RECONeixEN HAVER PRESENCIAT ASSETJAMENT

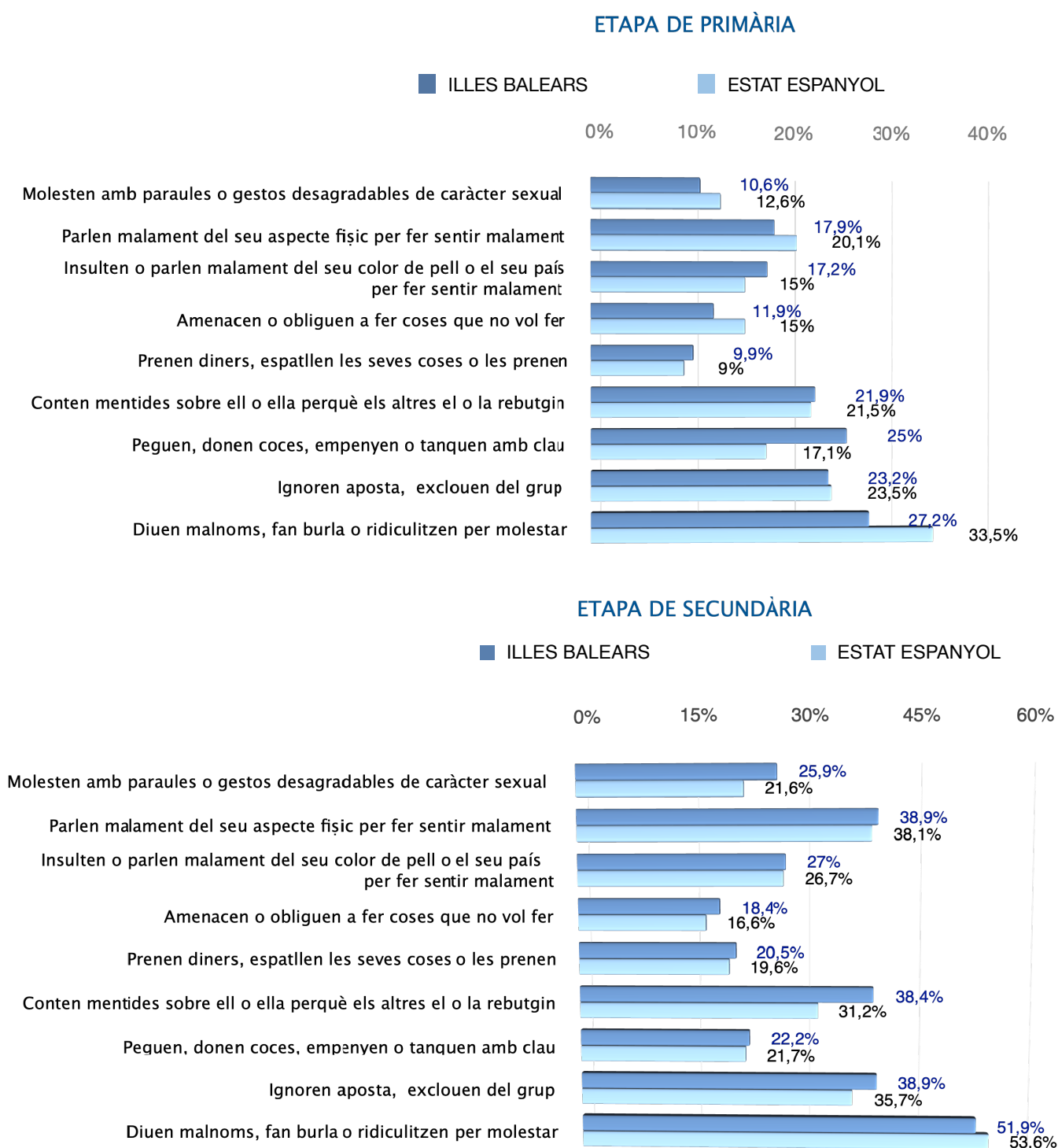
HAS PRESENCIAT SITUACIONS EN LES QUE S'ASSETJA UN COMPANYY O COMPANYYA PER PART DE COMPANYYS O COMPANYYES DEL CENTRE DURANT ELS DOS DARRERS MESOS?

2.4.1 Situacions presenciades en funció de l'etapa educativa

Amb l'objectiu de conèixer com es produeix l'assetjament i les situacions de maltractament que el precedeixen des de la perspectiva dels que el coneixen sense participar-hil (ni com a agressors ni com a víctimes) es van incloure en el qüestionari 10 preguntes sobre situacions específiques, adaptades al rol de testimoni. Només es van plantejar als que havien respost en la pregunta general que havien presenciats assetjament 2 o 3 vegades al mes o amb més freqüència.

FIGURA 17. PERCENTATGE D'ESTUDIANTS DE CADA ETAPA EDUCATIVA QUE RECONEIXEN HAVER PRESENCIAT CADA SITUACIÓ D'ASSETJAMENT 2 O 3 VEGADES AL MES O AMB MÉS FREQUÈNCIA ENTRE QUI VA CONTESTAR HAVER PRESENCIAT ASSETJAMENT A LA PREGUNTA GENERAL

CAPÍTOL III

CONDICIONS DE RISC O DE PROTECCIÓ DAVANT L'ASSETJAMENT ESCOLAR PERCEBUES PER L'ALUMNAT

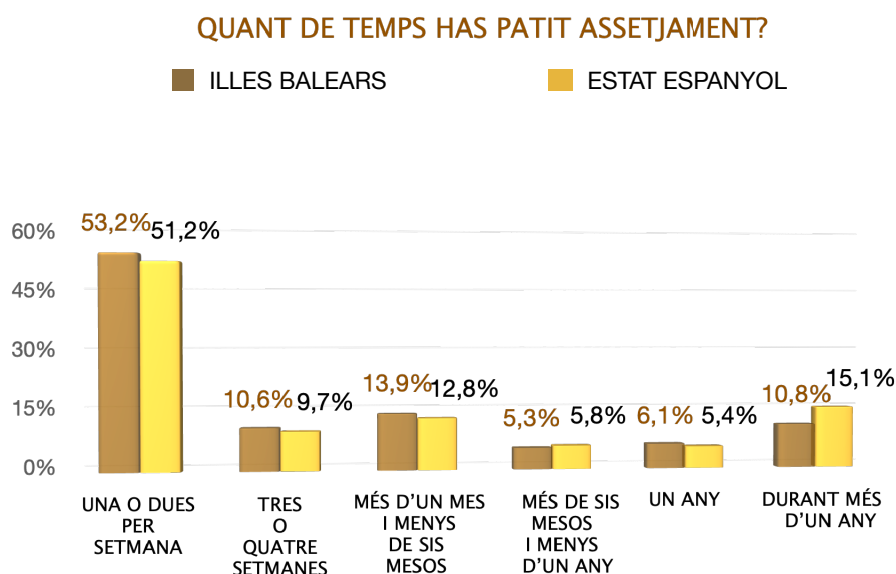
3.1. CONDICIONS RECONEGUES PELS QUI PATEIXEN ASSETJAMENT O EL SEU POSSIBLE INICI

Amb l'objectiu de conèixer quines condicions envolten l'assetjament i el seu possible inici es va plantejar als qui havien reconegut haver patit agressions preguntes sobre: la durada, on es van produir, la identitat dels qui les van realitzar i si van demanar ajuda o no. Van respondre a aquest bloc de preguntes els qui s'havien reconegut com a víctimes en la pregunta general o en alguna de les 10 situacions específiques, 2 o 3 vegades al mes o amb més freqüència.

3.1.1. Duració de les situacions de victimització

«Quant de temps has estat patint assetjament? Tria la resposta que coincideixi amb la teva situació»

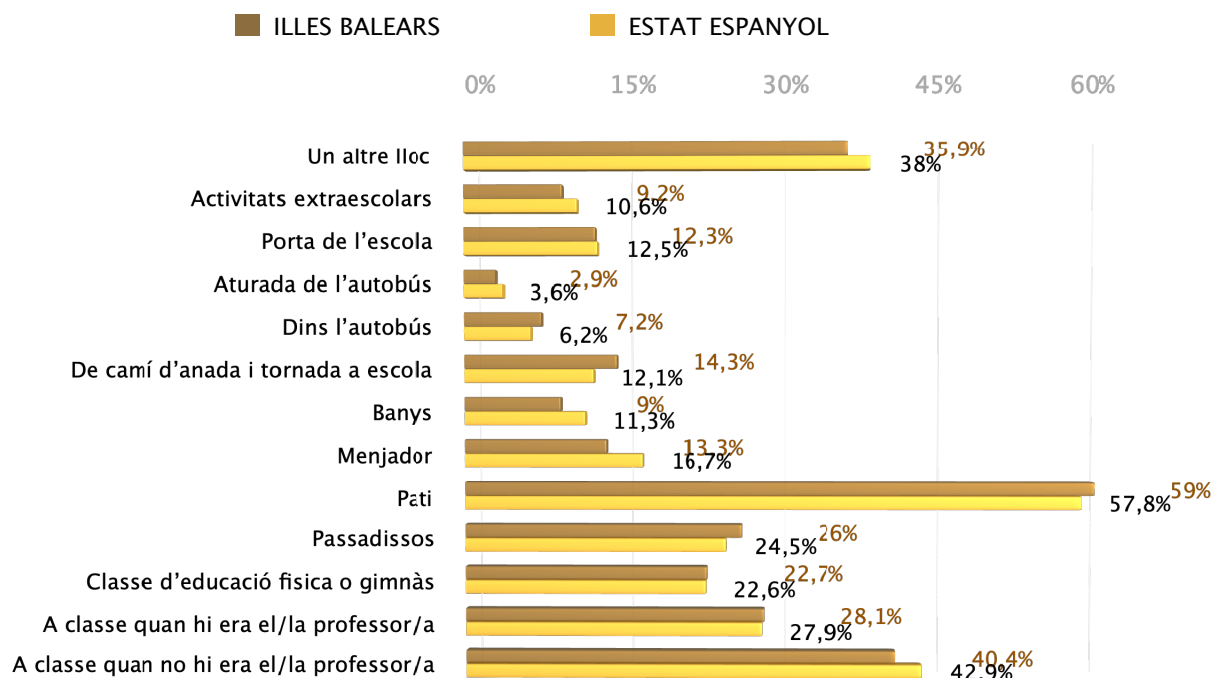
FIGURA 1. DURACIÓ DE LES SITUACIONS DE VICTIMITZACIÓ SEGONS QUI RECONeix HAVER-LES PATIT

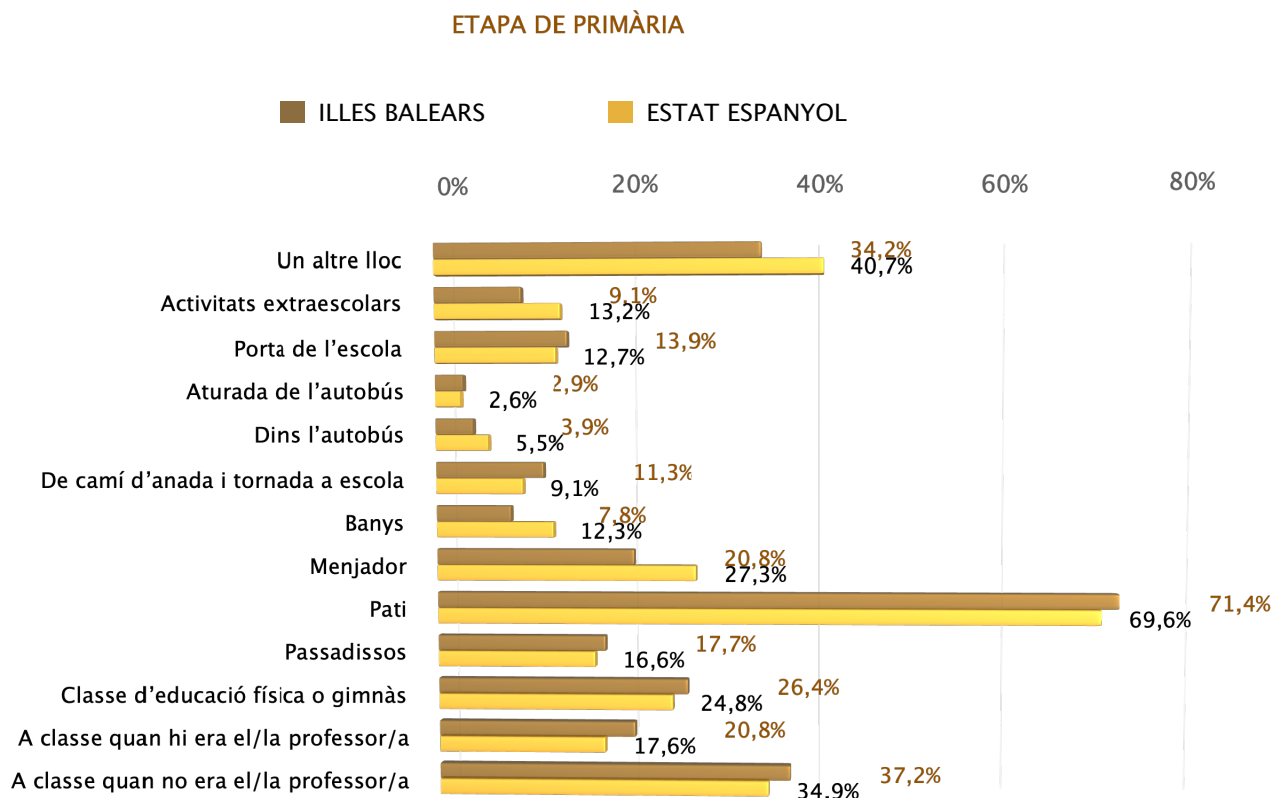
3.1.2. Llocs en què es produeix

Es va demanar a qui havia reconegut haver patit assetjament en general o alguna de les situacions específiques: «En quin lloc o llocs t'han assetjat nins o nines del teu centre? Fes clic en tots els llocs on t'hagin assetjat», seguit dels 13 llocs que s'inclouen en les següents figures al costat dels resultats, primer per al grup complet (figura 2) i a continuació per a primària (figura 3) i secundària (figura 4). Van respondre 512 estudiants (21, %). Com que és de resposta múltiple, la suma total és superior a 10.

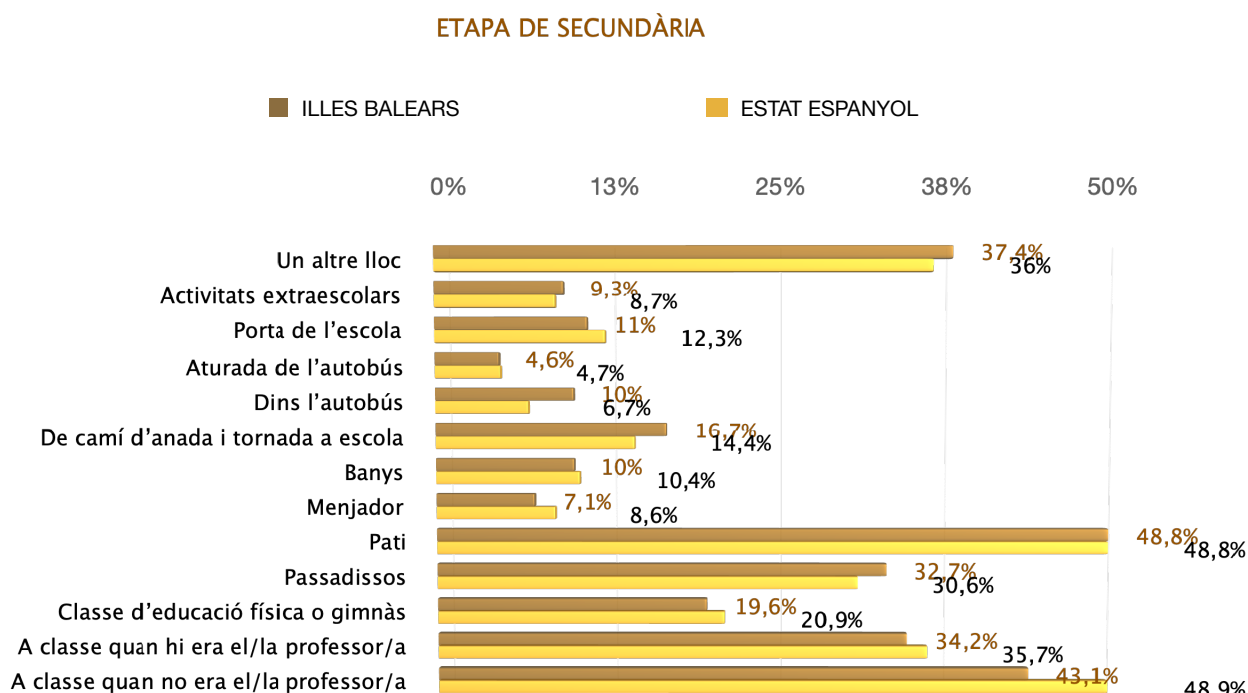
FIGURA 2. LLOCS ON ES PRODUEIXEN LES AGRESSIONS SEGONS LES VÍCTIMES. MOSTRA TOTAL

FIGURA 3. LLOCS ON ES PRODUEIXEN LES AGRESSIONS SEGONS LES VÍCTIMES. PRIMÀRIA

FIGURA 4. LLOCS ON ES PRODUEIXEN LES AGRESSIONS SEGONS LES VÍCTIMES. SECUNDÀRIA

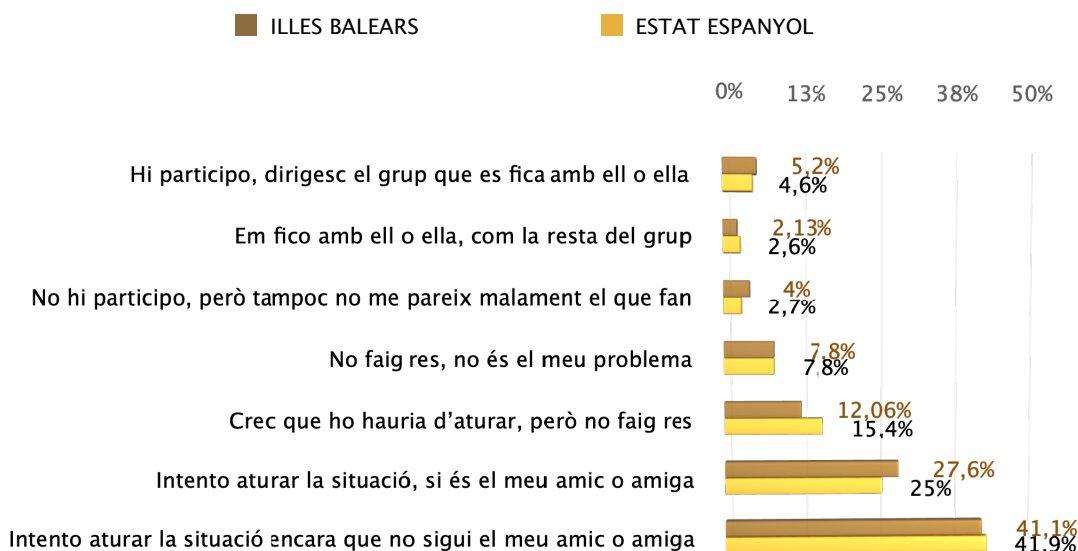

3.4. QUÈ FA EL GRUP D'IGUALS DAVANT L'ASSETJAMENT

3.4.1 Postura que reconeix cada estudiant

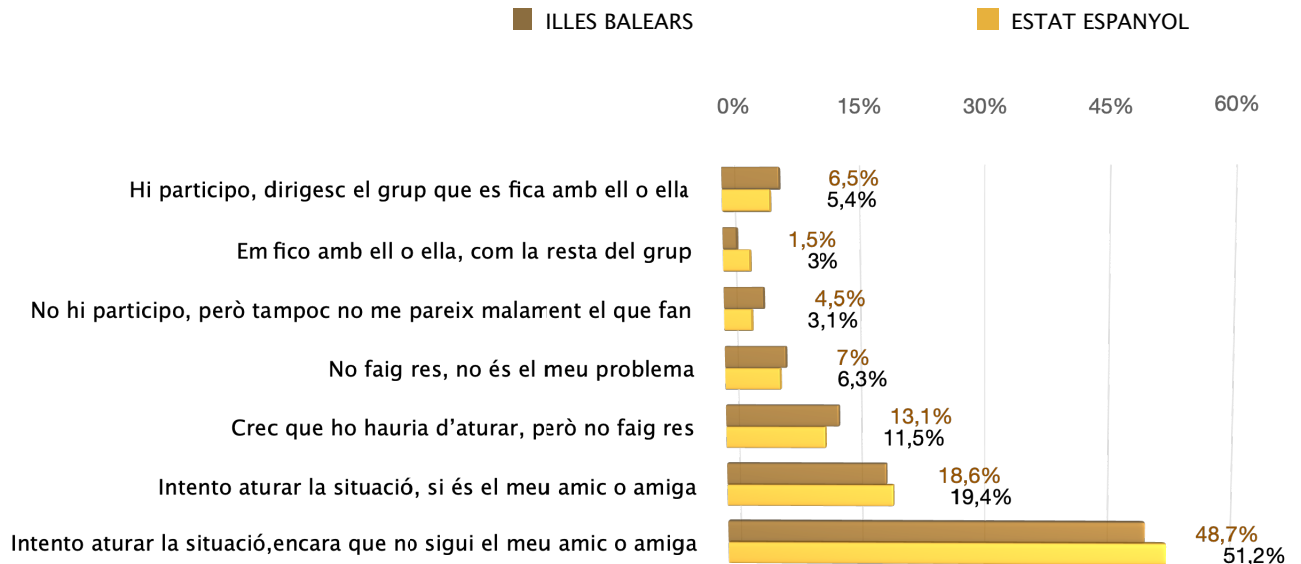
Es va plantejar a l'alumnat que havia reconegut haver viscut assetjament en les preguntes generals (com a testimoni, víctima o assetjador) o en situacions específiques (com a víctima o agressor/a), 2 o 3 vegades a la setmana o amb més freqüència, la pregunta següent: «Quan algun company o companya ha patit assetjament (l'insulten, li peguen...), tu què sols fer? Tria només una resposta». Per interpretar els resultats de la figura 5 convé tenir en compte que el fet de plantejar-la només als que havien reconegut haver viscut assetjament en els dos últims mesos fa que en els percentatges del gràfic estiguin sobrerrepresentats/es assetjadors/es i víctimes. Serien de menor magnitud si la pregunta s'hagués plantejat a tot l'alumnat.

FIGURA 5. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE RECONeix CADA POSTURA ENTRE QUI HAN VIScut ASSETJAMENT O EL SEU INICI, COM A VÍCTIMA, AGRESSOR O AGRESSORA O TESTIMONI.

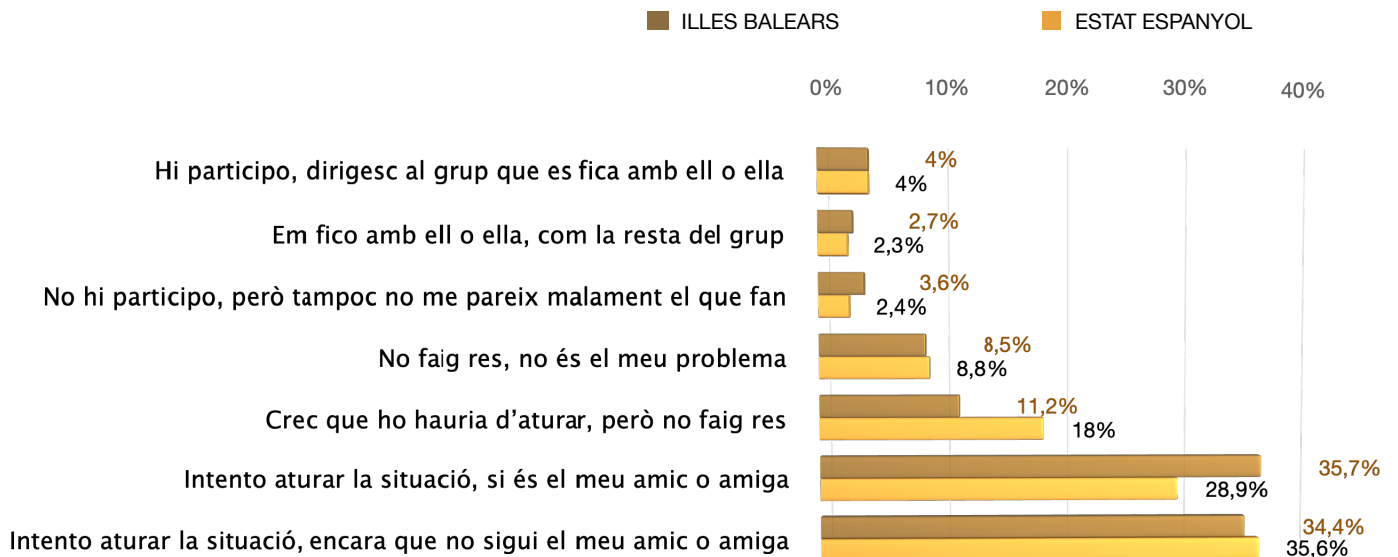

FIGURA 6. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE RECONeix CADA POSTURA ENTRE QUI HA VISCUT ASSETJAMENT O EL SEU INICI, COM A VÍCTIMA, AGRESSOR O AGRESSORA O TESTIMONI, SEGONS L'ETAPA

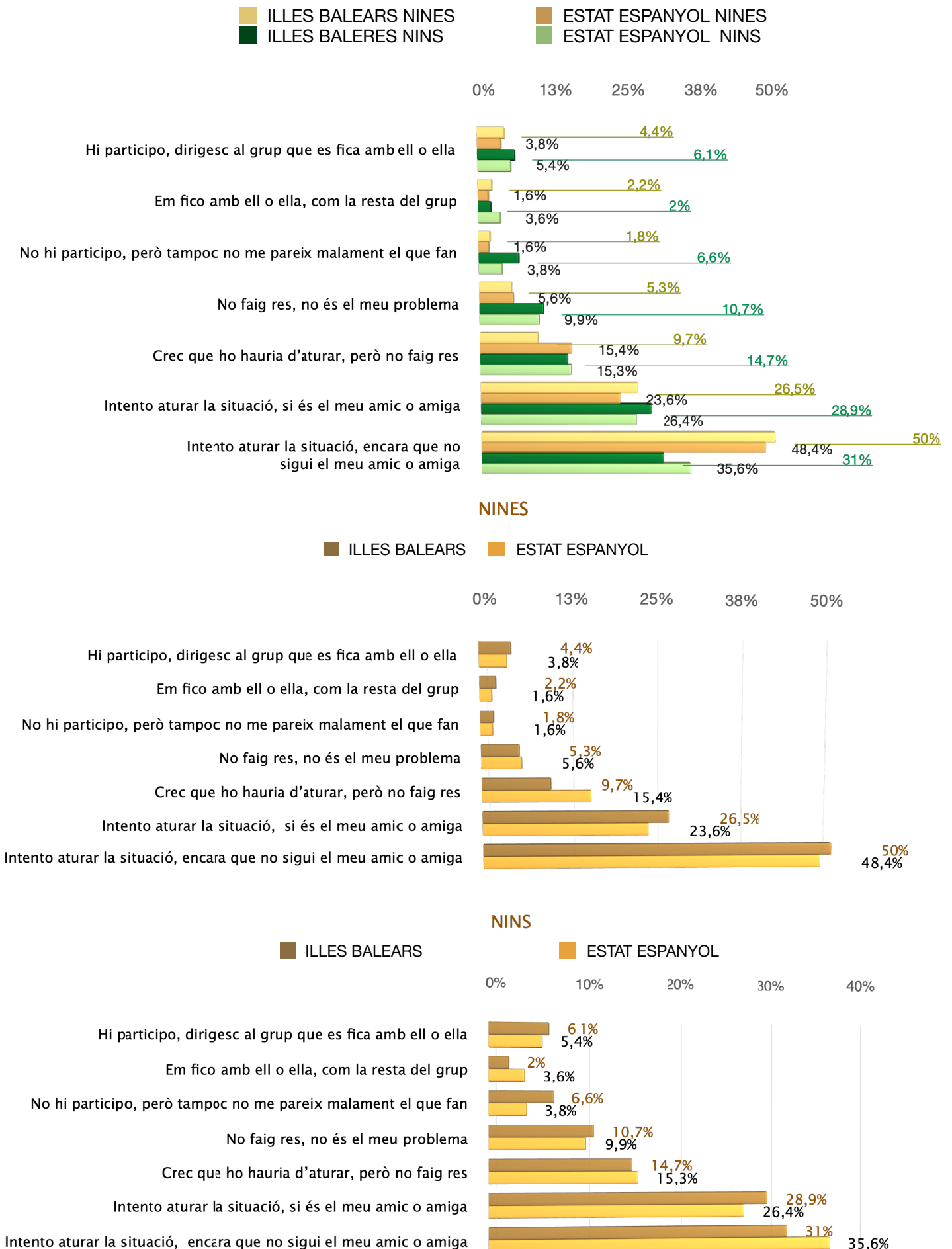
ETAPA DE PRIMÀRIA

ETAPA DE SECUNDÀRIA

FIGURA 7. PERCENTATGE DE NINS I NINES QUE RECONEIXEN CADA POSTURA ENTRE QUI HA VISQUIT ASSETJAMENT O EL SEU INICI, COM A VÍCTIMA, AGRESSOR O AGRESSORA O TESTIMONI

3.4.3. Quina percepció tenen de la conducta dels iguals davant l'assetjament

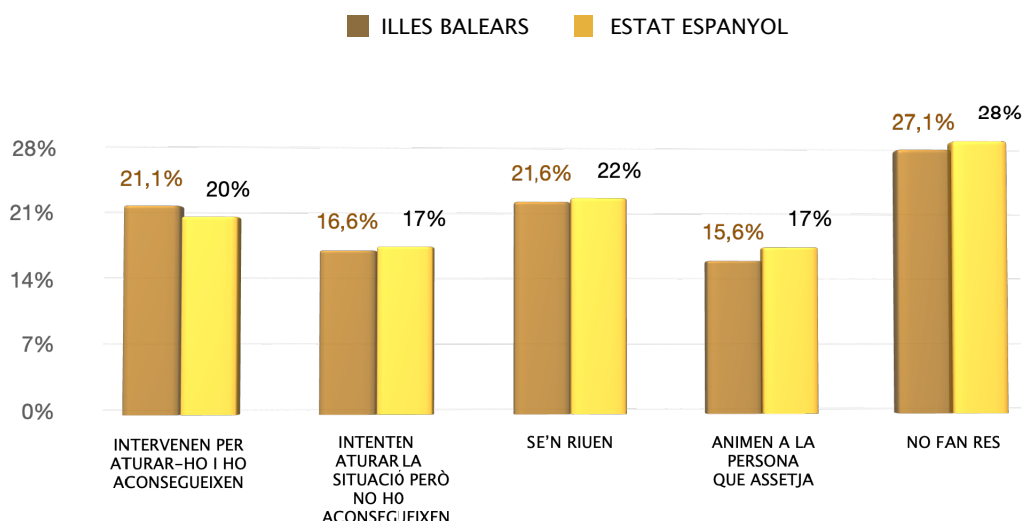
Es va plantejar als qui havien respost haver-ne patit, exercit o presenciat (2 o 3 vegades al mes o més): «Quan un estudiant és assetjat, quants d'estudiants fan el que s'indica en cada frase?» amb els 5 elements i opcions de resposta que s'inclouen en la figura 9, en la qual es presenten els percentatges dels que responen que cada situació es dona en bastants/es o molts/es companys/es. Com succeïa en les figures 5-7, en la figura 9 estan sobrerrepresentats/es víctimes i assetjadors/es. Pel que cal pensar que els resultats serien millors si s'haguessin plantejat a tot l'alumnat.

FIGURA 8. PERCENTATGE D'ESTUDIANTS QUE RECONeix CADA CONDUCTA D'ASSETJAMENT EN BASTANTS O MOLTS COMPANYS O COMPANYYES ENTRE QUI HO HAN VISCUT COM A VÍCTIMA, AGRESSOR/A O TESTIMONI

ETAPA DE PRIMÀRIA

QUI VA RESPONDRE HAVER PATIT, EXERCIT O PRESENCIAT ASSETJAMENT DUES O TRES VEGADES AL MES, SE'LS DEMANA:

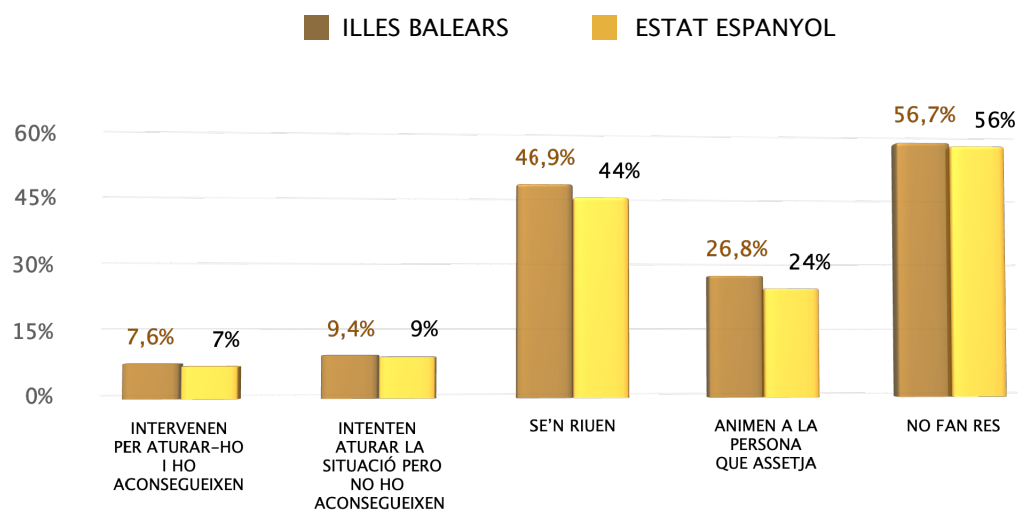
Davant una situació d'assetjament, quants d'alumnes fan el que indica a continuació:

ETAPA DE SECUNDÀRIA

QUI VA RESPONDRE HAVER PATIT, EXERCIT O PRESENCIAT ASSETJAMENT DUES O TRES VEGADES AL MÉS, SE'LS DEMANA:

Davant una situació d'assetjament, quants d'alumnes fan el que indica a continuació:

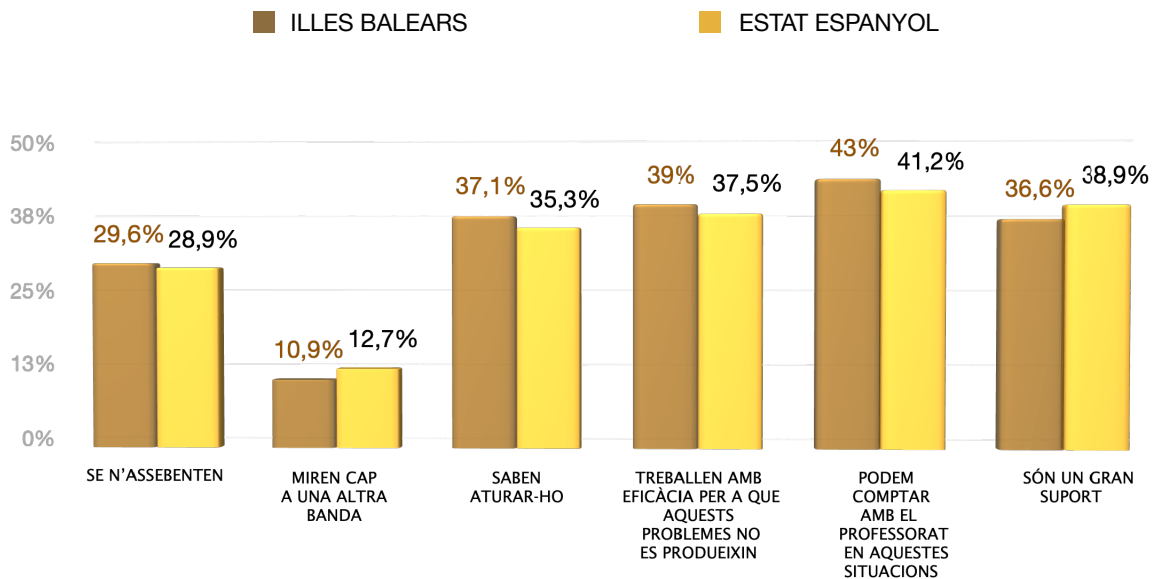
3.5. CONDICIONS EDUCATIVES DE PROTECCIÓ CONTRA L'ASSETJAMENT

Per a avaluar-les a partir del que percep l'alumnat es van incloure en el qüestionari què fa el professorat davant l'assetjament, a qui demanar ajuda, què pensa la família d'aquest problema, si algun/a adult/a ha parlat sobre l'assetjament amb els qui l'exerceixen i l'eficàcia de possibles mesures educatives per evitar que es repeteixi.

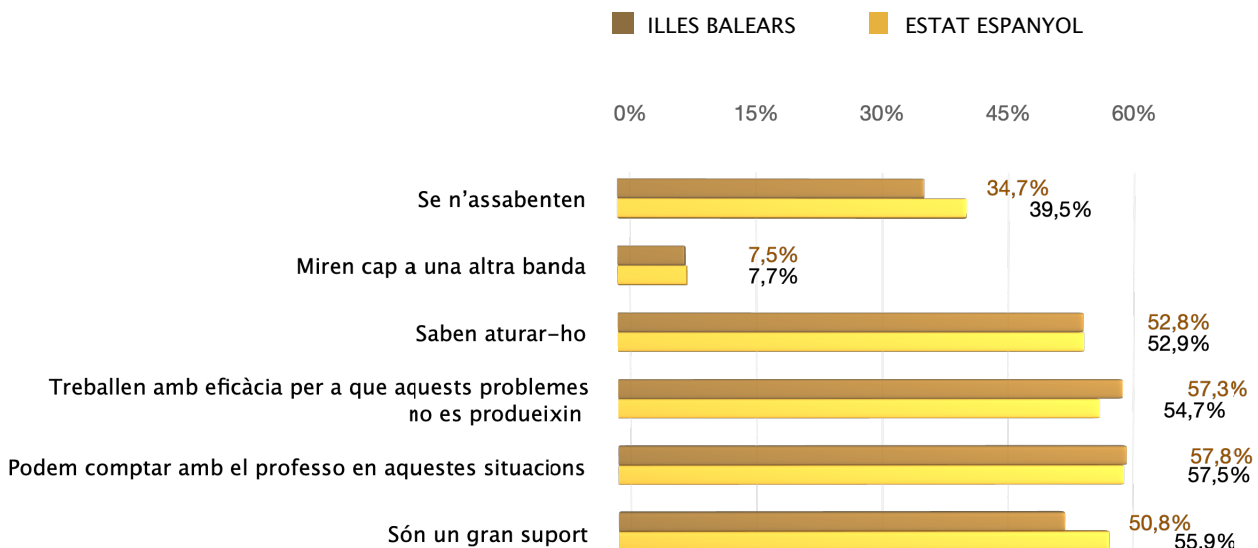
3.5.1. Què fa el professorat davant l'assetjament

Es va avaluar plantejant als qui havien respost haver-ne patit, exercit o presenciat (2 o 3 vegades al mes o més), en les preguntes generals o en les situacions específiques: "Què fan els professors i les professores quan es produeix l'assetjament?". Com succeïa en les figures 5-7 i 9, també en les figures 10 i 11 estan sobrerrepresentats/as víctimes i assetjadors/es. Pel que cal pensar que els resultats serien millors si s'haguessin plantejat a tot l'alumnat.

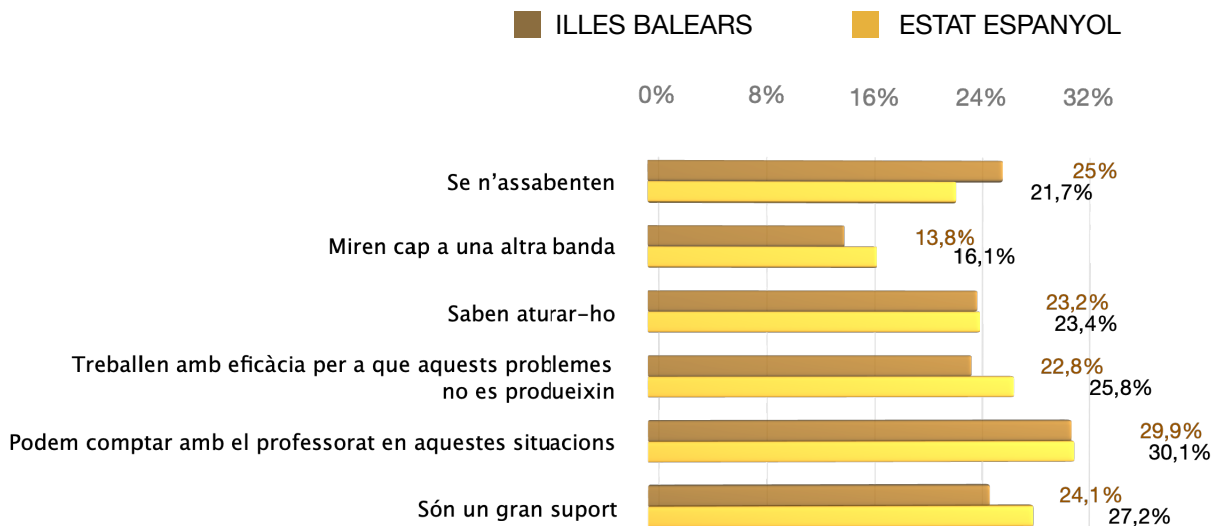
FIGURA 9. QUÈ FA EL PROFESSORAT DAVANT L'ASSETJAMENT BASTANTES VEGADES O GAIREBÉ SEMPRE, SEGONS QUI RECONeix HAVER-NE VISCUT COM VÍCTIMA, AGRESSOR/A O TESTIMONI

ETAPA DE PRIMÀRIA

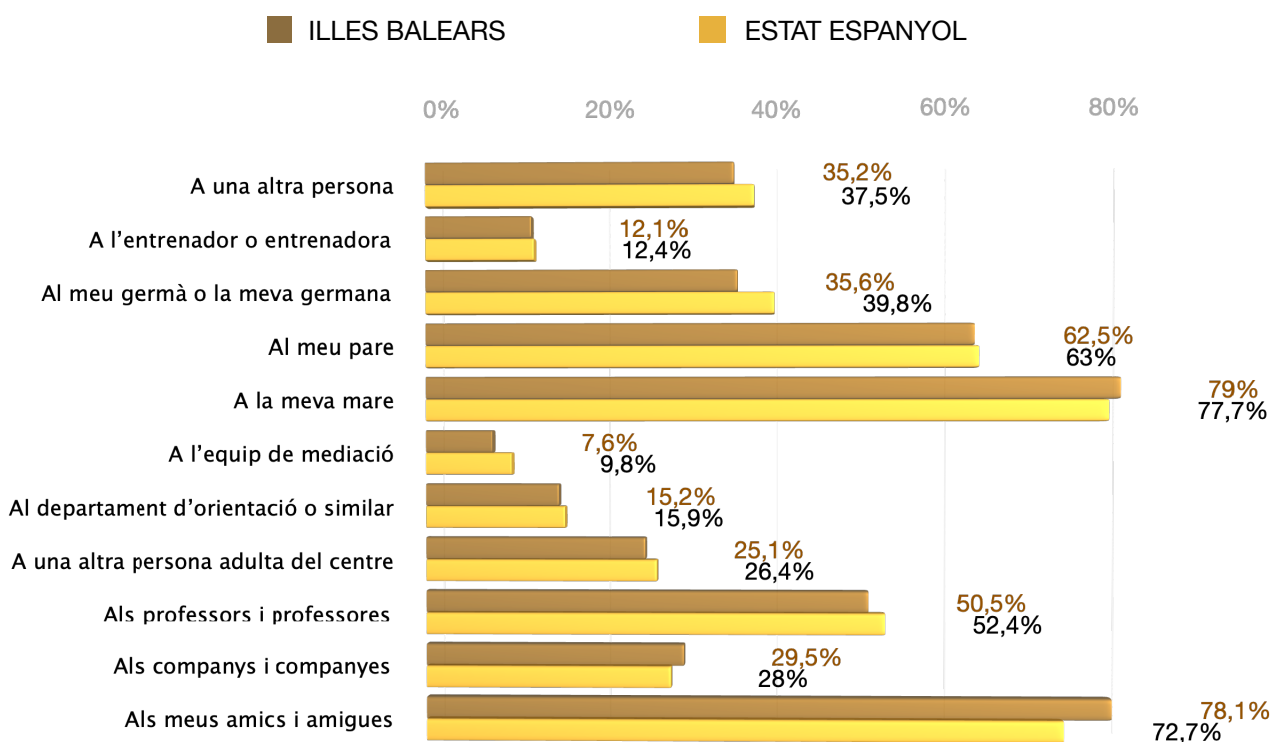
ETAPA DE SECUNDÀRIA

3.5.2. A qui van demanar ajuda les víctimes

Als que havien respost haver patit assetjament en la pregunta general o alguna de les situacions específiques de victimització, amb una freqüència de 2 o 3 vegades per setmana o més, se'ls va preguntar: "Li has contat a algú que has patit assetjament?". A les Illes Balears: el 58,1%, va respondre que sí (319) i el 41,9% (230) que no (de 549 estudiants que van contestar aquesta pregunta). Als que van respondre haver-ho explicat se'ls va preguntar: "a qui li ho has contat?", seguit dels 11 elements pels quals també es va preguntar a l'alumnat que no ha patit assetjament. A l'Estat Espanyol: 61,8% va respondre que sí i el 38,2% que no (de 3496 alumnes que contestaren aquesta pregunta) - a la pregunta "A qui li ho has contat?" → resultats basats en 2162 alumnes.

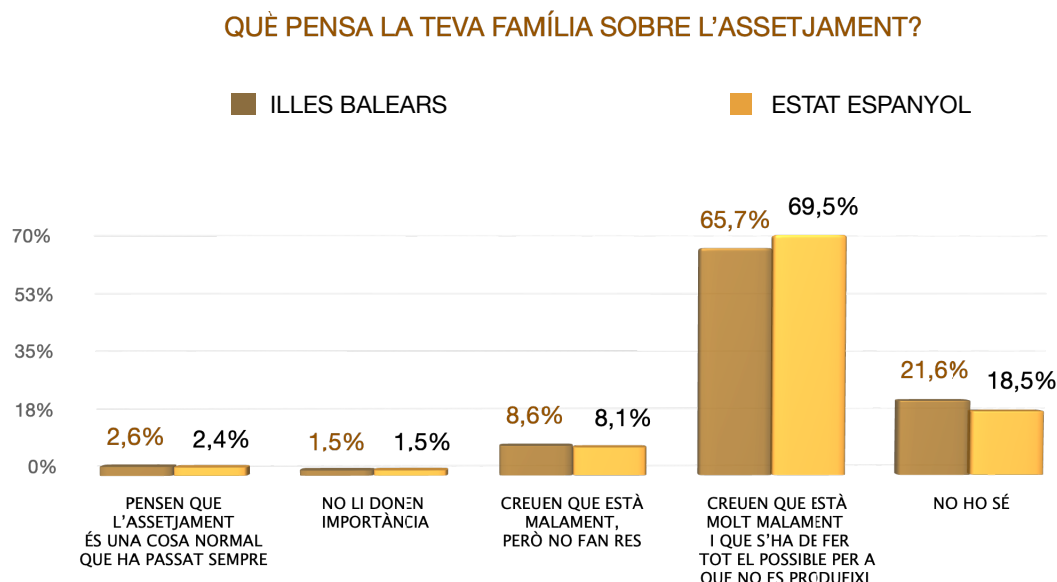
FIGURA 10. A QUI VA DEMANAR AJUDA QUI VA PATIR ASSETJAMENT

3.5.3. Actituds de la família davant l'assetjament

Per a conèixer-les es va preguntar a tot l'alumnat: "Què pensa la teva família sobre l'assetjament? Tria la resposta que coincideixi amb la teva situació"

FIGURA 11. ACTITUDS DAVANT L'ASSETJAMENT QUE L'ALUMNAT RECONeix EN LA SEVA FAMÍLIA

3.5.4. Quines figures educatives han parlat amb els qui assetgen

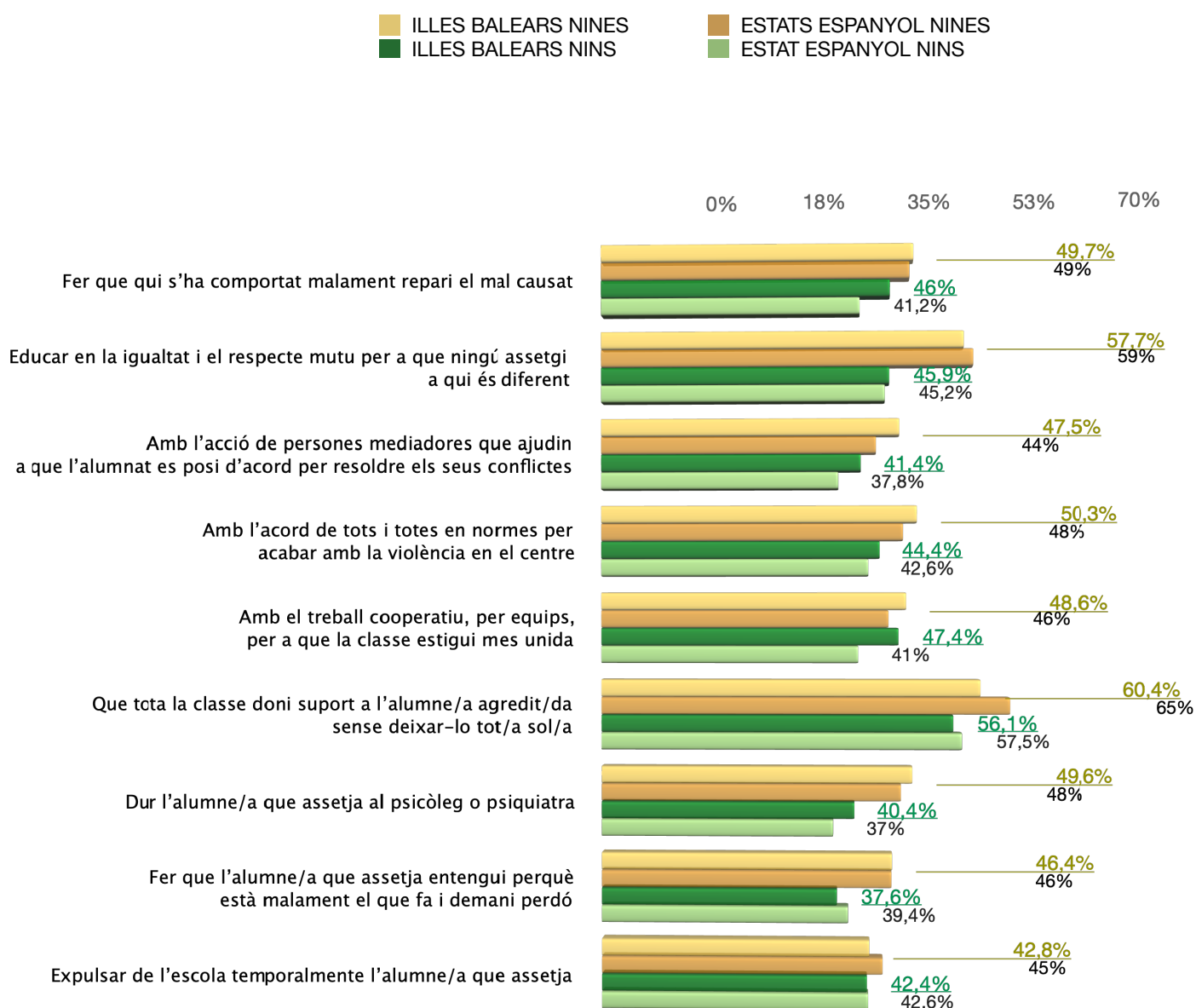
Es va preguntar als qui van reconèixer haver participat en situacions d'assetjament si el professorat o alguna persona adulta de la seva família havia parlat amb ells/as en els dos últims mesos sobre la seva conducta d'assetjament cap als altres, i als qui van respondre de manera afirmativa, si havien parlat una vegada o varies. A les Illes Balears: A la pregunta sobre el professorat van respondre 178 estudiants, dels quals el 65,2% va dir que cap professor/a havia parlat amb ells sobre la seva conducta d'assetjament, el 20,8% va dir que n'havia parlat una vegada i el 14,0% que n'havia parlat diverses vegades. A la pregunta sobre algun adult de la seva família van respondre-la 173 estudiants, dels quals el 60,7% va dir que no n'havia parlat, el 23,7% que ho havia fet una vegada i el 15,6% diverses vegades. A l'estat espanyol: A la pregunta sobre el professorat van respondre-la 1458 estudiants, dels quals el 65,8% va dir que cap professor/a havia parlat amb ells sobre la seva conducta d'assetjament, el 21,1% va dir que n'havia parlat una vegada i el 13,1% diverses vegades. A la pregunta sobre algun adult de la seva família van respondre 1453 estudiants, dels quals el 62,3% va dir que no n'havia parlat, el 20,7% que ho havia fet una vegada i el 17% diverses vegades.

3.5.5. Eficàcia de mesures educatives per aturar les agressions segons l'alumnat

Es va preguntar als qui van reconèixer haver participat en situacions d'assetjament si el professorat o alguna persona adulta de la seva família havia parlat amb ells/as en els dos últims mesos sobre la seva conducta d'assetjament cap als altres, i als qui van respondre de manera afirmativa, si havien parlat una vegada o varies. Als

Illes Balears: A la pregunta sobre el professorat van respondre 178 estudiants, dels quals el 65,2% va dir que cap professor/a n'havia parlat amb ells sobre la seva conducta d'assetjament, el 20,8% va dir que n'havia parlat una vegada i el 14,0% diverses vegades. A la pregunta sobre algun adult de la seva família van respondre 173 estudiants, dels quals el 60,7% va dir que no havia parlat, el 23,7% que ho havia fet una vegada i el 15,6% diverses vegades. A l'estat espanyol: A la pregunta sobre el professorat van respondre 1458 estudiants, dels quals el 65,8% va dir que cap professor/a havia parlat amb ells sobre la seva conducta d'assetjament, el 21,1% va dir que n'havia parlat una vegada i el 13,1% diverses vegades. A la pregunta sobre algun adult de la seva família van respondre 1453 estudiants, dels quals el 62,3% va dir que no havia parlat, el 20,7% que ho havia fet una vegada i el 17% diverses vegades.

FIGURA 12. PERCENTATGE D'ESTUDIANTS QUE ESTIMEN BASTANTA O MOLTA EFICÀCIA A CADA MESURA EN FUNCIÓ DEL GÈNERE

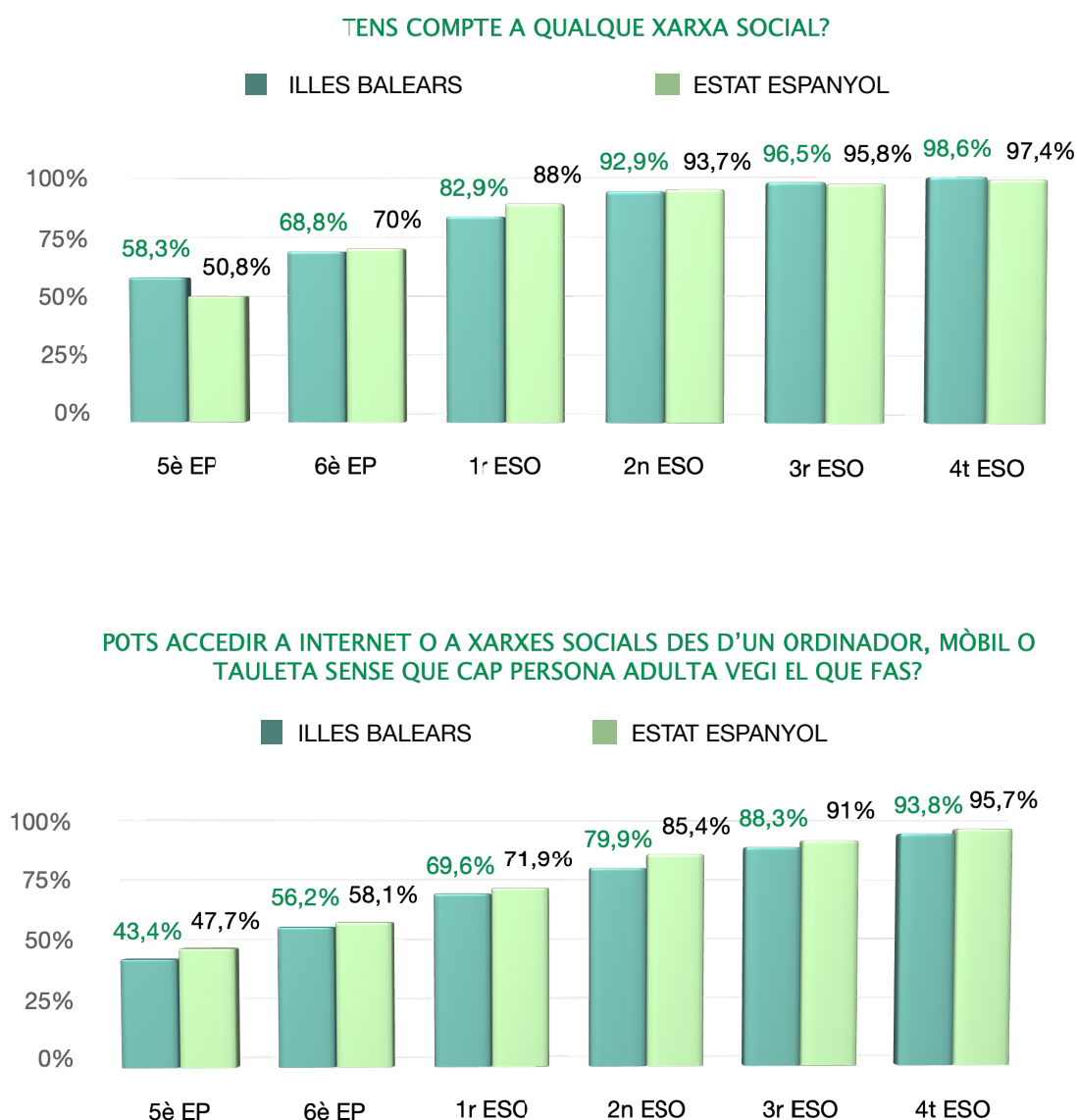
CAPÍTOL IV

EL CIBERASSETJAMENT

4.1. EXPOSICIÓ ALS RISCS D'INTERNET I LES XARXES SOCIALS

El risc de ciberassetjament depèn de la utilització que l'alumnat fa dels dispositius digitals. Dues preguntes: 1) “pots accedir a internet o a les xarxes socials des d'un ordinador, mòbil o tauleta, sense que cap persona adulta vegi el que estàs fent?”; 2) “Tens compte en alguna xarxa social”? Als que van respondre afirmativament se'ls va preguntar: “En quines xarxes tens compte?” seguida de les nou d'ús més freqüent en les edats de l'alumnat participant. Aquestes preguntes es van plantejar a partir de 5è de primària, pel fet que l'ús de les xarxes socials, així com el de dispositius digitals sense presència adulta, és mínim per sota d'aquesta edat, i en l'estudi pilot amb alumnat de 4t curs de primària es va observar que ni tan sols entenen aquestes preguntes.

FIGURA 1. PERCENTATGE D'ALUMNAT AMB ACCÉS A INTERNET SENSE SUPERVISIÓ ADULTA I COMPTE A XARXES SOCIALS EN FUNCIÓ DEL CURS FAMÍLIA

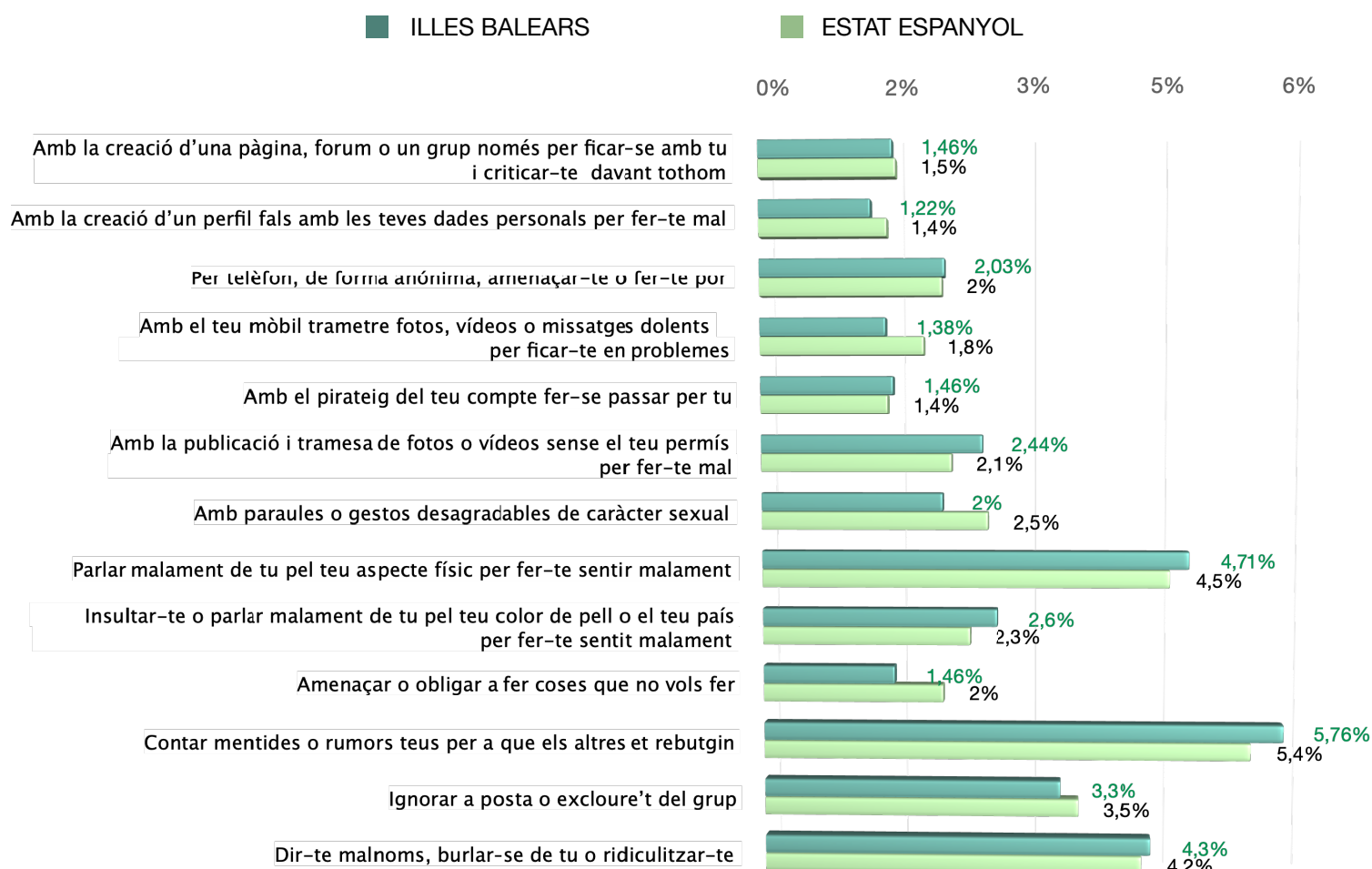

4.2. SITUACIONS ESPECÍFIQUES DE CIBERASSETJAMENT RECONEGUDES PER LES VÍCTIMES

Es va plantejar la següent pregunta: “Durant els dos últims mesos, algun nin o alguna nina t’ha assetjat a través del mòbil, la tauleta o l’ordinador? Recorda que només és assetjament quan es fa diverses vegades i amb la intenció de molestar-te”, seguida de 14 situacions específiques de victimització, de les quals 8 són similars a les utilitzades per avaluar l’assetjament escolar presencial i 6 són específiques del ciberassetjament.

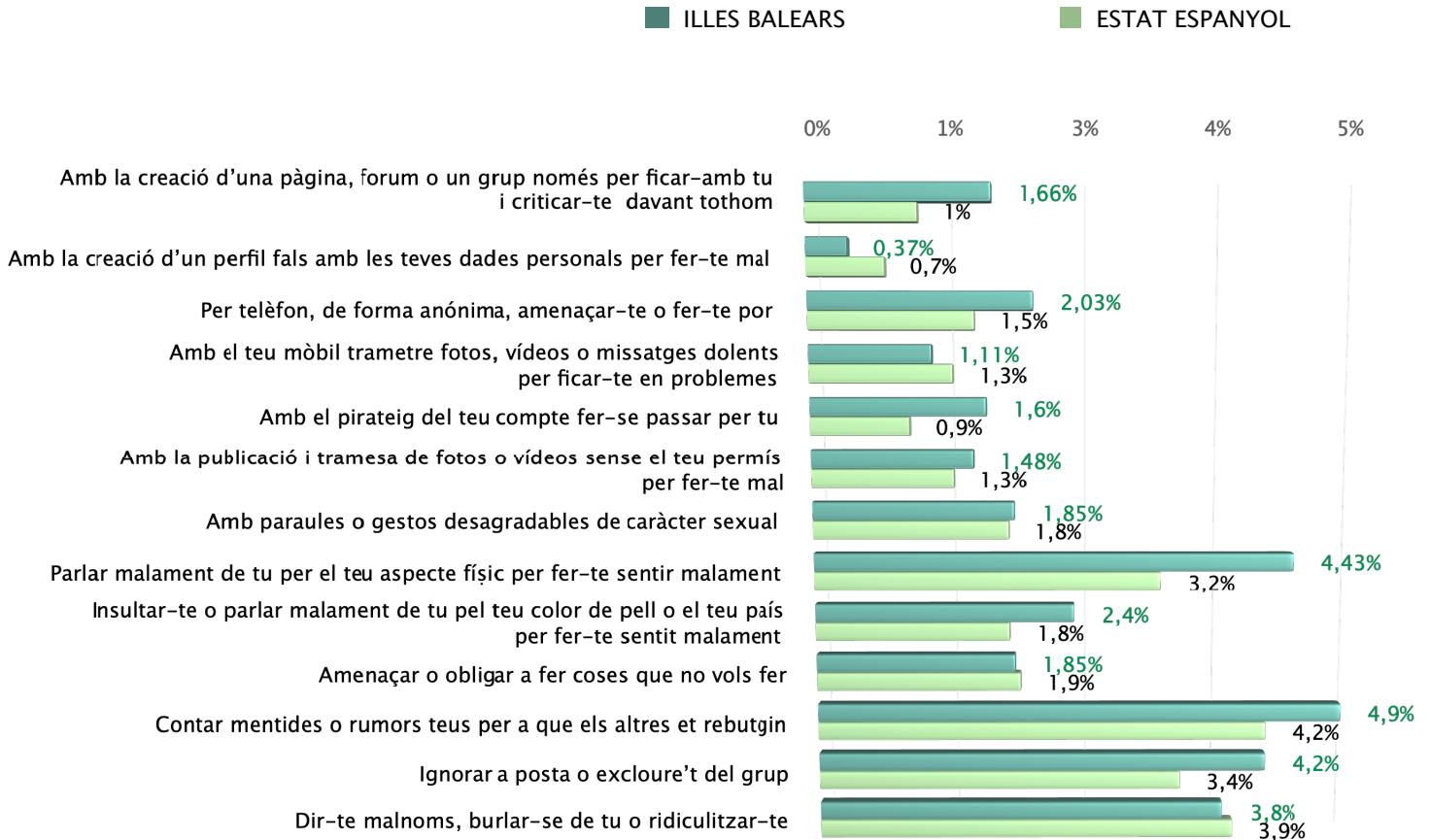
4.2.1 Quants/as estudiants de cinquè de primària a quart de secundària pateixen situacions de victimització a través de les TIC

FIGURA 2. PERCENTATGE D’ALUMNAT QUE RECONeix HAVER PATIT CADA VICTIMITZACIÓ AMB TIC A LA MOSTRA COMPLETA (2 O 3 VEGADES AL MES O MÉS) DURANT ELS DOS DARRERS MESOS

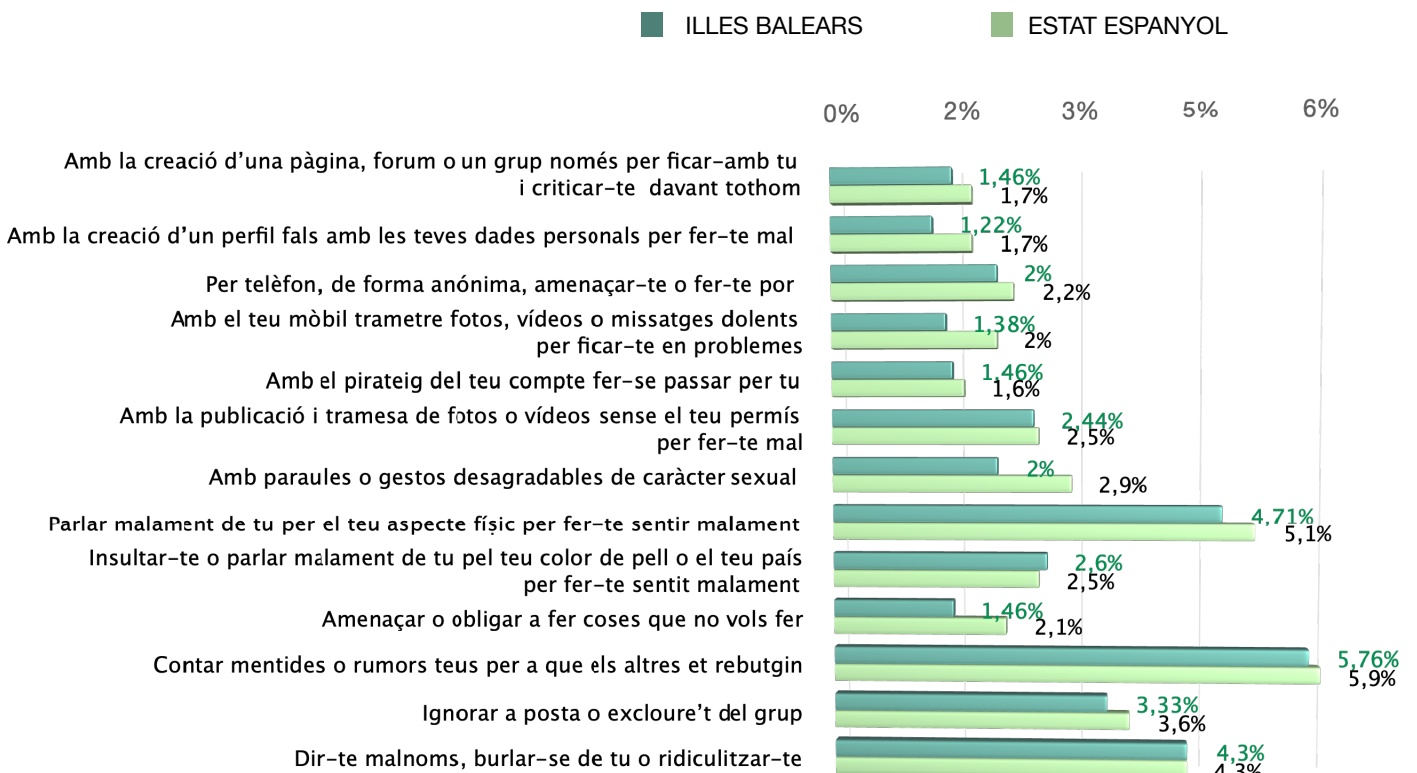

FIGURA 3. PERCENTATGE D'ESTUDIANTS QUE RECONeix HAVER PATIT CADA VICTIMITZACIÓ AMB TIC (2 o 3 VEGADES AL MES O MÉS) EN FUNCIÓ DE L'ETAPA EDUCATIVA

ETAPA DE PRIMÀRIA

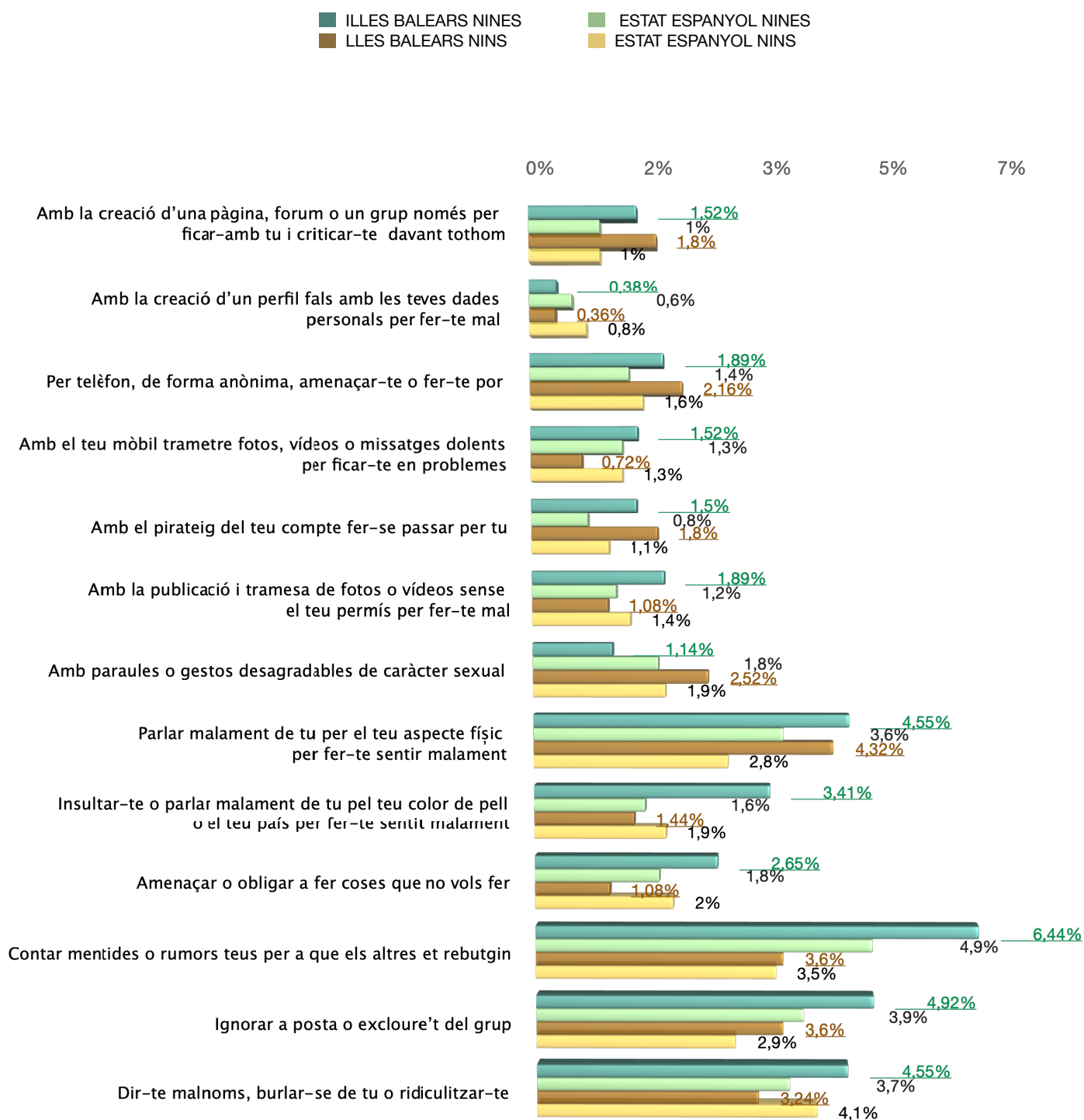
ETAPA DE SECUNDÀRIA

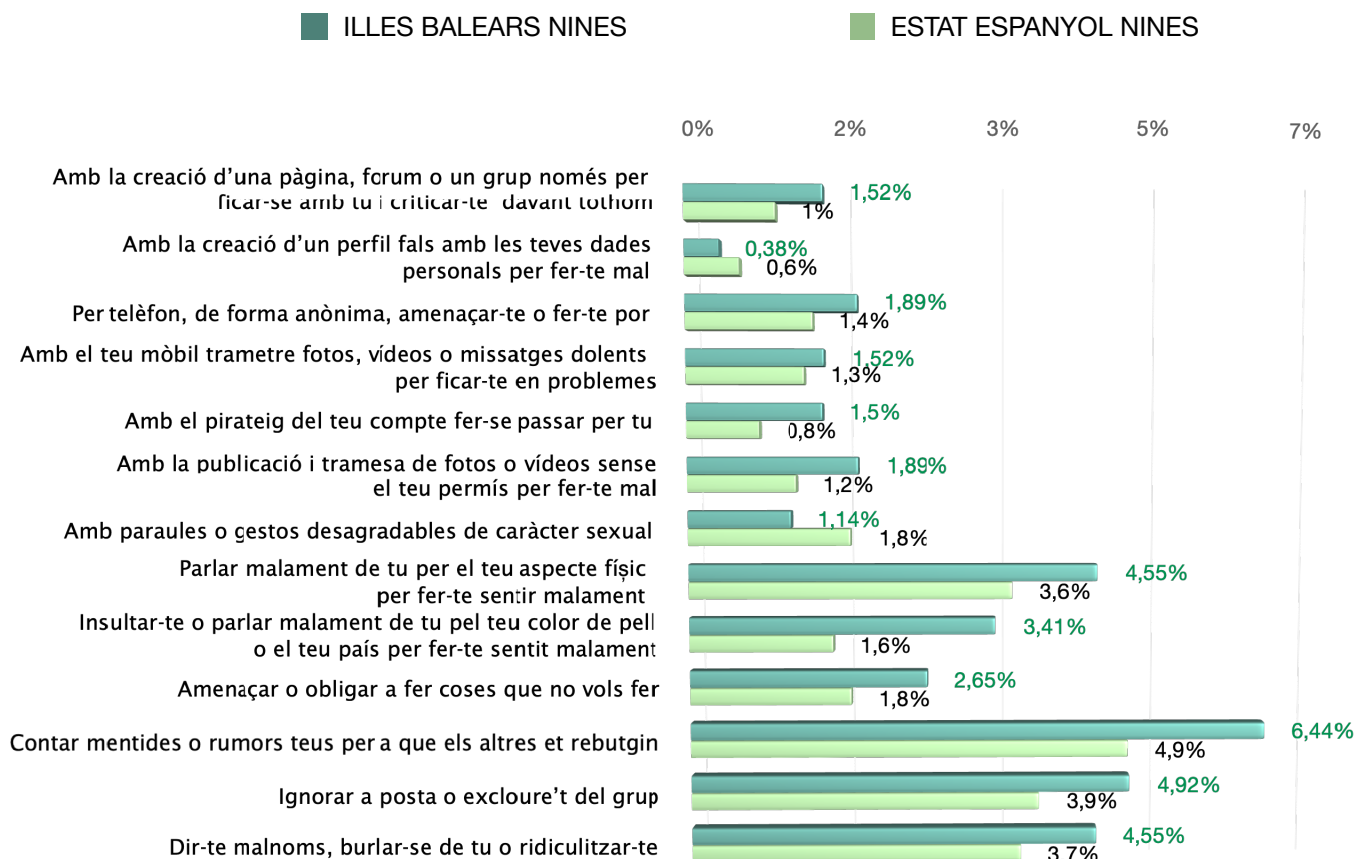
4.2.2 Victimització en ciberassetjament en funció de l'etapa i el gènere

FIGURA 4. PERCENTATGE DE NINS I DE NINES QUE RECONeixEN HAVER PATIT (2 o 3 VEGADES AL MES O MÉS) CADA SITUACIÓ A TRAVÉS DE TIC A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

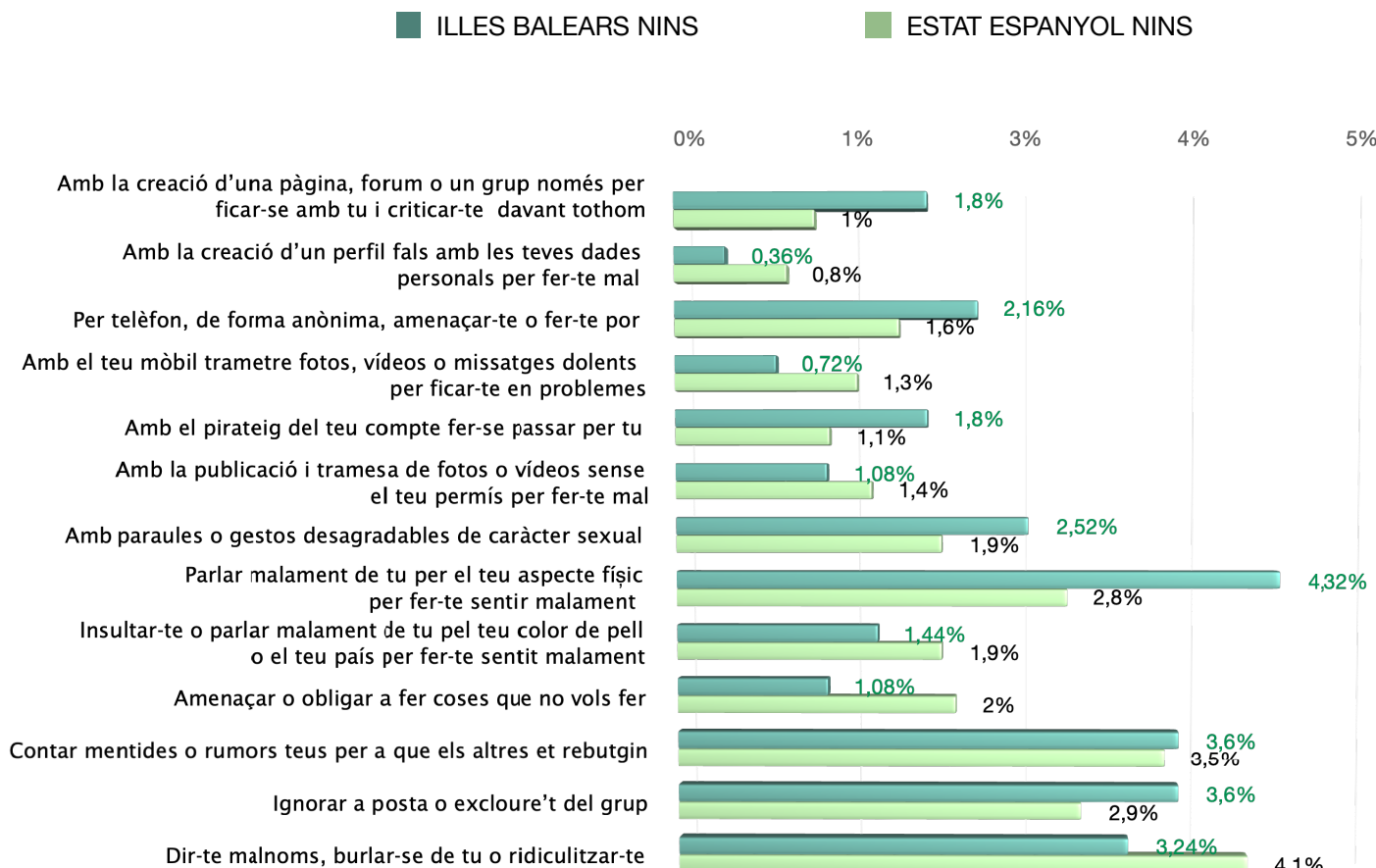
ETAPA DE PRIMÀRIA

ETAPA DE PRIMÀRIA

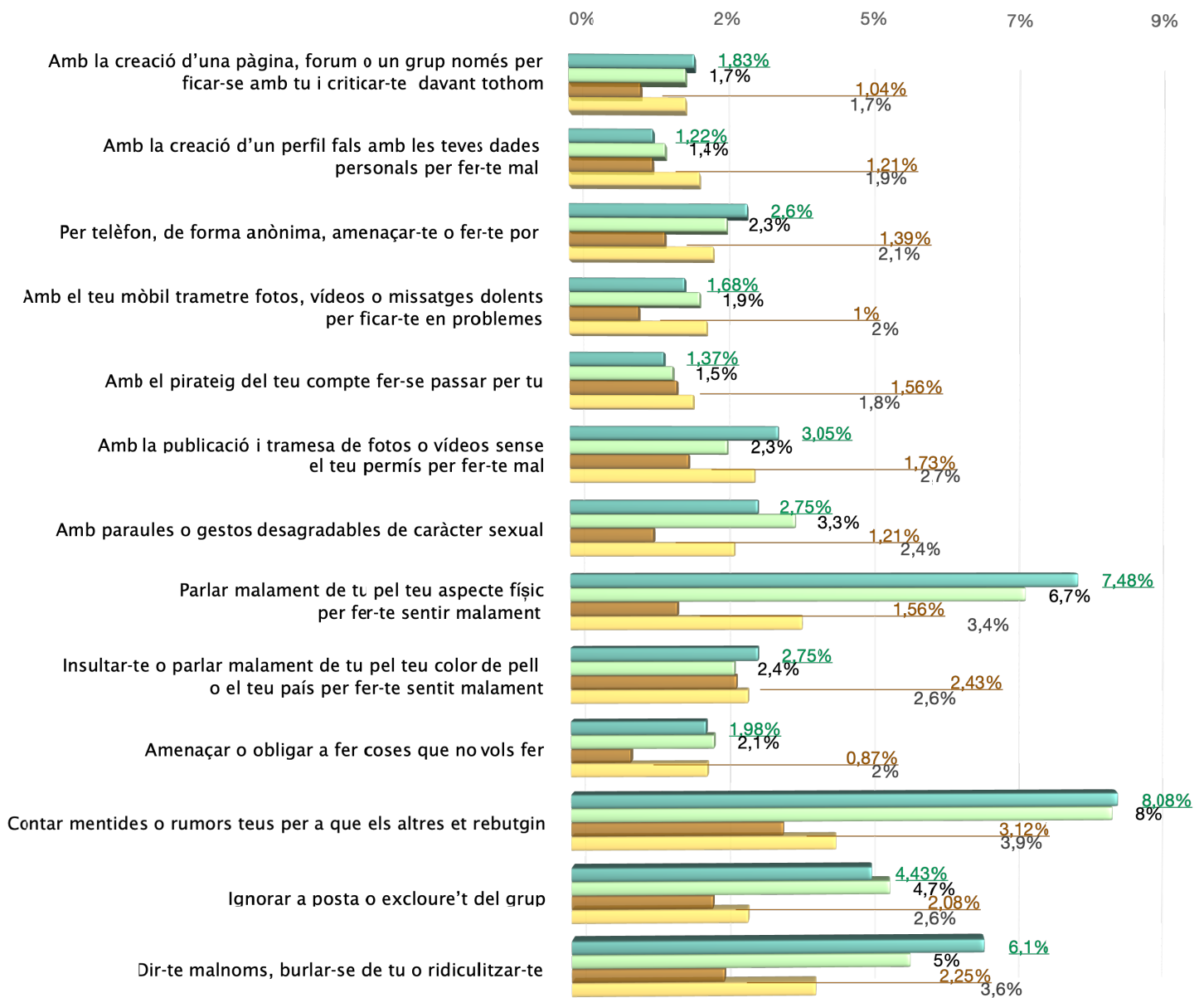
ETAPA DE PRIMÀRIA

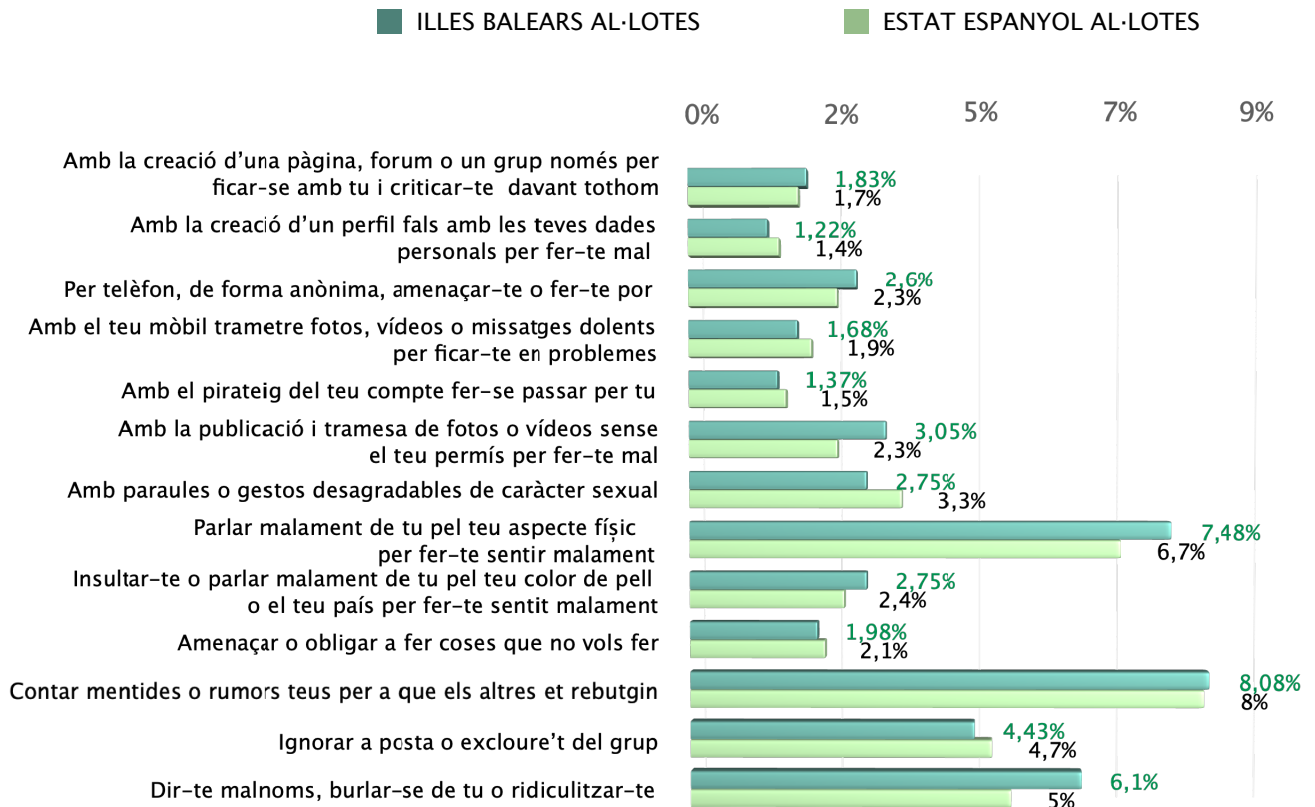
FIGURA 5. PERCENTATGE DE NINS I DE NINES QUE RECONeixEN HAVER PATIT (2 o 3 VEGADES AL MES O MÉS) CADA SITUACIÓ A TRAVÉS DE TIC A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

ETAPA DE SECUNDÀRIA

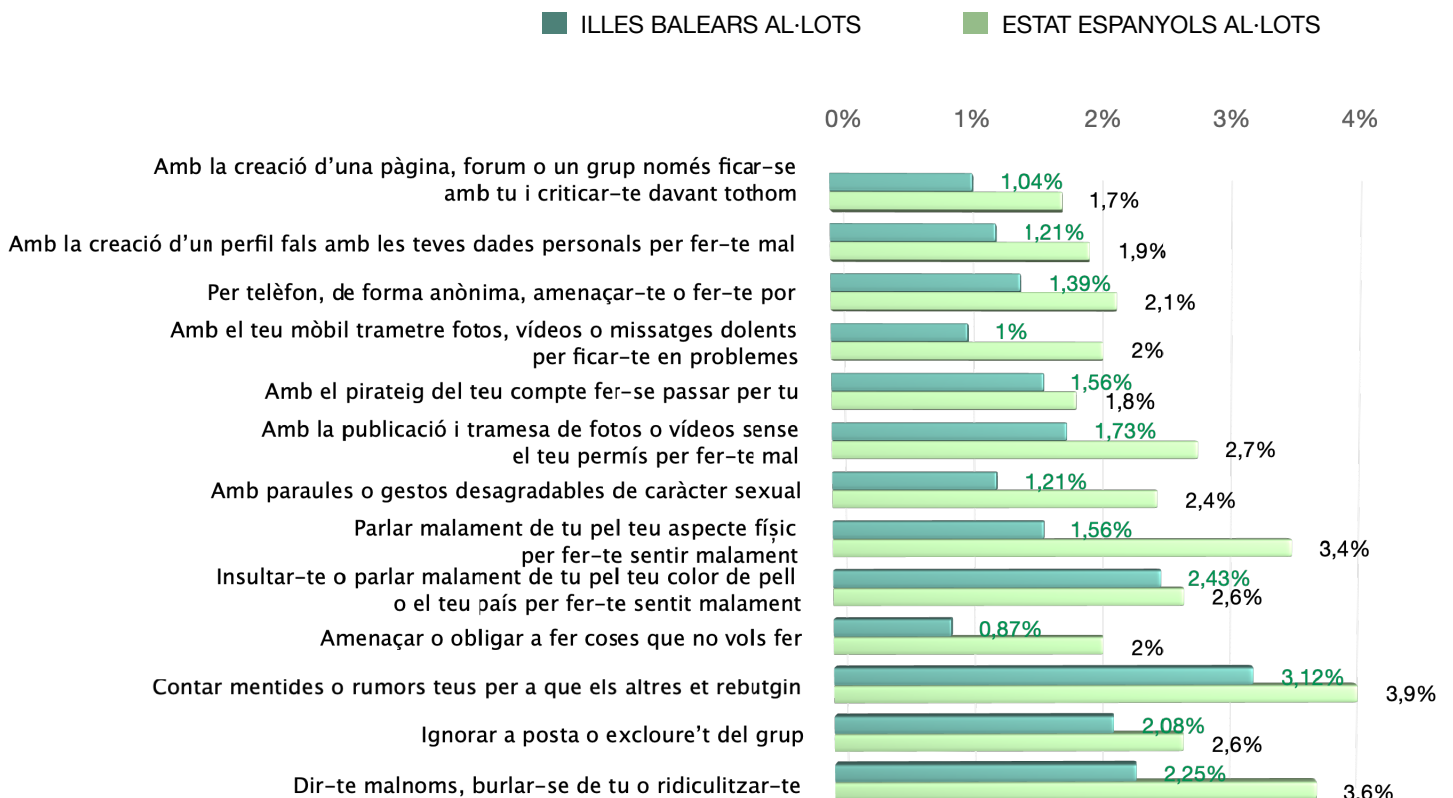
■ ILLES BALEARS AL·LOTES   ■ ESTAT ESPANYOL AL·LOTES
 ■ ILLES BALEARS AL·LOTS   ■ ESTAT ESPANYOL AL·LOTS

ETAPA DE SECUNDÀRIA

ETAPA DE SECUNDÀRIA

4.2.3. A qui van demanar ajuda

Als qui havien respost que havien patit alguna victimització a través de TIC, 2 o 3 vegades al mes o més durant els dos últims mesos, se'ls va preguntar: "Li has contat a algú que has patit assetjament a través de l'ordinador o del mòbil?". Van respondre 323 estudiants, dels quals el 36,5% va dir sí i el 63,5% no. Als qui havien reconegut haver contat a algú que havien patit ciberassetjament se'ls va preguntar: "A qui li ho has contat?. En la Taula 1 es presenten els resultats, basats en les respostes de 107 estudiants a les Illes Balears i 727 a l'estat espanyol. A l'Estat espanyol: van respondre 1567 estudiants - dels quals el 44,9% va dir si, i el 55,1% no.

Taula 1 Amb qui han parlat les víctimes que pateixen ciberassetjament

Personas	ILLES BALEARS		ESTAT ESPANYOL	
	Freqüència	Percentatge	Freqüència	Percentatge
Als meus amics i/o amigues	82	75,9	550	78,1
Als companys i/o companyes	23	21,5	175	24,9
Als professors i/o professores	26	24,3	201	28,5
A una altra persona adulta del centre	14	13,1	127	18,0
Al departament d'orientació o similar	9	8,4	103	14,6
A l'equip de mediació	12	11,2	85	12,1
A la meva mare	70	65,4	484	68,7
Al meu pare	51	47,7	409	58,1
Al meu germà o germana	34	31,8	315	44,7
A l'entrenador i/o entrenadora	9	8,4	87	12,3
A una altra persona	32	29,9	284	40,3

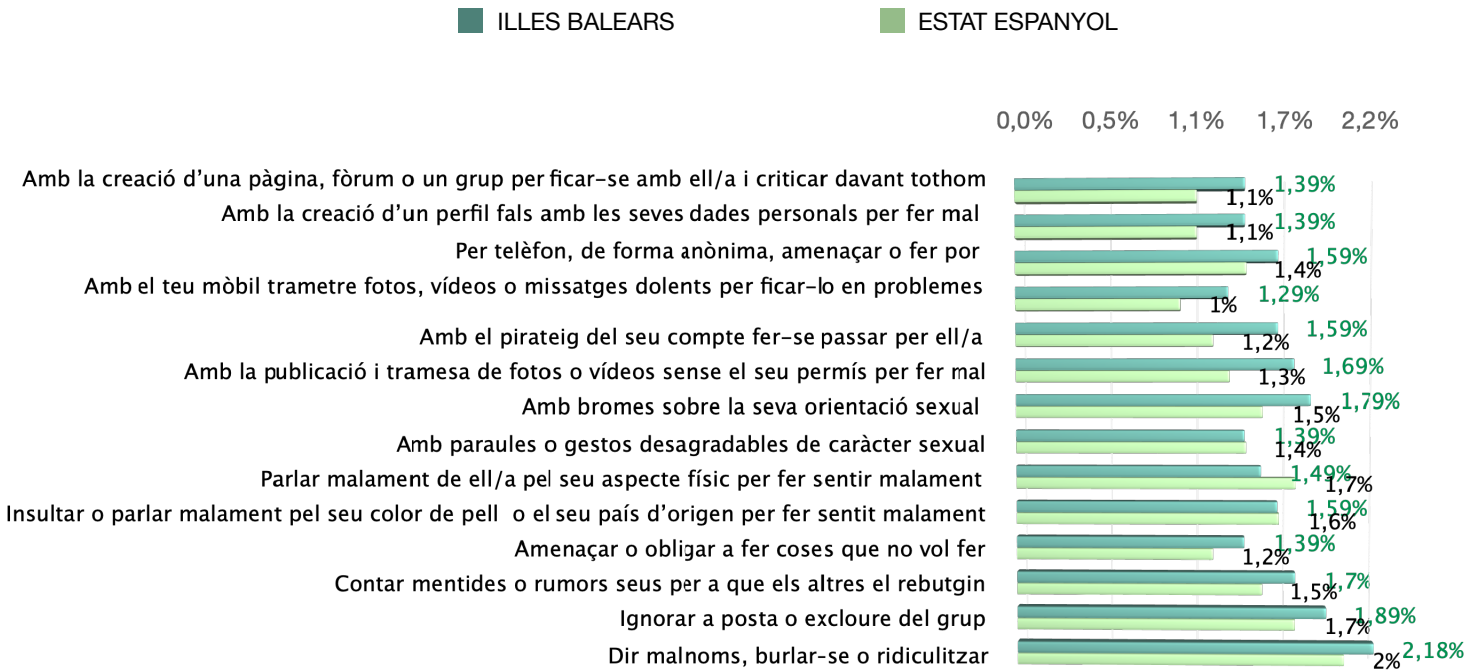
4.3. SITUACIONS ESPECÍFIQUES DE CIBERASSETJAMENT RECONEGUDES PELS QUI AGREDEIXEN

Es va preguntar a partir de 5è de primària: "Has participat a través d'internet o el mòbil en l'assetjament a un nin o a una nina de la forma que s'indica a continuació? Recorda que només és assetjament quan es fa repetidament i amb la intenció de molestar"; seguida de les situacions que s'inclouen en la Figura 6. Les quatre últimes situacions només es van plantejar als que havien respost tenir compte en xarxes socials, i la resta també als que havien reconegut tenir accés a internet sense que cap persona veiés allò que feien. No es va plantejar aquest bloc de preguntes als qui van respondre negativament a totes dues qüestions per ser impensable que poguessin produir-se. La pregunta sobre assetjament contra l'orientació sexual només es va plantejar en educació secundària, a causa de la dificultat detectada en primària per a entendre-la.

4.3.1. Quants/as han participat en situacions específiques de ciberassetjament

En la Figura 6 es presenten els percentatges dels qui van reconèixer haver participat en cada situació 2 o 3 vegades al mes o més durant els dos últims mesos; i en la Figura 7 aquests mateixos resultats en funció de l'etapa educativa.

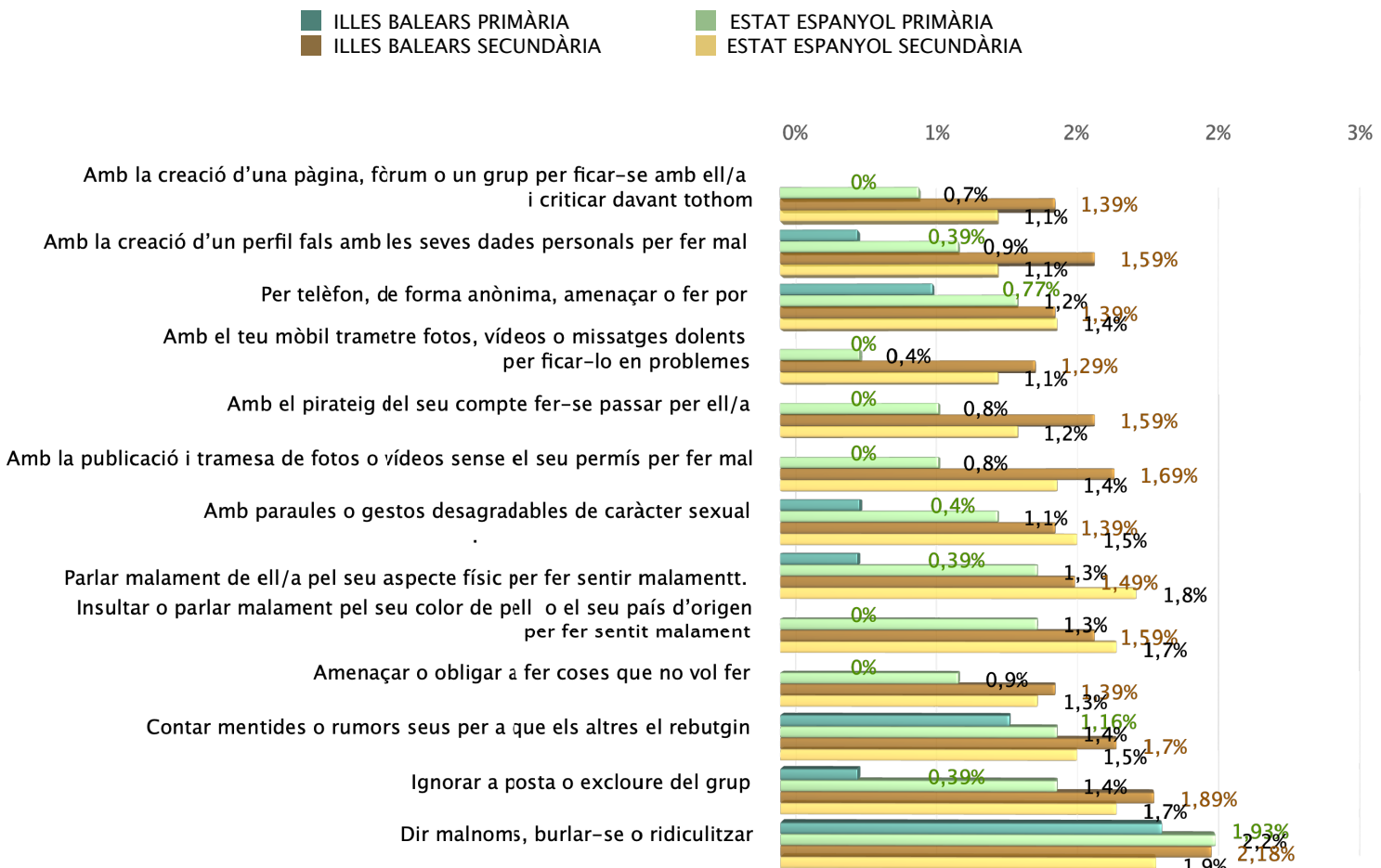
FIGURA 6. PERCENTATGE D'ALUMNAT DE LA MOSTRA TOTAL QUE RECONeix HAVER PARTICIPAT A CADA SITUACIÓ DE CIBERASSETJAMENT 2 O 3 VEGADES AL MES O MÉS

4.3.2. Situacions de de ciberassetjament en funció de l'etapa educativa

FIGURA 7. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE RECONeix HAVER PARTICIPAT A CADA SITUACIÓ DE CIBERASSETJAMENT (2 o 3 VEGADES AL MES O MÉS) EN FUNCIÓ DE L'ETAPA EDUCATIV

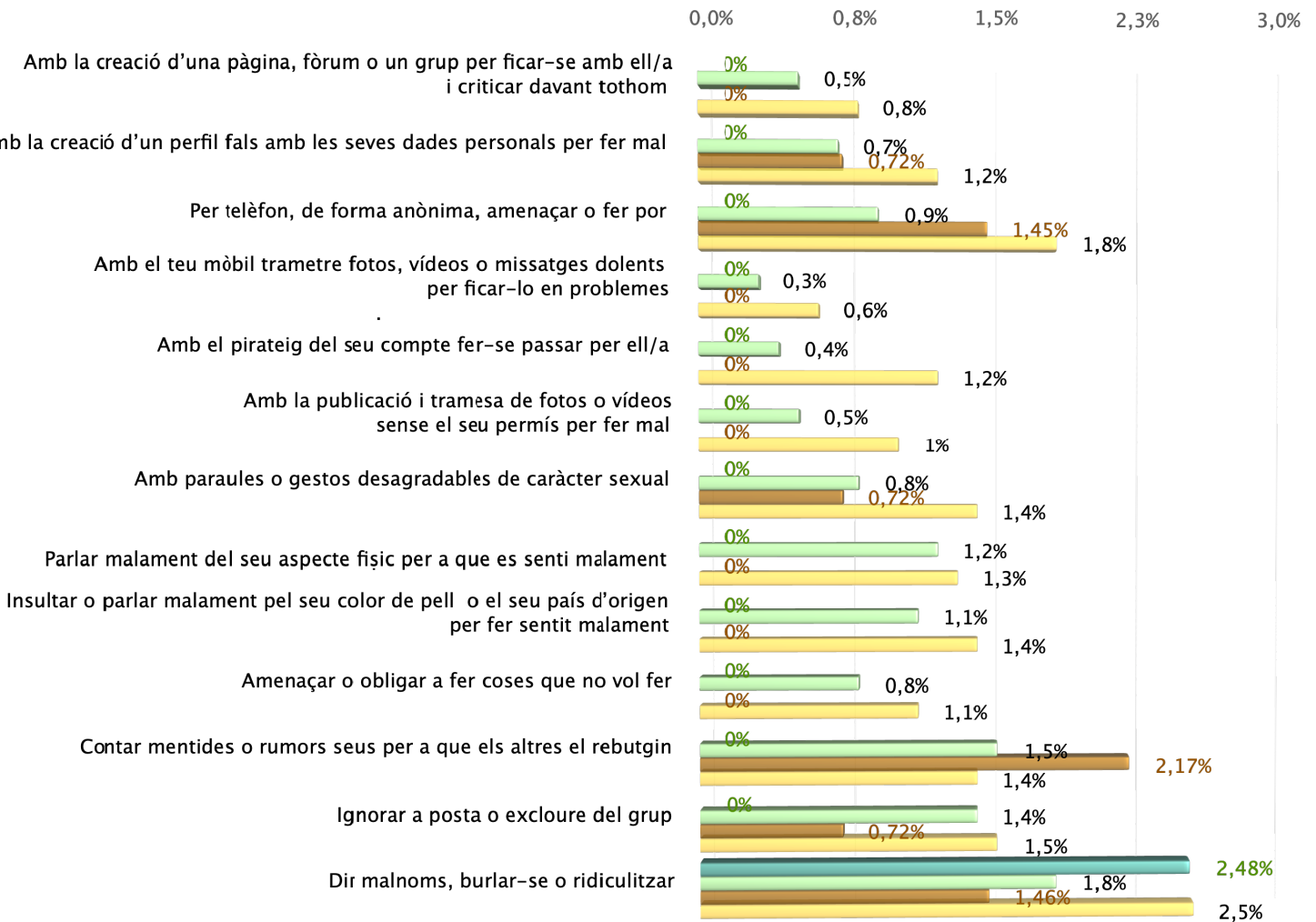
4.3.3. Situacions de ciberassetjament en funció de l'etapa educativa i el gènere

FIGURA 8. PERCENTATGE DE NINS I NINES QUE RECONeixEN HAVER PARTICIPAT A CADA SITUACIÓ DE CIBERASSETJAMENT (2 O 3 VEGADES AL MES O MÉS) A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

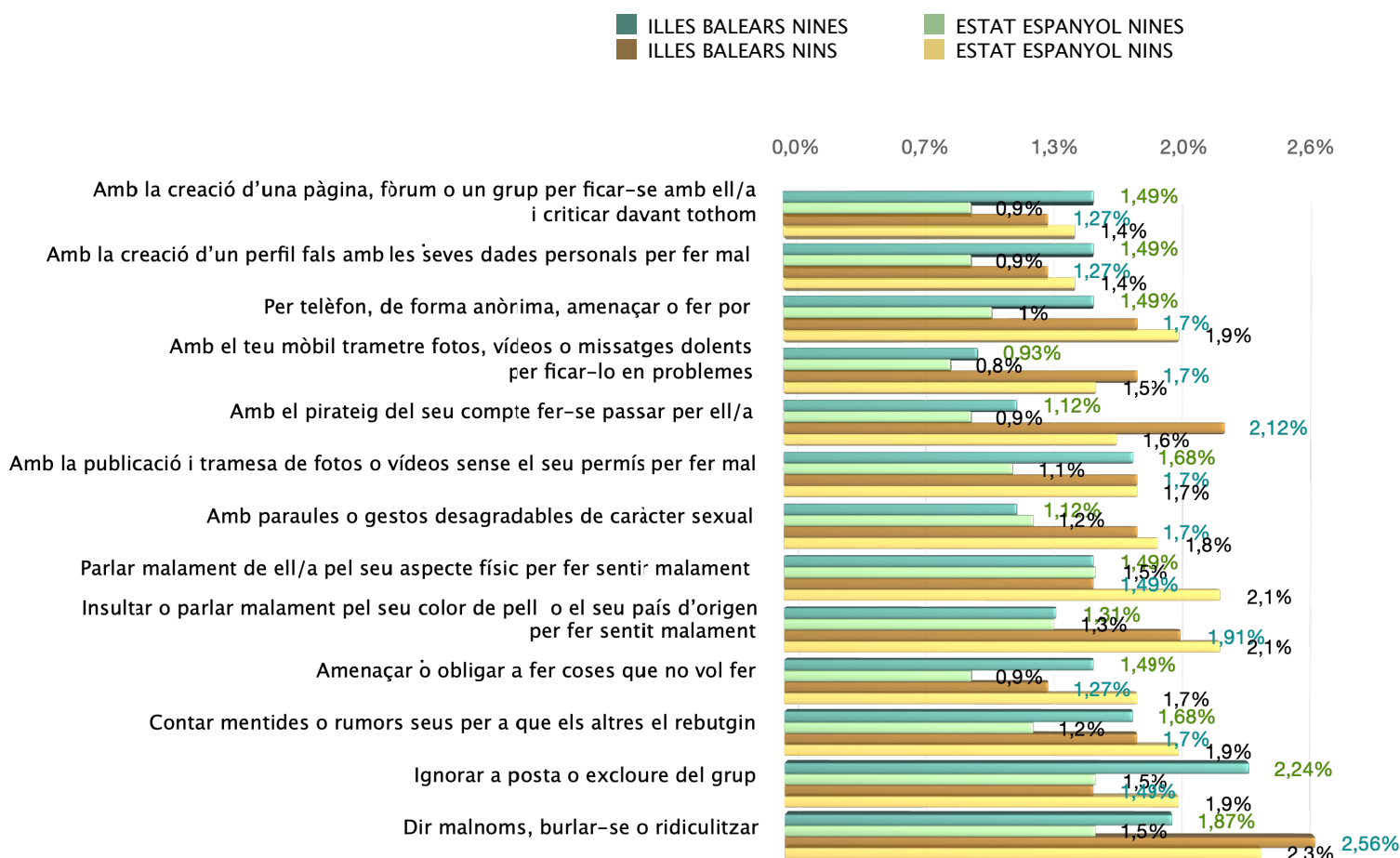
ETAPA DE PRIMÀRIA

■ ILLES BALEARS NINES   ■ ESTAT ESPANYOL NINES
■ ILLES BALEARS NINS   ■ ESTAT ESPANYOL NINS

FIGURA 9. PERCENTATGE DE NINS I NINES QUE RECONeixEN HAVER PARTICIPAT A CADA SITUACIÓ DE CIBERASSETJAMENT (2 O 3 VEGADES AL MES O MÉS) A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

ETAPA DE SECUNDÀRIA

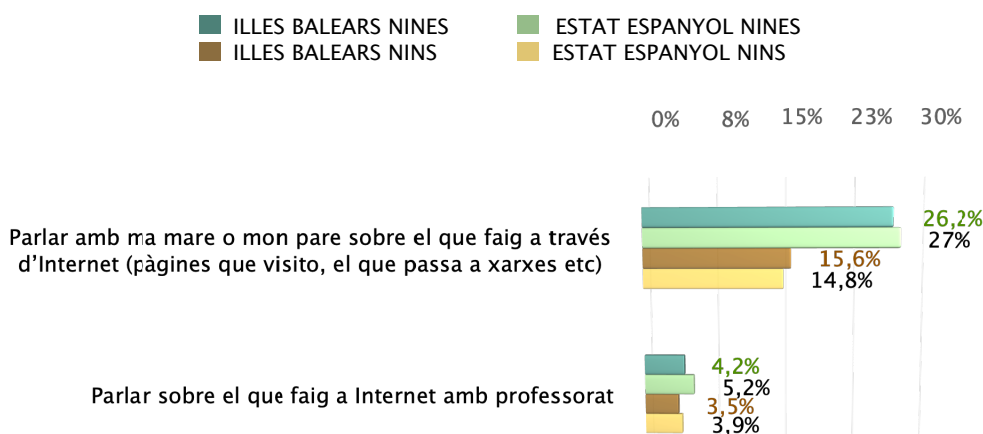
4.4. CONDICIONS EDUCATIVES DE PROTECCIÓ DEL CIBERASSETJAMENT

4.4.1. Parlar amb la família i el professorat sobre el que fan en internet i les xarxes socials

Per conèixer l'extensió d'aquestes condicions de protecció es va preguntar, a partir de 5è de primària, a tot l'alumnat: "amb quina freqüència has realitzat el que s'indica a continuació?:"

- "Parlar amb la meua mare o amb el meu pare sobre el que faig a través d'internet (les pàgines que visito, allò que passa a les xarxes...)"
- "Parlar sobre el que faig en internet amb professors o professores".

FIGURA 10. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE PARLA AMB FIGURES ADULTES BASTANTES O MOLTES VEGADES SOBRE EL QUE FAN A INTERNET I A LES XARXES SOCIALS

CAPÍTOL V

COM ÉS LA SEVA VIDA QUOTIDIANA: EN LA FAMÍLIA, A L'ESCOLA I EN LA DISTRIBUCIÓ DEL TEMPS

En aquest capítol se descriuen les característiques de com és la vida de la infància i l'adolescència en l'actualitat. Característiques fonamentals per comprendre els resultats dels capítols anteriors, així com la possible rellevància com a condicions de risc o de protecció respecte a l'assetjament escolar i el ciberassetjament.

5.1. COM ÉS LA VIDA FAMILIAR

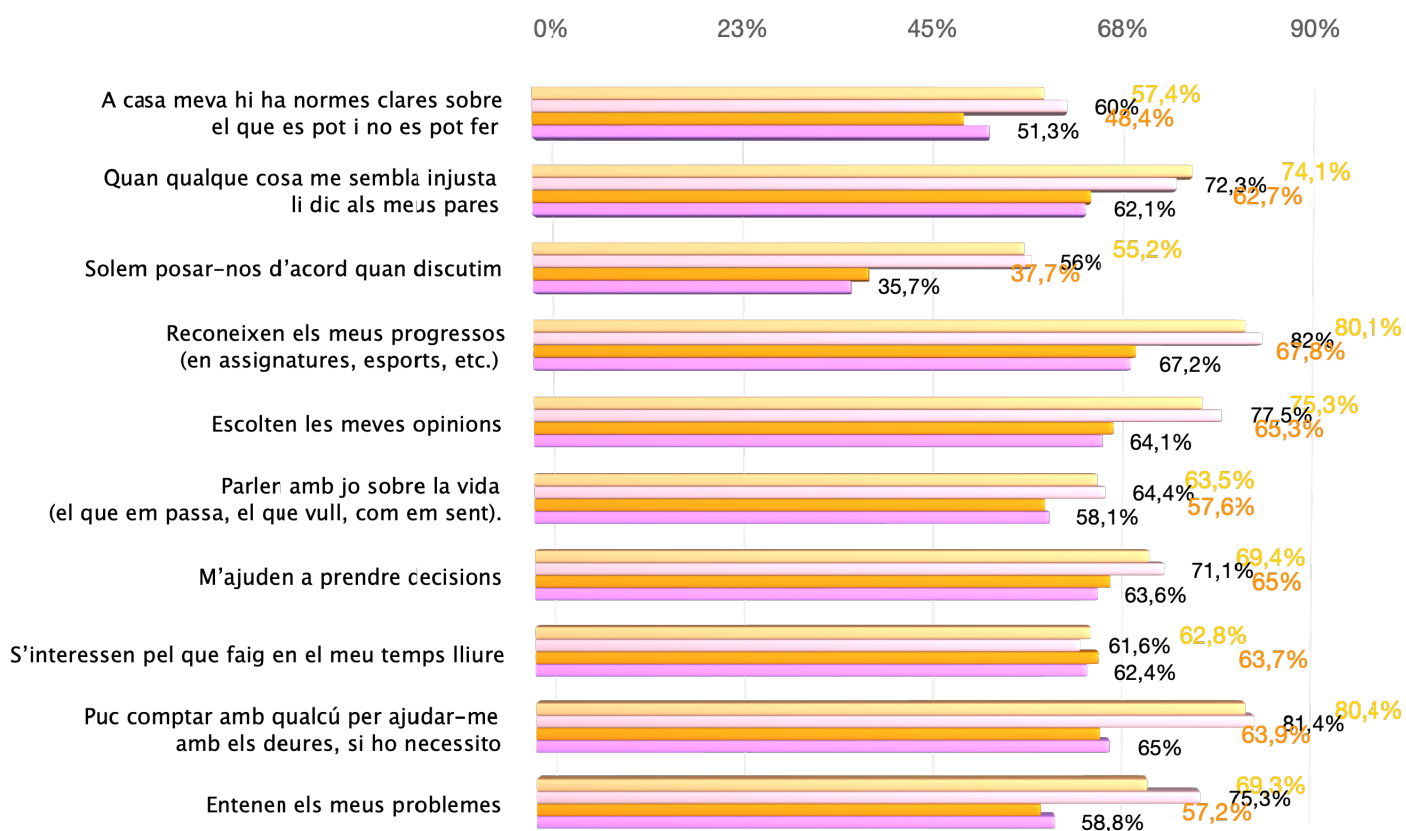
5.1.2 Qualitat del suport i l'educació familiar

Es va preguntar: "Fins a quin punt es dona en les relacions amb les persones adultes de la teva família (amb el teu pare, mare, tutor o tutora...) el que s'indica a continuació, seguit dels 10 elements i opcions de resposta que s'inclouen en la figura 1. Set dels quals procedeixen de l'Escala de suport familiar utilitzada en els programes SEYLE de prevenció del suïcidi (Kong et al., 2016), als quals es van afegir els tres últims sobre l'ensenyament inductiu dels límits.

FIGURA 1. PERCENTATGE DE QUI RESPON QUE CADA INDICADOR ES DONA BASTANT O MOLT EN LA SEVA FAMÍLIA EN FUNCIÓ DE L'ETAPA EDUCATIVA

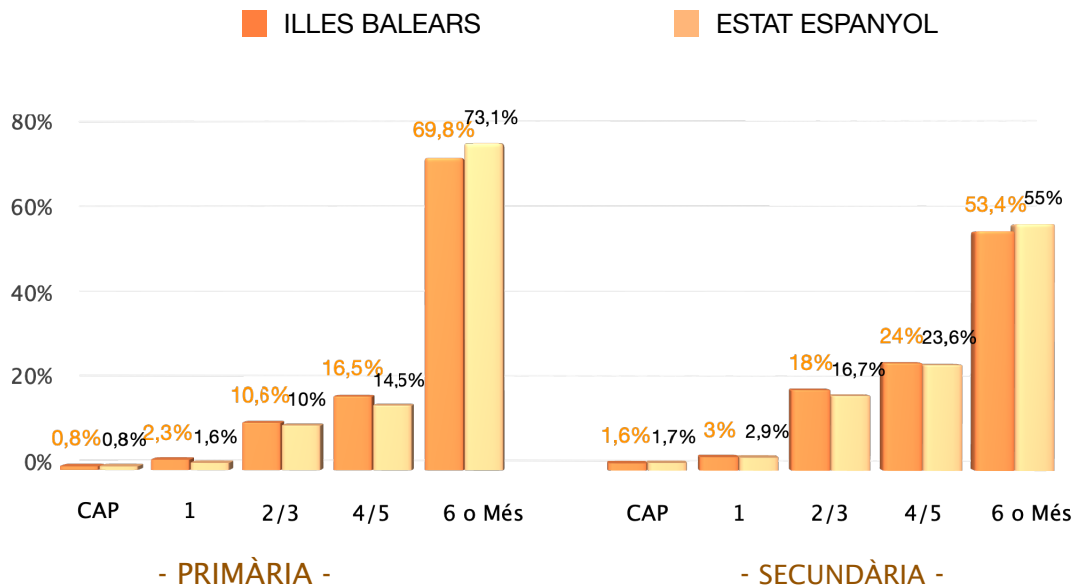
5.2. COM ÉS LA VIDA EN EL CENTRE ESCOLAR

■ ILLES BALEARS PRIMÀRIA   ■ ESTAT ESPANYOL PRIMÀRIA
■ ILLES BALEARS SECUNDÀRIA   ■ ESTAT ESPANYOL SECUNDÀRIA

Una de les principals condicions de protecció quant a l'assetjament escolar és tenir amics/gues en el centre. Amb l'objectiu d'avaluar-la es va incloure en el qüestionari la següent pregunta: "Quants bons amics o amigues tens en el centre?", amb sis opcions de resposta: cap, un/a, dos/dues o tres, quatre o cinc, sis o més".

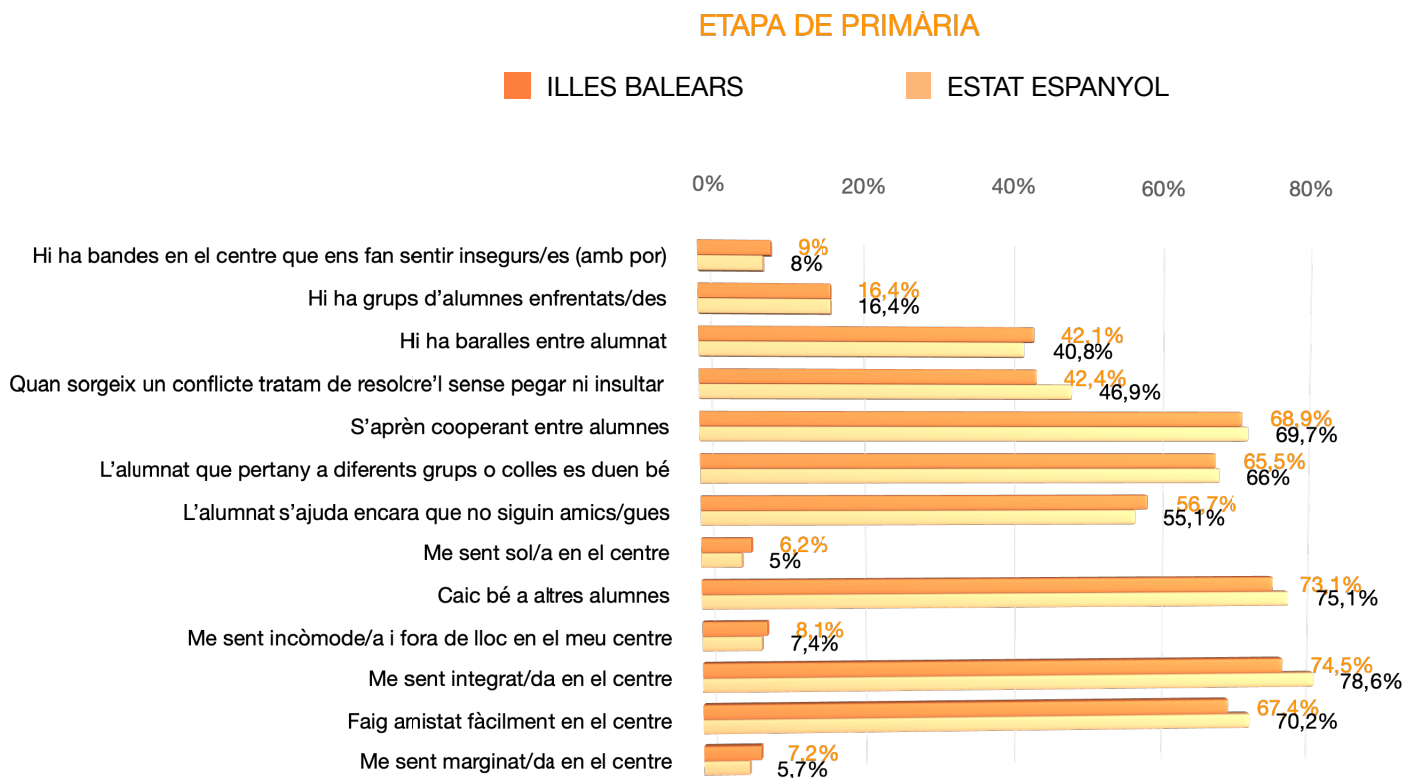
FIGURA 2. NOMBRE D'AMICS I/O AMIGUES EN EL CENTRE EN FUNCIÓ DE L'ETAPA EDUCATIVA

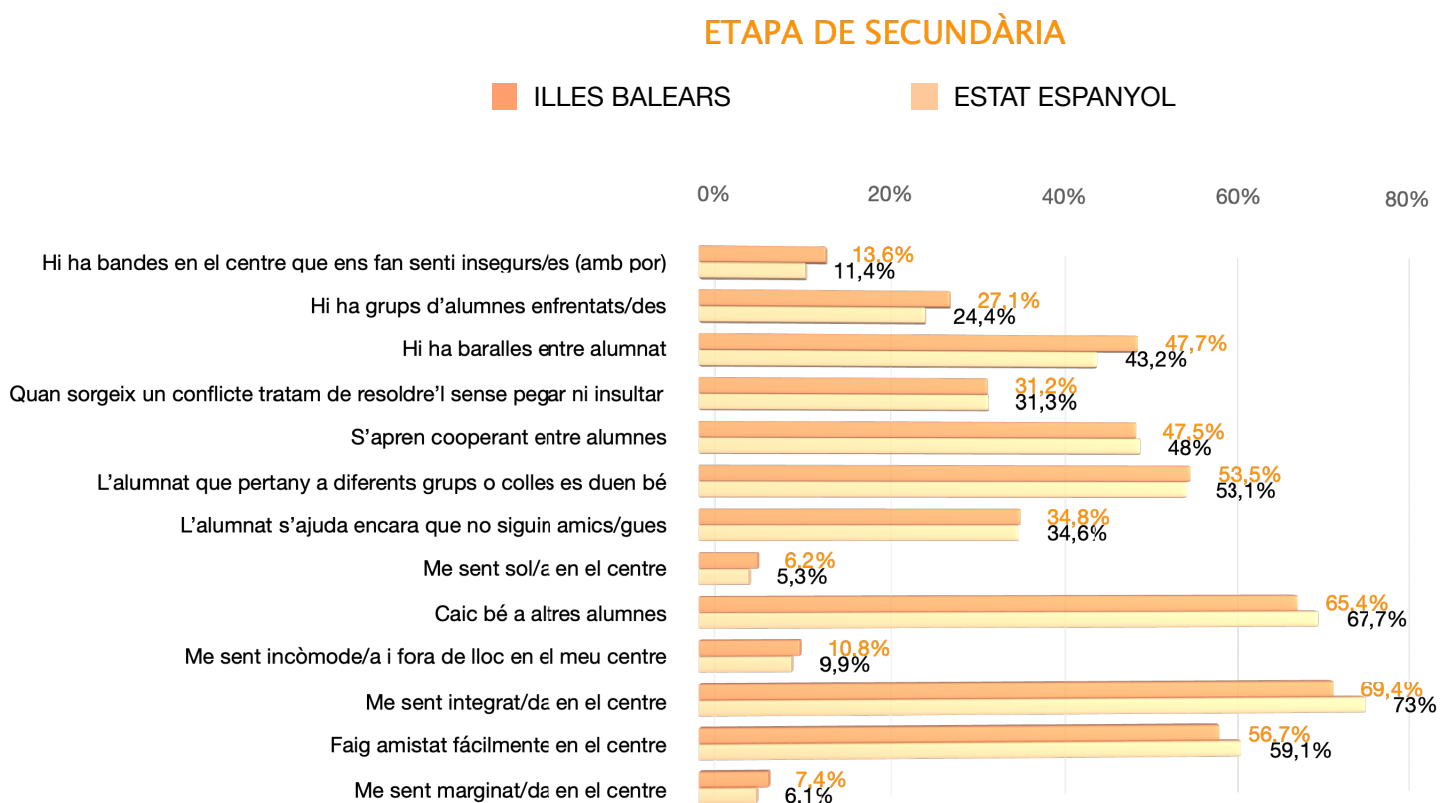
5.2.1 Sentiment de pertinença al centre escolar i qualitat de les relacions entre iguals

Amb l'objectiu de conèixer el sentiment de pertinença al centre escolar es van incloure en el qüestionari les sis preguntes plantejades sobre aquesta dimensió en l'informe PISA de l'OCDE (MEFP, 2019), seguides de vuit elements sobre la qualitat de les relacions entre iguals a l'escola, i es va preguntar sobre el grau d'acord amb cada frase (gens, poc, alguna cosa, bastant o totalment). Aquests vuit ítems van ser validats en l'estudi estatal de la convivència escolar en secundària (Díaz-Aguado et al., 2010). En les Figures 6 i 7 es presenten els percentatges dels qui van respondre estar bastant o molt d'acord amb cada frase en educació primària i en educació secundària, respectivament. Les tres qüestions que descriuen problemes de confrontació entre estudiants es van plantejar a partir de 5è de primària, a causa de la dificultat de comprensió que suposaven per a l'alumnat de 4t curs d'aquest nivell educatiu.

FIGURA 3. PERCENTATGE DE QUI RESPON ESTAR BASTANT O TOTALMENT D'ACORD AMB CADA ELEMENT SOBRE SENTIMENT DE PERTENENÇA AL CENTRE ESCOLAR I RELACIONS ENTRE IGUALS A EDUCACIÓ PRIMÀRIA

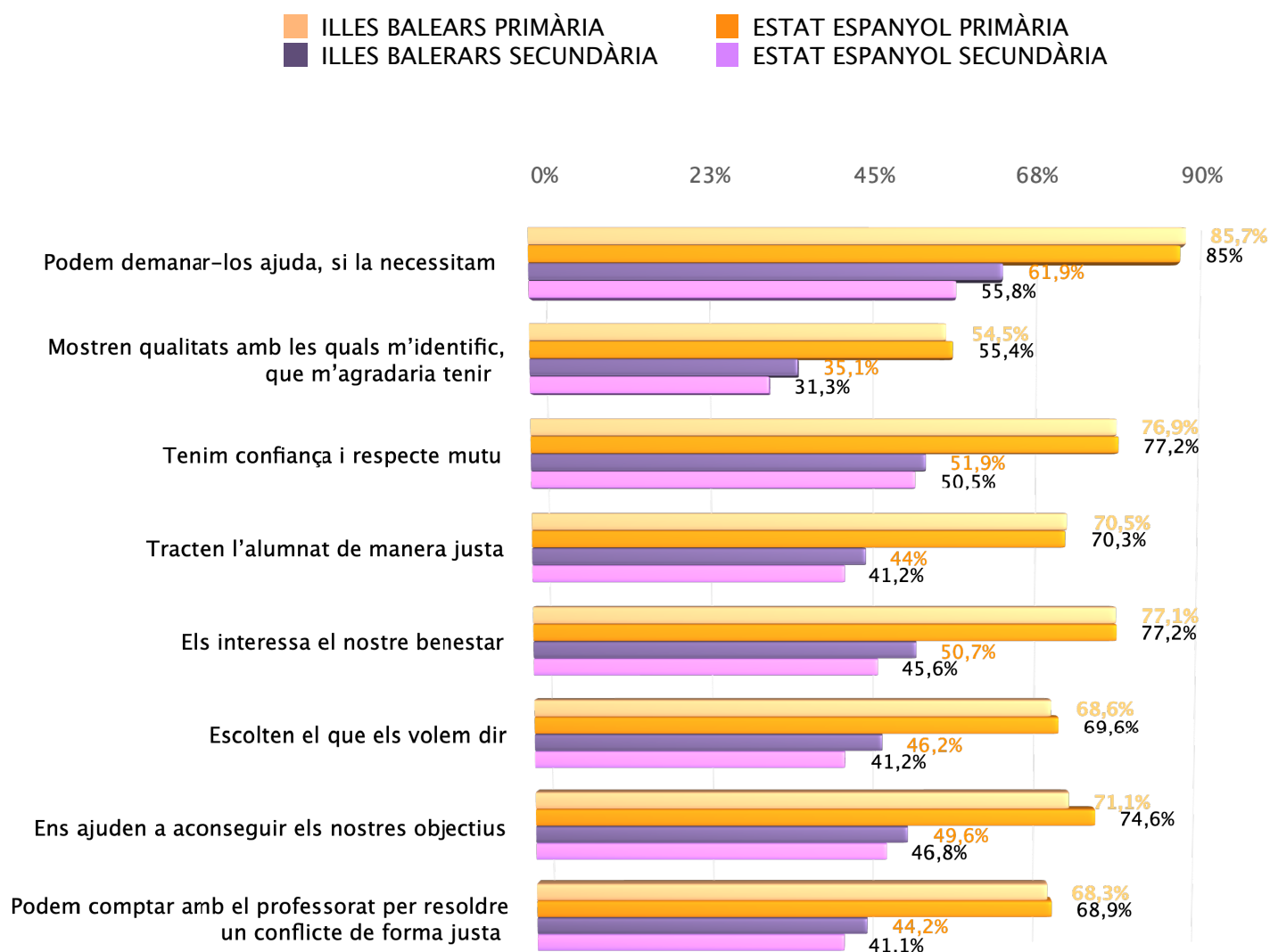
FIGURA 4. PERCENTATGES DE QUI RESPON ESTAR BASTANT O TOTALMENTE D'ACORD AMB CADA ELEMENT SOBRE SENTIMENT DE PERTINENÇA AL CENTRE ESCOLAR I RELACIONS ENTRE IGUALS EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

5.2.2 Percepció de la qualitat de relació amb el professorat com autoritat de referència

Amb l'objectiu de conèixer la qualitat de la relació amb el professorat com autoritat de referència, en la que poder confiar per demanar ajuda en cas de necessitar-ne, s'incloueren en el qüestionari els indicadors validats sobre qualitat en l'estudi estatal de la convivència escolar en secundària amb els seus set elements (Díaz-Aguado et al., 2010), als quals se'n va afegir un més sobre la possibilitat de demanar-li ajuda. Atesa la dificultat d'aquestes preguntes observada en l'alumnat de 4t de primària en l'estudi pilot, es va plantejar només a partir de 5è curs de primària. La pregunta va ser: "Amb quants professors o professores del teu centre es produeixen les situacions següents?". En la figura 11 s'inclouen els percentatges d'estudiants que atribueixen cada qualitat a bastants o a la majoria dels/de les docents en funció de l'etapa educativa.

FIGURA 5. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE PERCEP CADA QUALITAT EN BASTANTS O LA MAJORIA DEL PROFESSORAT EN FUNCION DE L'ETAPA EDUCATIVA

CAPÍTOL VI

ACTITUDS CAP A LA VIOLÈNCIA I LA SALUT MENTAL COM A CONDICIONS DE RISC O DE PROTECCIÓ

L'anàlisi de les condicions de risc i de protecció de l'assetjament escolar i del ciberassetjament estaria incomplet si no inclogués dues de les principals condicions que es relacionen amb aquests problemes:

- 1) La identificació amb el domini i l'ús de la violència per a exercir-la, que pot arribar a justificar-la i a estigmatitzar a les seves víctimes, culpant-les de les agressions que pateixen, amb la desconexió moral que això produeix.
- 2) Els problemes de salut mental que l'exposició a la violència pot ocasionar, amb especial atenció als trastorns d'externalització, detectats amb freqüència en els que assetgen, i els trastorns d'internalització, detectats en les víctimes.

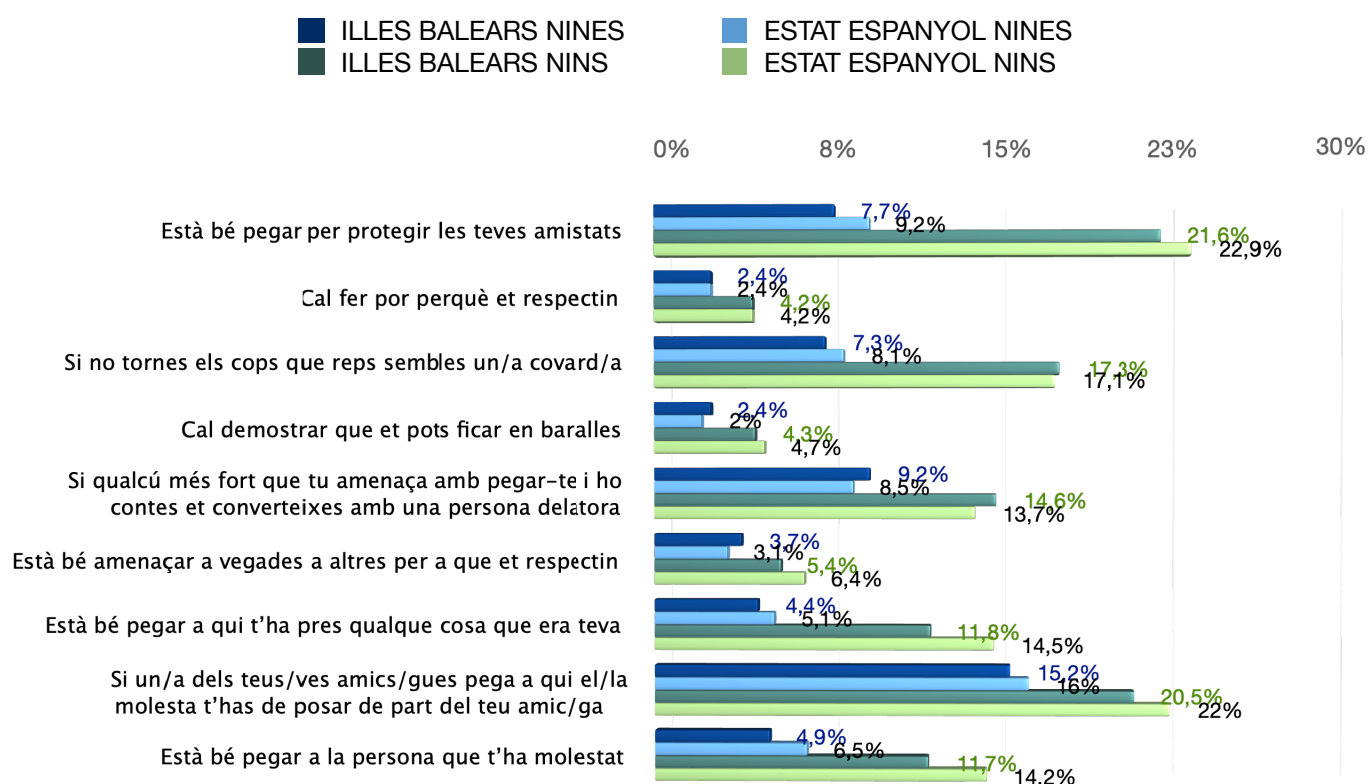
En aquest capítol es presenten els principals resultats obtinguts en aquesta recerca sobre la situació actual de la infància i l'adolescència entorn d'aquestes condicions.

6.1. ACTITUDS CAP A LA VIOLÈNCIA I EL DOMINI

6.1.1 Justificació de la violència

Amb l'objectiu d'avaluar-la es va incloure en el qüestionari una sèrie de nou indicadors validats en estudis anteriors de la Unitat de Psicologia Preventiva de la UCM (Díaz-Aguado et al., 2010, 2020; Díaz-Aguado i Martínez Arias, 2013), avaluats a través de la següent pregunta: "A continuació, trobaràs una sèrie de frases sobre les relacions socials i els conflictes. Llegeix cadascuna d'elles i puntua-les segons el grau d'acord que tinguis amb el que diu cada frase", seguida dels elements i opcions de resposta que es presenten en la figura 1. A causa de la dificultat d'aquest bloc de preguntes es van plantejar només a partir de 5è d'educació primària.

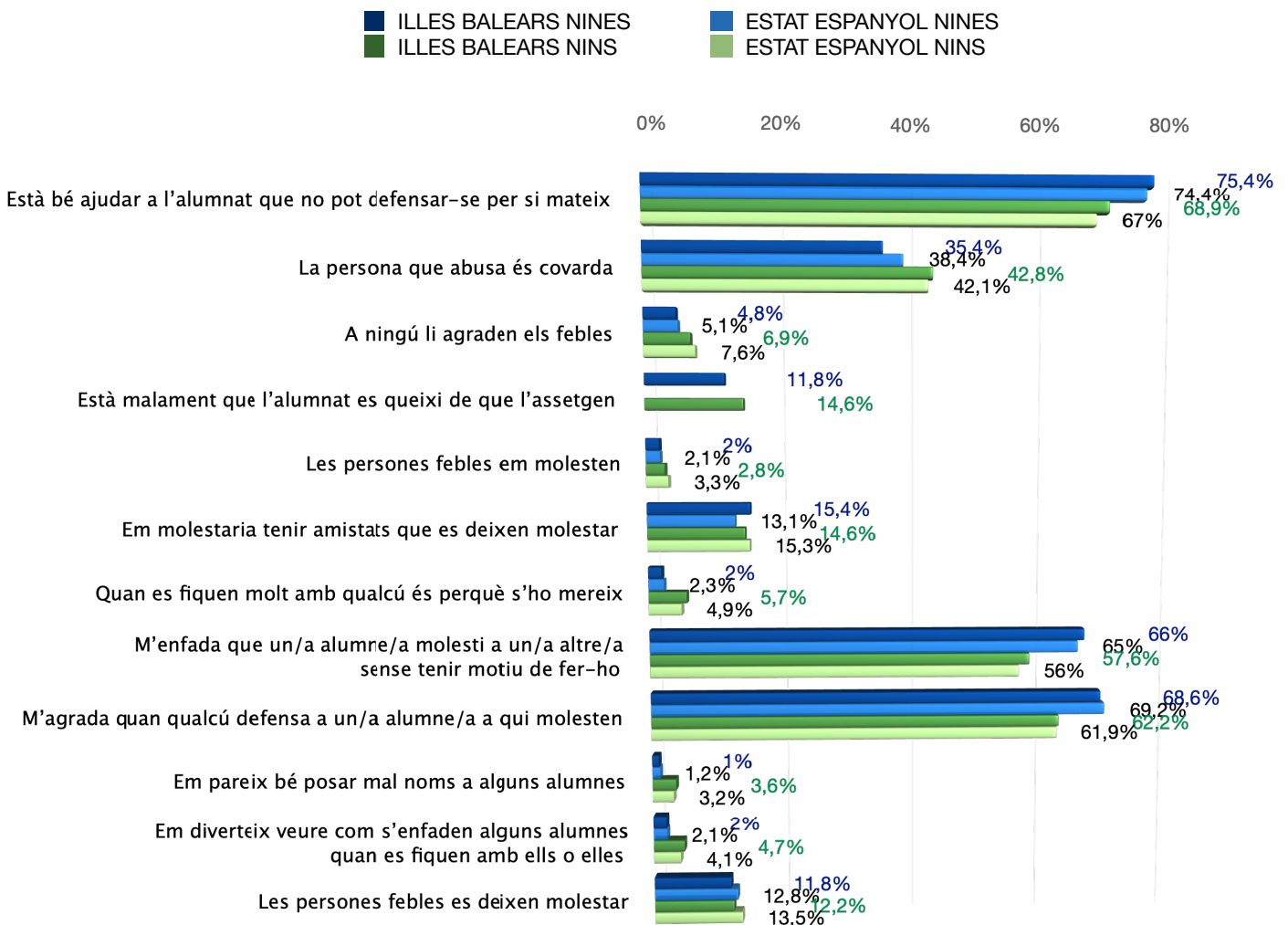
FIGURA 1. PERCENTATGE DE NINS I NINES QUE ESTAN BASTANT O MOLT D'ACORD AMB CADA ELEMENT DE JUSTIFICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA

6.2. ACTITUDS CAP A LES VÍCTIMES DE L'ASSETJAMENT

Per a avaluar-les s'ha utilitzat una versió abreujada (elaborada per a aquesta recerca) a partir de l'escala d'actituds cap a les víctimes de Rigby i Slee (1991). Com a presentació d'aquests 11 elements es presentava la mateixa introducció descrita en l'epígraf anterior, en que es demanava el grau d'acord amb el que diu cada frase. En tractar-se d'afirmacions més fàcils de comprendre, van ser plantejades a tot l'alumnat, des de 4t de primària fins a 4t de secundària. En la figura 6 es representen els percentatges dels qui diuen estar bastant o molt d'acord amb cada frase en funció del gènere perquè, com pot observar-se en la Figura, hi ha diferències estadísticament significatives entre nins i nines.

FIGURA 2. PERCENTATGE DE NINS I NINES QUE ESTAN BASTANT O MOLT D'ACORD AMB CADA ACTITUD CAP A LES VÍCTIMES

6.3. LA SALUT MENTAL

Amb l'objectiu de poder analitzar la relació entre com se sent l'alumnat i els problemes de salut mental, amb l'assetjament escolar i el ciberassetjament, es van incloure en el qüestionari quatre escales molt utilitzades internacionalment, per detectar: fortaleces i dificultats, risc de depressió, conductes autolesivas i ideació suïcida.

6.3.1 Fortaleces i dificultats

Per a avaluar-les s'ha utilitzat el qüestionari de fortaleces i dificultats SDQ de Goodman, (Goodman, 1997; Goodman, Meltze & Bailey, 1998), el més emprat internacionalment per detectar el risc de problemes de salut mental en la infància i l'adolescència, com a cribratge, a partir dels 10 anys. Consta de 25 ítems, amb 3 opcions de resposta, i 5 subescales. Pot aplicar-se a través d'alguna persona adulta que el conegui bé, o preguntant directament al nin o la nina avaluat/a. En l'estudi pilot es va observar la seva aplicabilitat des de quart curs d'educació primària a través de l'autoinforme.

Permet obtenir una puntuació en cadascuna de les cinc subescales (amb la suma de les puntuacions dels cinc elements que les formen), així com una puntuació total de dificultats (amb la suma dels 20 elements de les subescales 1-4). S'inclouen a continuació els elements que formen cada factor:

- 1) Síntomes emocionals: solc tenir molt de mal de cap, d'estómac o nàusees; sovint estic preocupat/da; sovint em sento trist/a, desanimat/da o amb ganes de plorar; em poso nerviós/a amb les situacions noves, fàcilment perdo la confiança en mi mateix/a; tinc moltes pors, m'espanto fàcilment.
- 2) Problemes de conducta: quan m'enfado, m'enfado molt i perdo el control; em barallo amb freqüència amb altres o em fico amb ells/as: sovint m'acusen de mentir o de fer paranys; agafo coses que no són meves a casa, a l'escola o en altres llocs; en general soc obediènt. Aquest últim element puntua en sentit invers.
- 3) Hiperactivitat: soc inquiet/a, hiperactiu/a, no puc romandre quiet/per molt de temps; estic tot el temps movent-me, em moc massa; em distrec amb facilitat, em costa concentrar-me; penso les coses abans de fer-les; acabo el que començo, tinc bona concentració. Els dos últims elements puntuen en sentit invers.
- 4) Problemes de relació amb iguals: prefereixo estar sol/al fet que amb gent de la meva edat; una altra gent de la meva edat es fica amb mi o es burla de mi; em duc millor amb persones adultes que amb gent de la meva edat; tinc almenys un bon amic o una bona amiga; en general caic bé a la gent de la meva edat. Els dos últims elements puntuen en sentit invers.
- 5) Conducta prosocial: procuro ser agradable amb els/les altres; normalment comparteixo amb altres les meves coses; ajudo si algú està malalt/a, disgustat/da o ferit/da; tracto bé als nins/es més petits/es; sovint m'ofereixo per a ajudar (a pares, mares, professorat, nins/es).

Atès l'ampli ús d'aquest qüestionari, tant internacional com a l'Estat espanyol, en les anàlisis que es presenten a continuació s'ha mantingut l'estructura de les cinc subescales. Com a punt de tall per a diferenciar entre la situació normal, i dos nivells de risc de cada problema, es van prendre els percentils 75 i 90, criteri habitual per al cribratge de problemes de salut.

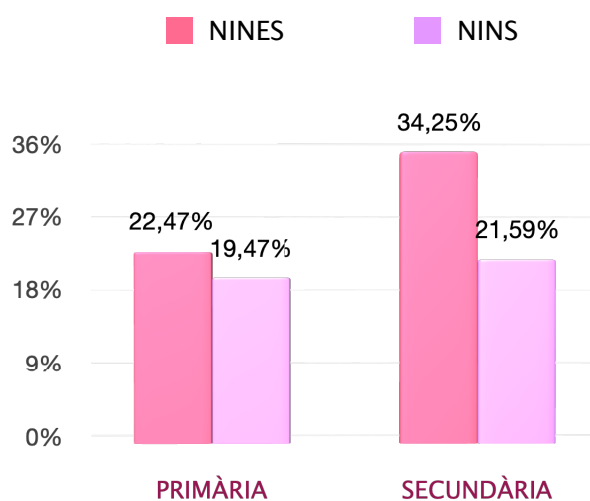
TAULA 1. Puntuacions situades en els percentils 75 i 90 com a valors de risc de problemes de salut mental avaluats amb l'escala SDQ

Subescales	Percentil 75	Percentil 90
Síntomes emocionals	5	7
Problemes de conducta	3	5
Hiperactivitat	6	7
Problemes amb els/les companyes/es	3	5
Conducta Prosocial	5	4
Total dificultats	15	20

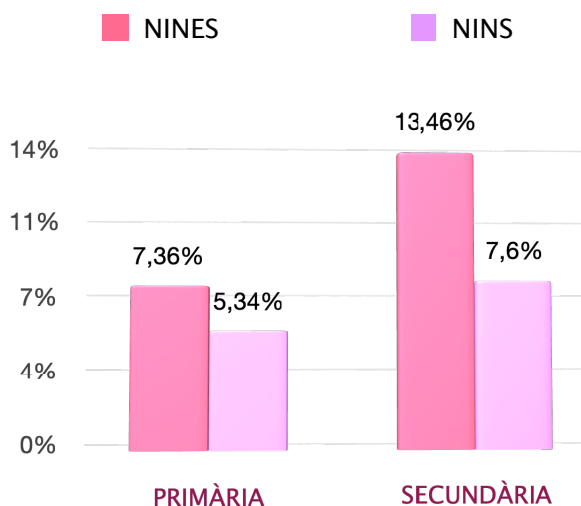
En totes les subescales excepte en conducta prosocial, es prenen com indicadors de conductes problemàtiques els valors iguals o major als percentils mostrats en la taula, així com en “Total de dificultats”. En conducta prosocial, són els valors menors o iguals.

En les figures que es presenten a continuació, s’incluen els percentatges d’estudiants de centres de les Illes Balears que puntuen por damunt del percentil 75 (segons barems de mostres a Espanya).

FIGURA 3. PERCENTATGE D’ALUMNAT DE LES ILLES BALEARS PER DAMUNT DEL PERCENTIL 75 EN SUMA DE DIFICULTATS SOCIOEMOCIONALS TOTALS EN L’ETAPA I EL GÈNERE

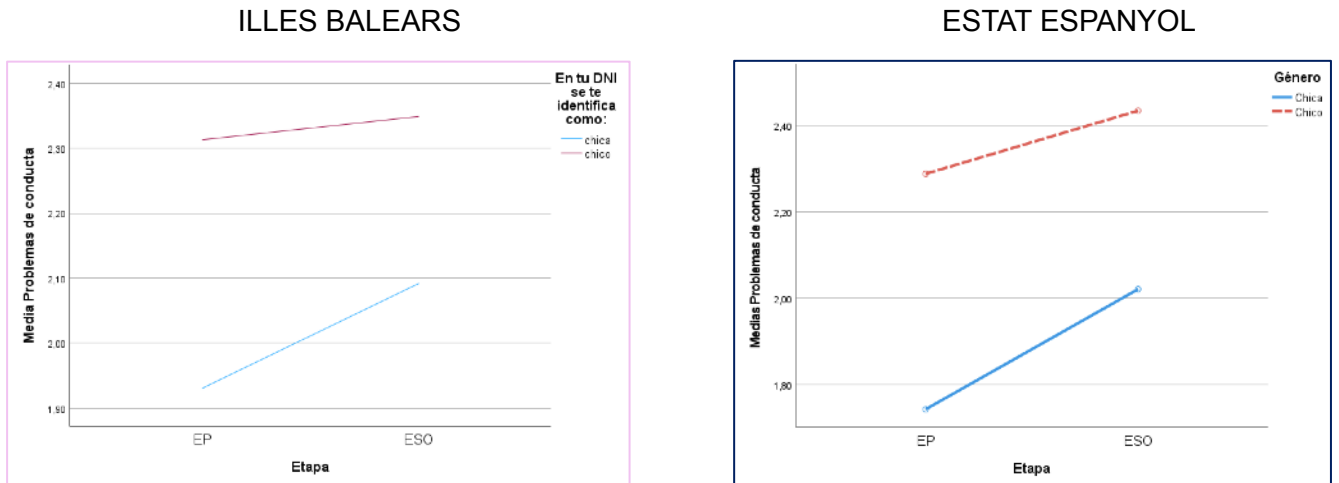

FIGURA 4. PERCENTATGE D’ALUMNAT DE LES ILLES BALEARS PER DAMUNT DEL PERCENTIL 90 EN SUMA DE DIFICULTATS SOCIOEMOCIONALS TOTALS EN L’ETAPA I EL GÈNERE

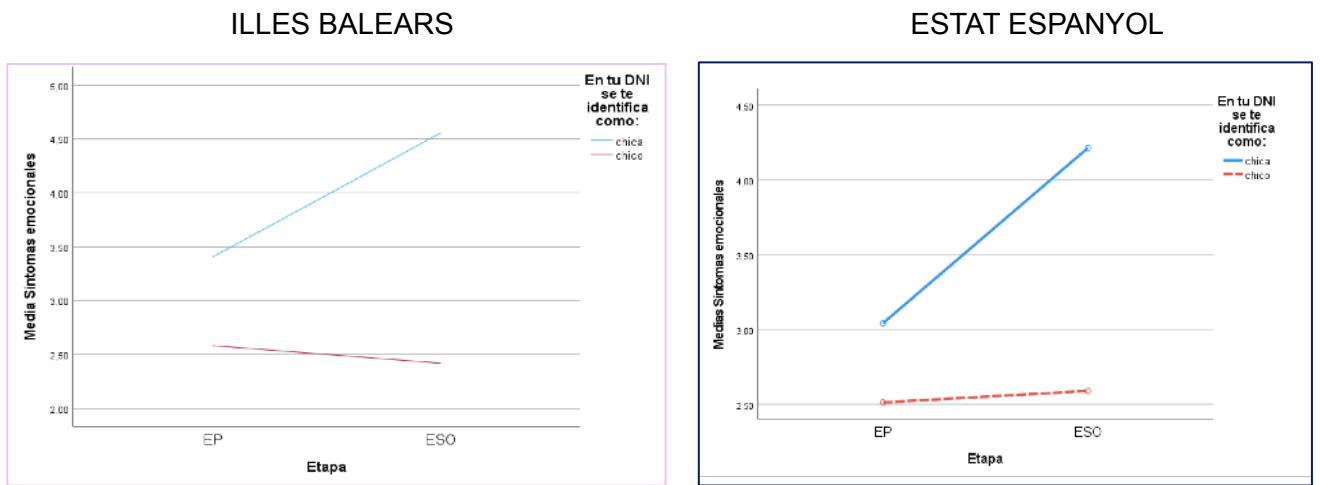

En les Figures 5-10 es presenten les puntuacions mitjanes en cadascuna de les 5 subescales, en funció del gènere i l'etapa educativa.

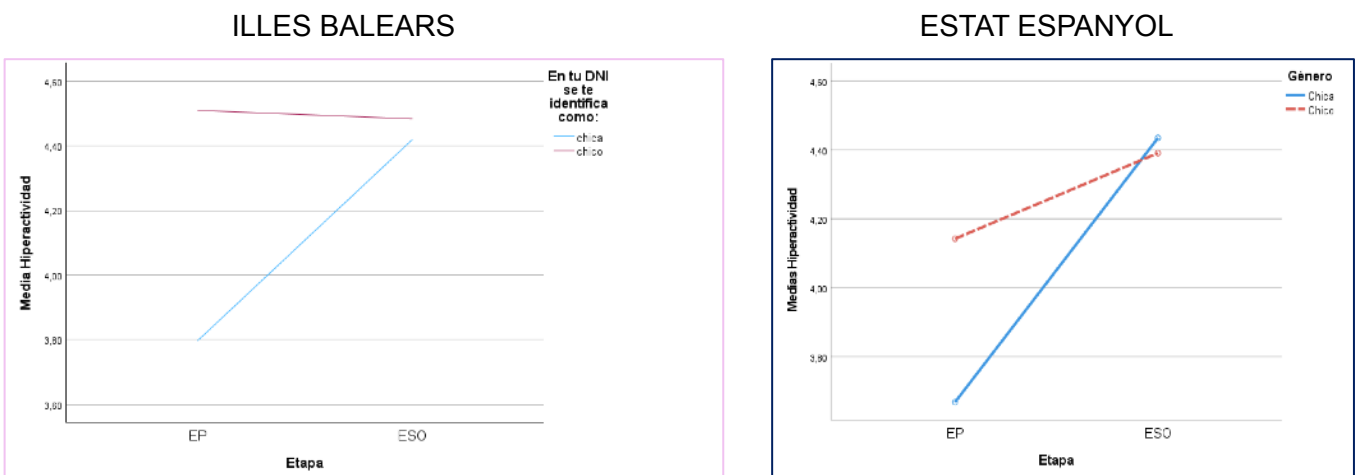
FIGURA 5- PUNTUACIONS MITJANES EN PROBLEMES DE CONDUCTA EN FUNCÍO DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

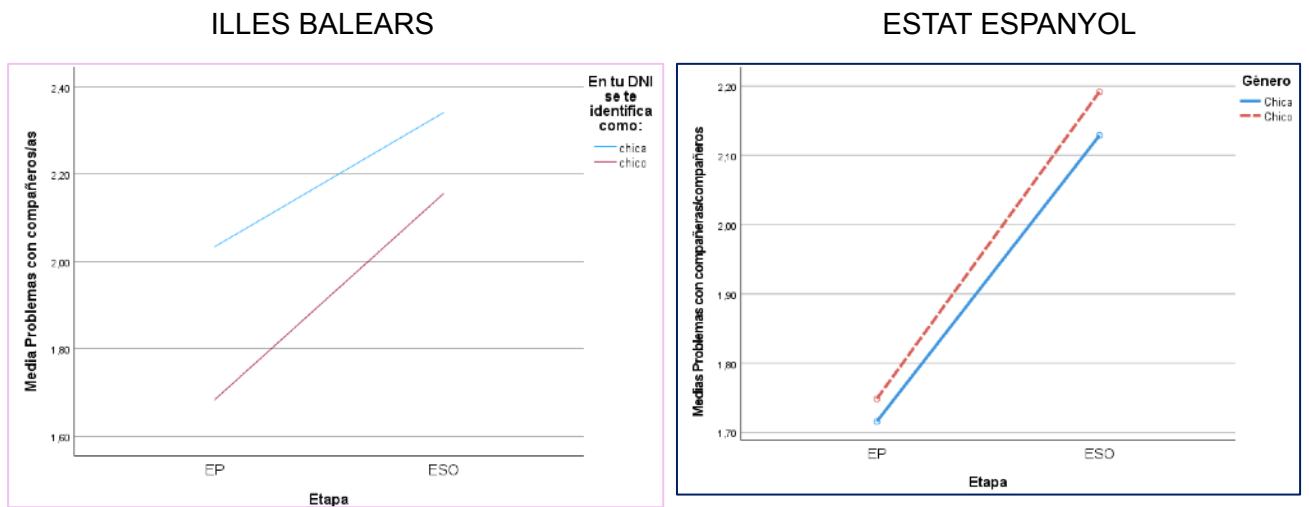
FIGURA 6- PUNTUACIONS MITJANES EN SÍMPTOMES EMOCIONALS EN FUNCÍO DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

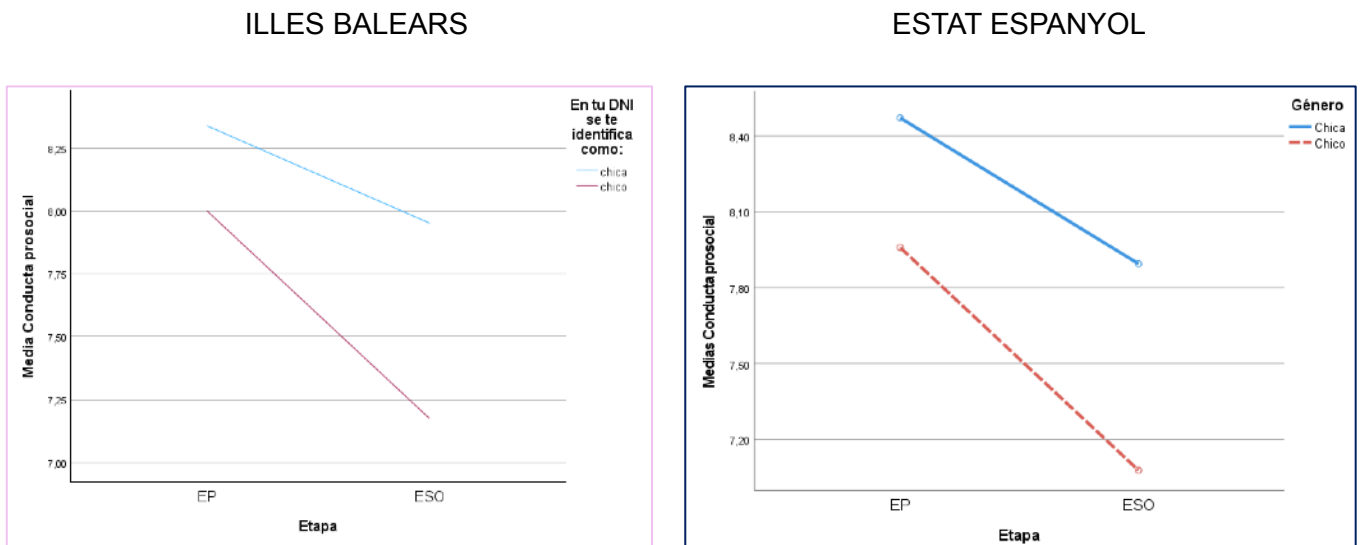
FIGURA 7 - PUNTUACIONS MITJANES EN SÍMPTOMES D'HIPERACTIVITAT EN FUNCÍO DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

FIGURA 8 - PUNTUACIONS MITJANES EN PROBLEMES AMB COMPANYS/ES EN FUNCIÓ DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

FIGURA 9 - PUNTUACIONS MITJANES EN CONDUCTA PROSOCIAL EN FUNCIÓ DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

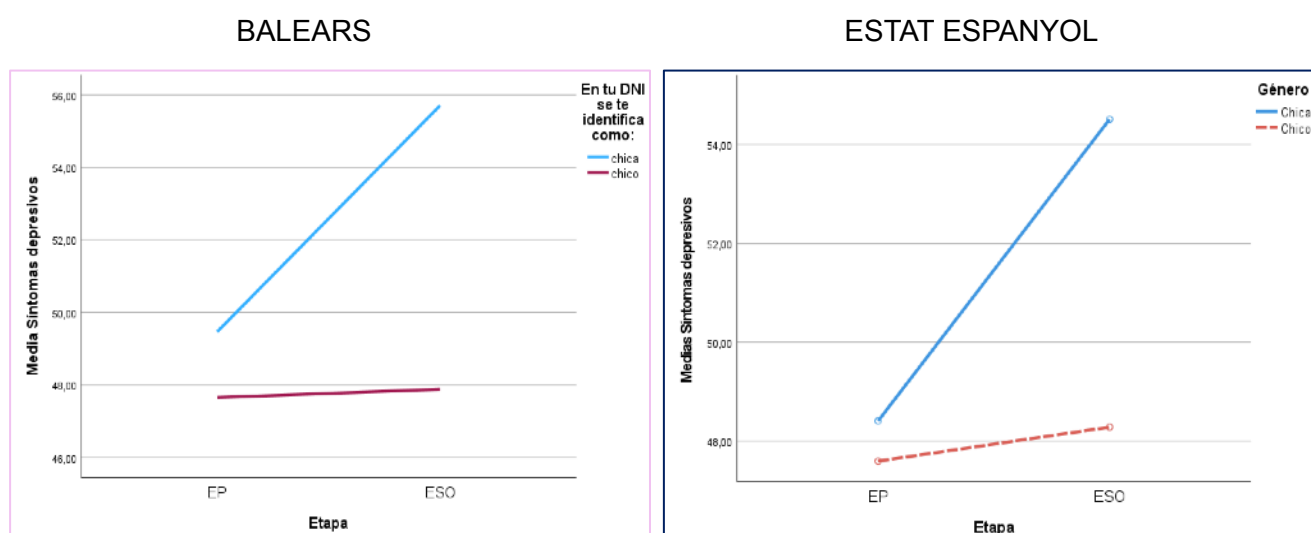

Es va aplicar una breu escala de símptomes depressius (Dunn, Johnson i Green, 2011), que consta de sis elements i és molt utilitzada internacionalment com a instrument de cribratge a les escoles. El temps pel qual es pregunta habitualment és l'últim mes, però en aquesta recerca es va ampliar als dos últims mesos. La pregunta plantejada va ser: "Com t'has sentit durant els dos últims mesos? Respon segons la freqüència amb la qual has sentit el que diu cada frase."

TAULA 2. Distribució de respostes sobre símptomes depressiu

	MAI		ALGUNA VEGADA		DIVERSES VEGADES		BASTANTES VEGADES		MOLTES VEGADES	
	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE
T'has sentit molt trist?'	28,2%	28,7%	39,6%	40,2%	15,8%	16,1%	8,3%	7,6%	8,2%	7,4%
Vas estar malsofrit/da, irritable o de mal humor?	25,4%	26,0%	38,6%	38,3%	19,7%	18,9%	8,5%	9,4%	7,9%	7,3%
T'has sentit sense esperança o preocupat/da sobre el futur?	38,0%	38,8%	26,4%	27,8%	15,0%	14,4%	10,8%	9,2%	9,9%	9,8%
Has perdut la gana o has menjat més que habitualment?	42,6%	44,1%	24,6%	24,6%	12,7%	13,2%	10,0%	8,7%	10,1%	9,4%
Has dormit molt més o molt manco que habitualment?	31,5%	32,2%	27,9%	27,9%	13,7%	15,7%	12,4%	11,3%	14,5%	12,9%
Has tengut dificultats per concentrar-te quan feies els deures?'	28,4%	30,5%	32,3%	31,9%	16,1%	16,4%	11,1%	10,0%	12,2%	11,1%

FIGURA 10 - PUNTUACIONS MITJANES EN SÍMPTOMES DEPRESSIUS EN FUNCIÓ DEL GÈNERE I L'ETAPA EDUCATIVA

Es va utilitzar una versió abreujada de l'escala de Ludhn et al. (2007) per a adolescents. A partir de la pregunta: "Durant els dos últims mesos, T'has fet mal físic a posta?" plantejant als que havien respost afirmativament la pregunta: "Com t'has fet mal?", seguida dels elements i opcions de resposta que s'inclouen en la Taula 3, al costat dels seus resultats. Van respondre afirmativament a la primera pregunta 249 estudiants (l'11% de 2.260).

TAULA 3. Distribució de respostes sobre conductes autolesives entre els que van respondre haver-se fet mal a posta en els dos últims mesos

	MAI		UNA VEGADA		DUES VEGADES		TRES VEGADES		QUATRE O MÉS VEGADES	
	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE
Tallant-te	54,2%	56,9%	12,0%	13,3%	8,4%	7,6%	6,0%	5,4%	19,3%	16,8%
Cremant-te	82,6%	81,1%	9,1%	8,3%	1,2%	3,3%	1,2%	2,0%	5,8%	5,2%
Fent-te ferides	41,4%	43,2%	15,9%	15,2%	12,6%	11,5%	6,7%	8,5%	23,4%	21,6%
Colpejant-te	29,0%	29,0%	17,6%	15,6%	12,6%	14,4%	8,4%	9,9%	32,4%	31,2%

Aquests resultats reflecteixen l'11% de l'alumnat que reconeix haver-se fet mal a posta durant els dos últims mesos, les formes de fer-se'n són: colpejant-se i fent-se ferides.

6.2.4 Ideació i risc de suïcidi

S'ha avaluat a través de l'escala més utilitzada internacionalment per avaluar de manera breu el risc de suïcidi, la de Paykel et al. (1974), mantenint el format de resposta de l'escala original. A excepció de la pregunta "Durant els dos últims mesos, t'ha succeït el que s'indica a continuació", amb dues opcions de resposta (si o no), seguida dels cinc elements següents:

- Sentir que no val la pena viure.
- Desitjar estar mort/a.
- Pensar a llevar-te la vida.
- Fer plans per a llevar-te la vida
- Has intentat alguna vegada llevar-te la vida?

Als qui van respondre afirmativament a qualsevol de les preguntes anteriors, es va presentar el següent missatge: "En el telèfon 024 poden informar sobre com ajudar als que viuen aquests problemes". La ideació suïcida es detecta fonamentalment a través de les respostes a les preguntes 3 i 4. Els dos primers elements avaluen sentiments que incrementen el risc d'ideació suïcida. Per això en aquest estudi es denomina genèricament a l'escala formada per aquests quatre elements com a "ideació suïcida". La història d'intent de suïcidi s'avalua a través de la resposta afirmativa a la pregunta 5.

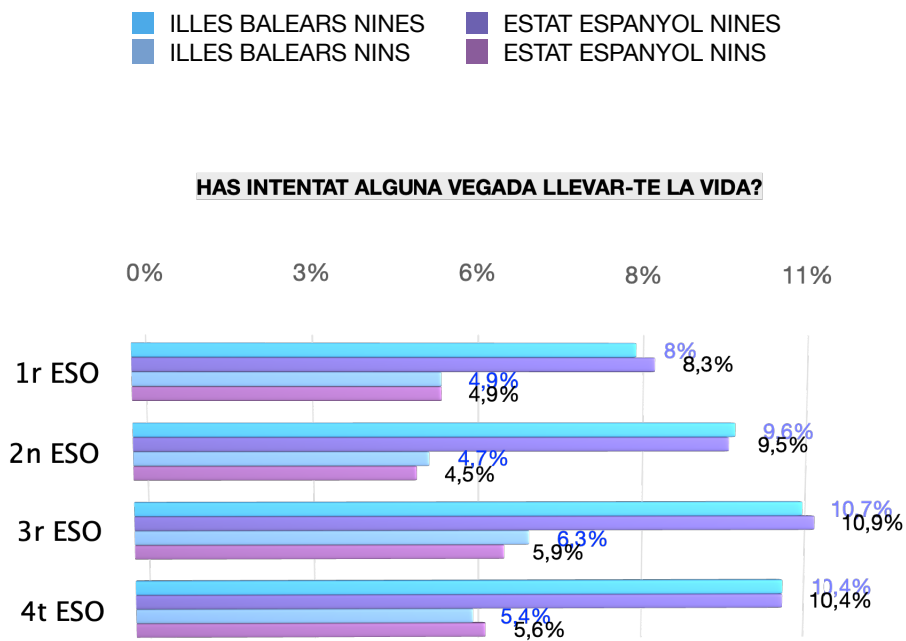
En la Taula 4 es presenta la distribució de respostes als quatre elements sobre ideació suïcida en els dos últims mesos.

TAULA 4. Distribució de respostes sobre ideació suïcida en educació secundària

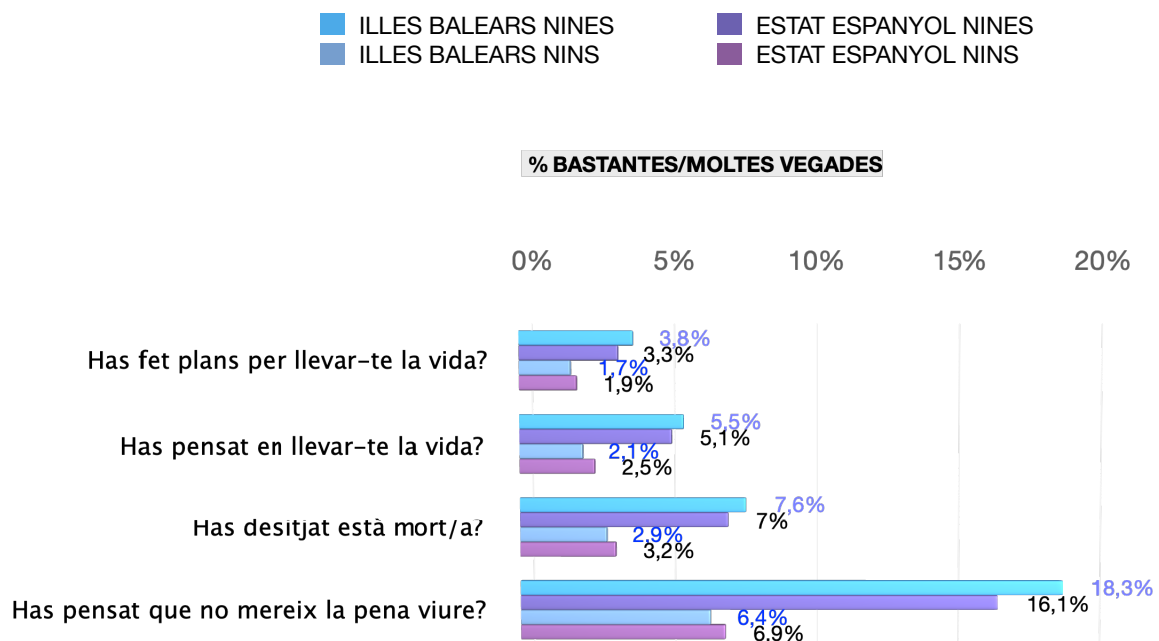
	MAI		ALGUNA VEGADA		VARIES VEGADES		BASTANTES VEGADES		MOLTES VEGADES	
	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE	IB	EE
Has sentit que no mereix la pena viure?	67,8%	68,7%	15,7%	15,7%	5,3%	5,5%	4,5%	3,8%	6,7%	6,2%
Has desitjat estar mort/a?	80,5%	81,4%	10,6%	10,3%	3,5%	3,1%	2,3%	1,9%	3,2%	3,2%
Has pensat llevar-te la vida?	86,1%	85,2%	7,6%	8,4%	2,4%	2,6%	1,3%	1,4%	2,6%	2,4%
Has fet plans per llevar-te la vida?	90,2%	90,4%	5,3%	5,2%	1,7%	1,8%	0,9%	0,8%	1,9%	1,8%

Per interpretar els resultats que s'inclouen en la taula 3 i en la figura 11, convé tenir en compte que el risc de suïcidi s'incrementa quan la ideació suïcida es produeix de forma recurrent. A la pregunta: "Has intentat alguna vegada llevar-te la vida?", va respondre afirmativament el 6,7% de l'alumnat de secundària (82 de 1.233). En la Figura 27 es representen els percentatges dels que van reconèixer haver intentat llevar-se la vida alguna vegada en funció del gènere i el curs.

FIGURA 11 - PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE RECONeixEN HAVER PATIT AMB FREQUÈNCIA CADA SITUACIÓ D'IDEACIÓ SUÏCIDA EN FUNCIÓ DEL GÈNERE. ESO

FIGURA 12 - PERCENTATGE D'ADOLESCENTS QUE RECONeixEN HAVER INTENTAT LLEVAR-SE LA VIDA ALGUNA VEGADA EN FUNCIÓ DEL GÈNERE I EL CURS

CAPÍTOL SET

EL QUE FAN ELS CENTRES PER PREVENIR L'ASSETJAMENT ESCOLAR I PROMOURE EL BENESTAR SOCIOEMOCIONAL DE L'ALUMNAT

En aquest capítol es presenten els resultats sobre les mesures posades en marxa en els centres educatius per prevenir l'assetjament escolar i els riscos derivats de les TIC, així com per millorar la convivència i el benestar socioemocional de l'alumnat. Resultats que han estat obtinguts a través de:

- 1.) El qüestionari sobre les característiques del centre, que va contestar la persona designada per la direcció del centre per coordinar-ne seva participació en aquest estudi.
- 2.) El que l'alumnat recorda de les mesures desenvolupades en el seu centre respecte a l'assetjament escolar, els riscos d'internet i les xarxes socials, així com sobre com afrontar els problemes psicològics i a qui demanar ajuda.

7.1. EL QUE ELS CENTRES RECONeixEN QUE PER PREVENIR L'ASSETJAMENT ESCOLAR I MILLORAR LA CONVIVÈNCIA

7.1.1. Nombre de casos d'assetjament que van arribar a la direcció del centre el curs anterior

En el qüestionari sobre el centre que respon la persona que va coordinar la participació en aquest estudi es va incloure la següent pregunta: "Ha tingut coneixement de casos d'assetjament escolar durant el curs anterior que hagin arribat a la direcció del centre? Van respondre 40 centres, dels quals ho van fer afirmativament 27 centres (67,5%). Als qui havien respost afirmativament se'ls va preguntar: "Quants de casos d'assetjament escolar van arribar a la direcció del centre el curs anterior?" En la Taula 1 es presenten els resultats.

TAULA 1. Nombre de casos d'assetjament escolar que van arribar a la direcció en els centres que reconeixen haver conegut algun

Nombre de casos	ILLES BALEARS		ESTAT ESPANYOL	
	Freqüència	Percentaje	Freqüència	Percentaje
1	15	55,5%	63	42%
2	4	14,8%	51	34%
3	1	3,7%	12	8%
4	1	3,7%	12	8%
5 o més	6	22,2%	12	8%
Total	27	100%	150	100%

7.1.2. Activitats de formació del professorat en millora de la convivència desenvolupades en el centre el curs anterior

Per a conèixer-les es va incloure en el qüestionari la següent pregunta: "Durant el curs anterior s'han realitzat activitats de formació del professorat a nivell de centre sobre la millora de la convivència?", van respondre afirmativament 15 centres (el 37,5% de 40) i negativament 25 (el 62,5%). Als qui havien reconegut activitats de formació en convivència en el centre durant el curs anterior se'ls va preguntar si havien tractat cadascun dels temes esmentats en la Taula 2, amb opció de resposta "sí o no" en cada tema. En aquesta taula es presenten els resultats obtinguts

TAULA 2. Centres que van tractar cada tema, entre els quals havien reconegut formació en convivència en el centre durant el curs anterior (15 centres)

Temes tractats en la formació del professorat	ILLES BALEARS		ESTAT ESPANYOL	
	Freqüència	Percentaje	Freqüència	Percentaje
Mediació/resolució de conflictes	15	100%	83	61,3%
Assetjament entre iguals	6	40%	43	31,6%
Ciberassetjament i riescos a internet o a xarxes socials	2	13,3%	69	50,8%
Prevençió de la violència	9	60%	36	26,7%
Coeducació, prevenció del sexisme	5	33,3%	47	34,9%
Com desenvolupar les competències socioemocionals	5	33,3%	51	37,7%
Aprenentatge cooperatiu	3	20%	53	39%
Millora de l'escola com a comunitat	7	46,7%	14	10,2%
Col·laboració amb famílies	4	26,7%	31	23,1%

7.1.3. Pla de prevenció de l'assetjament escolar per a tot l'alumnat i la implicació de les famílies

Es va preguntar “Durant el curs anterior, es va desenvolupar un pla a nivell de centre per treballar la prevenció de l'assetjament escolar de manera que pugui arribar a tot l'alumnat?”, van respondre afirmativament 20 centres (el 50%). A aquests centres, se'ls van plantejar cinc preguntes sobre les seves característiques, amb respostes “sí o no” en cada element. En la taula 5 es presenten aquests resultats.

TAULA 3. Característiques de la prevenció de l'assetjament escolar en els centres que van reconèixer haver-lo desenvolupat el curs anterior amb tot l'alumnat

Característiques de la prevenció de l'assetjament escolar	ILLES BALEARS		ESTAT ESPANYOL	
	Frecuencia	Porcentaje	Frecuencia	Porcentaje
Es treballà transversalment des de diverses matèries	12	60,0%	97	64,1%
Es treballà des d'una matèria específica	1	5,0%	34	22,5%
Es treballà des de les tutories	20	100,0%	151	100%
S'ha avaluat el pla	9	45,0%	105	69,5%
Varen responde afirmativament	20 centres		151 centres	

Implicació de les famílies en el pla de prevenció de l'assetjament escolar. A la pregunta: “Durant el curs anterior, es va desenvolupar un pla a nivell de centre per treballar la prevenció de l'assetjament escolar tractant d'implicar a totes les famílies?” van respondre afirmativament 7 centres (el 17,5%).

7.1.4. Mesures per resoldre conflictes i corregir conductes contràries a la convivència escolar

Es van plantejar tres preguntes sobre aquesta mena de mesures en el qüestionari sobre el centre, els resultats del qual es presenten a continuació.

– **Equip de mediació per resoldre conflictes.** A la pregunta: “Disposa el centre d'un equip de mediació per resoldre conflictes?” van respondre afirmativament 24 centres (el 60%) i negativament 16 centres (el 40%). Als qui havien respost que disposaven d'aquesta mesura se'ls va preguntar: “Quins tipus de mediació es treballen en el centre?”, amb els tres elements següents de resposta “sí o no”:

- Entre estudiants: 21 centres (el 87,5% dels quals van respondre que tenien equips de mediació)
- Entre l'escola i la família: 12 centres (el 50%) van respondre que l'equip de mediació treballava aquest tipus de conflictes.
- Altres: 9 centres (el 37,5%) van respondre treballar altres tipus de mediació diferents a les dues anteriors, entre les quals es poden incloure mediació entre el professorat, amb l'equip directiu, així com amb el personal no docent.

– **Aula de convivència.** A la pregunta “Disposa el centre d'una aula de convivència en la qual es treballi amb l'alumnat que ha incomplert les normes de convivència? van respondre afirmativament 14 centres (el 35%).

– **Pràctiques restauratives.** A la pregunta: “Implementa el centre algun tipus de pràctica restaurativa (cercles de diàleg, converses, trobades, cercles de resolució de problemes, etc.)? van respondre afirmativament 29 centres (el 72,5%).

7.1.5. Coordinador/a del benestar i protecció de l'alumnat

A la pregunta: “Compta el centre amb una persona encarregada de coordinar el benestar i la protecció de l'alumnat? van respondre afirmativament 35 centres (87,5%).

7.1.6. Col·laboració de l'escola amb altres entitats externes al centre per a millorar la convivència

A la pregunta “Coopera el centre amb alguna entitat externa per millorar la convivència?” van respondre afirmativament 23 centres (57,5%). Als qui van reconèixer aquesta col·laboració se'ls va demanar que esmentessin amb quines entitats col·laboraven per millorar la convivència de la llista que figura en la Taula 6, en la qual s'inclouen els percentatges de centres que van reconèixer col·laborar amb cada tipus d'entitat.

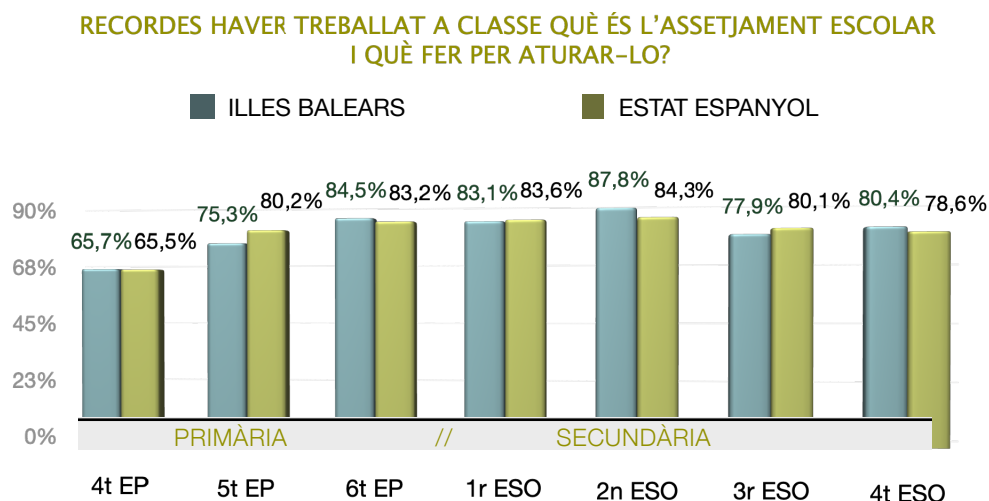
TAULA 4. Centres que col·laboren amb cada tipus d'entitat entre els quals van reconèixer col·laborar amb entitats externes

Entitats externes	ILLES BALEARS		ESTAT ESPANYOL	
	Freqüència	Percentaje	Freqüència	Percentaje
Universitats	1	4,3	21	8,2
Ajuntament	15	65,2	87	33,5
Comunitat Autònoma	12	52,2	32	12,2
ONG	4	17,4	46	17,7
Fundacions	6	26,1	40	15,5
Empreses privades	3	13,0	16	6,0

7.2. EL QUE L'ALUMNAT RECORDA HAVER TREBALLAT EN EL SEU CENTRE EDUCATIU

7.2.1. Haver treballat sobre què és l'assetjament escolar i com detenir-lo

FIGURA 1. PERCENTATGE D'ALUMNAT QUE RECORDA HAVER TRACTAT EL TEMA EN FUNCIÓ DEL CURS

A la pregunta: “Recordes haver treballat en classe sobre el que és l'assetjament escolar i què fer per a detenir-lo?” el 79,4% de l'alumnat va respondre sí i el 20,6% no (sobre un total de 2.355 estudiants). En la figura 1 es presenta la distribució dels percentatges de les i els estudiants que recorden haver treballat el tema en el centre segons el curs.

7.2.2. Haver treballat sobre els riscos de les TIC i saber on demanar ajuda

Per a conèixer l'extensió del treball escolar sobre aquest tema es va preguntar a partir de 5è de primària a tot l'alumnat: “Recordes que s'hagi treballat en el teu centre sobre els riscos d'internet i les xarxes socials?” Van respondre 2.021 estudiants, el 85,7% va dir sí i el 14,3% no. A la pregunta “Saps on podries trobar ajuda si tinguessis un problema greu amb una altra persona a través d'internet o del mòbil?” van respondre 2.021 estudiants, el 78,3% va reconèixer que sí i el 21,7% que no.

7.2.3. Haver treballat estratègies d'afrontament emocional i saber on demanar ajuda

Es van incloure en el qüestionari dues preguntes, amb resposta “sí, no”, a les quals van respondre 2.615 estudiants:

–“Recordes haver treballat en el centre sobre què pots fer quan et sents psicològicament malament (molt trist/a, molt nerviós/a, molt enfadat/da, sense esperança...)?” El 40,4% de l'alumnat (913 de 2.260 estudiants) va respondre que recordava haver treballat en el centre allò què es pot fer quan et sents psicològicament malament.

– “Saps a qui podries acudir en aquest centre per a trobar ajuda si es tenen aquests problemes?” El 70,3% de l'alumnat (de 2.260) va respondre que sabia a qui podria acudir en el centre davant aquesta mena de problemes